AANVULLING MER EN PASSENDE BEOORDELING BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED EPE

GEMEENTE EPE

3 juli 2015
078409897:B - Definitief
B02047.000009.0100

ARCADIS

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Afstemming tussen MER & Ontwerp-bestemmingsplan 5
1.3 Leeswijzer 7

2 Stikstof en uitvoerbaar alternatief 9
2.1 Advies commissie voor de m.e.r. 9
2.2 Verwerking advies 9

3 Geur en fijn stof 11
3.1 Advies commissie voor de m.e.r. 11
3.2 Verwerking advies 11

4 Maximale mogelijkheden van het plan 12
4.1 Advies commissie voor de m.e.r. 12
4.2 Verwerking advies 12
4.3 Effecten van drainage 12
4.3.1 Regels t.a.v. drainage 12
4.3.2 Effectbeoordeling 15
4.4 Effecten van glastuinbouw 17
4.4.1 Regels t.a.v. glastuinbouw 17
4.4.2 Effectbeoordeling 17
4.5 Effecten van boomteelt 18
4.5.1 Regels t.a.v. boomteelt 18
4.5.2 Effectbeoordeling 18
4.6 Effecten van overige werken of werkzaamheden 19
4.6.1 Regels t.a.v. overige werken of werkzaamheden 19
4.6.2 Effectbeoordeling 20
4.7 Mitigerende maatregelen 20

5 Landschap en cultuurhistorie 22
5.1 Advies commissie voor de m.e.r. 22
5.2 Verwerking advies 22

6 Gevolgen voor beschermde soorten 28
6.1 Advies commissie voor de m.e.r. 28
6.2 Verwerking advies 28
6.3 Regels t.a.v. beschermde soorten 28
6.4 Voorkomen en verspreiding beschermde soorten 29
6.5 Effecten op beschermde soorten 31
6.6 Mitigerende maatregelen voor beschermde soorten 32

7 Gezondheid 35
7.1 Advies commissie voor de m.e.r. 35

7.2 Verwerking advies 35

Bijlage 1 Toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. 38

Bijlage 2 Overlegnota Voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied 39

Bijlage 3 Memo aanvulling ontwikkelruimte veehouderij 40

Bijlage 4 Ecologische atlas bestemmingsplan Buitengebied Epe 41

Colofon 42

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De gemeente Epe heeft het voornemen om voor een belangrijk deel van haar buitengebied een bestemmingsplan vast te stellen. Omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor m.e.r.-(beoordelings-) plichtige activiteiten, en omdat significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand zijn uitgesloten, is een PlanMER (11 maart 2014, met kenmerk 077565103:C – concept[1] opgesteld voor het voorontwerp-bestemmingsplan.

Op 22 mei 2014 heeft de Commissie m.e.r. een toetsingsadvies over het milieueffectrapport uitgebracht (rapportnummer 2911-26). Dat toetsingsadvies is in Bijlage 1 bij deze aanvulling toegevoegd. De Commissie signaleerde bij haar toetsing een aantal tekortkomingen die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming.

De binnengekomen overlegreacties op het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied zijn verantwoord in de "Overlegnota" van 17 maart 2015 (zie Bijlage 2). In deze nota gaat de gemeente Epe o.a. beknopt in op de wijze waarop met het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. is omgegaan.

1.2 AFSTEMMING TUSSEN MER & ONTWERP-BESTEMMINGSPLAN

Het planMER inclusief Passende Beoordeling (ARCADIS; 11 maart 2014), heeft samen met het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegen. In het ontwerp bestemmingsplan is een aantal wijzigingen doorgevoerd. In deze paragraaf is beoordeeld in hoeverre deze wijzigingen van invloed zijn op de conclusies en aanbevelingen uit het planMER van 11 maart 2014.

Het plangebied van het Bestemmingsplan Buitengebied Epe omvat nagenoeg het gehele gemeentelijke buitengebied. De kernen, bedrijventerreinen en het landbouwontwikkelingsgebied maken geen onderdeel uit van het plangebied. Het was de bedoeling om voor de genoemde gebieden een beheersverordening te maken. Gelet op de ingekomen overlegreacties van o.a. defensie en Het Kroondomein is hier vanaf gezien. Er is toen voor gekozen om deze gebieden in het bestemmingsplan op te nemen. Het Kroondomein en de bosgebieden worden beheerd door terreinbeherende organisaties en de gemeente. In Figuur 1 is zowel het plangebied van het voorontwerp als van het ontwerp weergegeven.

[1] Alhoewel er als kenmerk concept staat is dit wel het definitieve PlanMER.

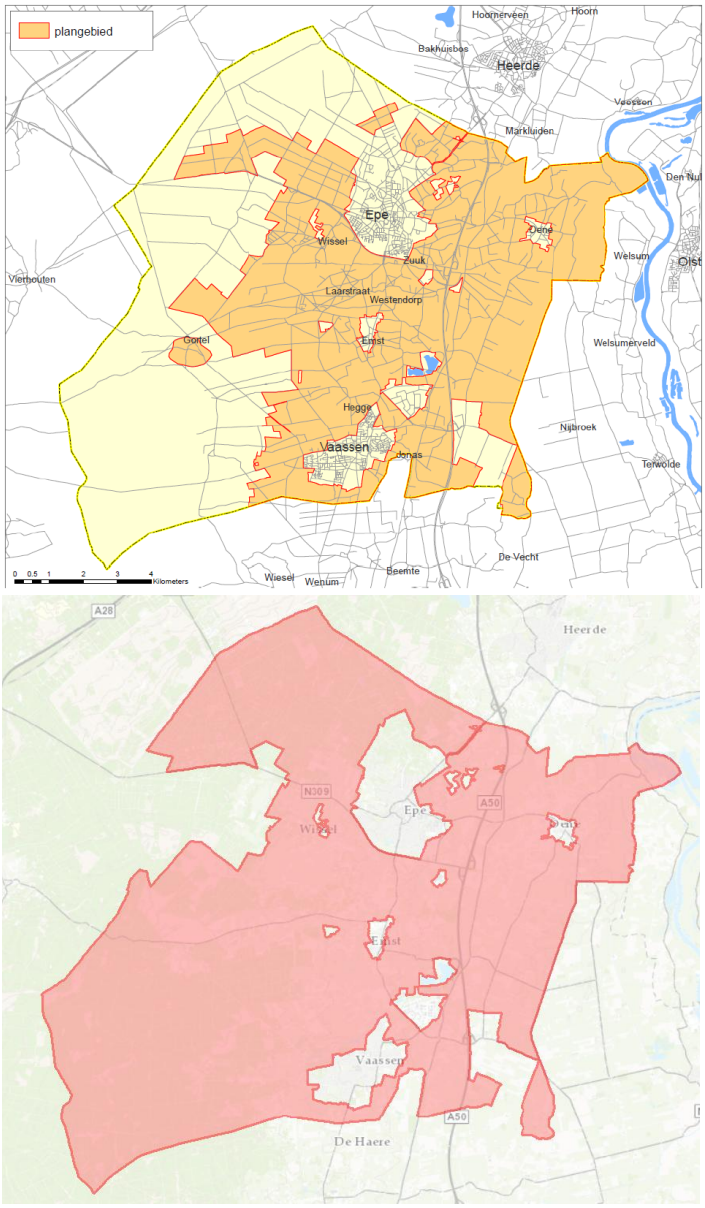

Figuur 1 begrenzing plangebied voorontwerp (boven) en ontwerp (onder) bestemmingsplan Buitengebied.

De belangrijkste wijziging in het ontwerp bestemmingsplan is dat er regels zijn opgenomen die garanderen dat er geen sprake kan zijn van een toename van de ammoniakdepositie in omliggende Natura 2000-gebieden (zie paragraaf 4.3 Ammoniak en paragraaf 3.4.3 Regeling uitbreiding veehouderijen in relatie tot Nbw1998). Door het opnemen van deze regels is gegarandeerd dat er geen negatieve effecten optreden. Op basis van jurisprudentie moet vervolgens nog wel worden aangetoond dat deze regeling ook uitvoerbaar is. De uitvoerbaarheid van deze regeling is getoetst door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ) in hoofdstuk 2 van deze aanvulling. De planologische mogelijkheden voor de veehouderij zoals opgenomen in het ontwerp bestemmingsplan zijn met deze regeling beperkter dan getoetst middels het voorkeursalternatief (worst-case invulling) uit het planMER van 11 maart 2014. De effecten van stikstofdepositie zijn dan ook minder groot dan is aangetoond. Ook op andere milieuthema's draagt deze regeling bij aan het verminderen van negatieve effecten. De planologische mogelijkheden voor de veehouderij uit het ontwerp bestemmingsplan zijn immers veel minder groot dan gehanteerd in het voorkeursalternatief (worst-case invulling).

In het MER van 11 maart 2014 wordt gesproken over de Ecologische Hoofdstructuur in plaats van Groene Ontwikkelingszone en Gelders Natuur Netwerk. Deze beleidswijziging heeft geen effecten op de conclusies en aanbevelingen uit het planMER van 11 maart 2014. Ook wordt er in het planMER van 11 maart 2014 gesproken over een ontwerp omgevingsvisie en –verordening. De omgevingsvisie en verordening zijn echter reeds vastgesteld en ook doorvertaald in het ontwerp bestemmingsplan. Hiermee zijn de planologische mogelijkheden voor de veehouderij in het ontwerp bestemmingsplan beperkt t.o.v. het voorontwerp en de daarvan afgeleide worst-case invulling van het voorkeursalternatief.

Volledigheidshalve zijn ook de modelmatige uitgangspunten van het voorkeursalternatief (worst-case invulling) vergeleken met de planologische mogelijkheden uit het ontwerp bestemmingsplan. In het ontwerp bestemmingsplan is het aantal agrarische bouwvlakken met de aanduiding “niet-grondgebonden veehouderij (voorheen i.v.)” met drie toegenomen: Veluwsedijk 12 Emst;Pollenseveenweg 2 Emst; Verloren Wijnbergweg 3 Emst. Er is er ook één bedrijf (Weteringdijk 101 Emst) met een aanduiding niet-grondgebonden veehouderij verdwenen in het ontwerp bestemmingsplan. In totaal zijn er in het ontwerp bestemmingsplan dus twee extra bouwvlakken met de aanduiding niet-grondgebonden veehouderij. Ook zijn er in het ontwerp bestemmingsplan ten opzichte van het voorontwerp bestemmingsplan minstens 8 bouwvlakken minder met de aanduiding grondgebonden veehouderij. Deze bouwvlakken hebben in het ontwerp bestemmingsplan een aanduiding geen vee of hobbymatig gekregen.

Geconcludeerd kan worden dat de planologische mogelijkheden zoals geboden met het ontwerp bestemmingsplan passen binnen de bandbreedte van het onderzochte voorkeursalternatief (voorkeursalternatief na scopewijziging) uit het MER van 11 maart 2014.

1.3 LEESWIJZER

Met in acht name van de door de gemeente opgestelde overlegnota (Bijlage 2) is deze aanvulling opgesteld, waarin is ingegaan op onderstaande opmerkingen c.q. vragen van de Commissie. De opmerkingen betreffen:

- *Stikstofdepositie:* de effectiviteit van maatregelen om toename van stikstofdepositie te voorkomen is niet in alle gevallen aangetoond. Het MER bevat daardoor mogelijk geen uitvoerbaar alternatief.
- *Geur en fijn stof:* de effecten op geur en fijn stof zijn te summier en niet geheel juist beschreven. Voor melkveehouderijen zijn geen geureffecten beschreven. In het MER wordt ervan uitgegaan dat er technieken beschikbaar zijn, die de uitstoot van zowel stikstof als geur en fijn stof reduceren. Behalve luchtwassers zijn deze technieken echter niet beschikbaar. Daardoor worden de effecten van het voornemen op geur en ook fijn stof mogelijk onderschat.
- *Maximale mogelijkheden van het plan:* in het MER worden niet alle effecten beschreven van activiteiten die met of zonder vergunningplicht mogelijk worden gemaakt, zoals drainage, glastuinbouw, boomteelt et cetera. Deze activiteiten kunnen een groot effect hebben op landschap, hydrologie en natuur.
- *Landschap:* het MER beschrijft ernstige gevolgen voor de veelal hoge landschappelijke waarden van het plangebied. Het effect van mitigerende maatregelen is niet beschreven in het MER. Ook ontbreken mogelijk kansrijke maatregelen waarmee de hoge landschappelijke waarden optimaal gespaard kunnen worden binnen de doelstellingen van het plan.
- *Beschermde soorten:* de effecten op beschermde soorten in het gebied zijn onvoldoende beschreven in het MER.

- *Gezondheid:* het onderwerp gezondheid is summier opgenomen. Dit is echter niet essentieel voor het besluit, omdat er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. De Commissie adviseert om vanuit het voorzorgprincipe wel een aantal zaken in kaart te brengen. Dit kan voor betrokkenen een globale indicatie zijn voor gezondheidsrisico's in het buitengebied.

Het PlanMER en voorliggende aanvulling wordt samen met het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied opnieuw ter inzage gelegd. Een ieder wordt opnieuw in de gelegenheid gesteld zienswijzen over het PlanMER , voorliggende aanvulling en het en het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied naar voren te brengen. De Commissie voor de m.e.r. wordt echter niet opnieuw gevraagd voor toetsing van voorliggende aanvulling (dit is ook geen wettelijke vereiste).

2 Stikstof en uitvoerbaar alternatief

2.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De Commissie vindt dat in het MER de effectiviteit van maatregelen om toename van stikstofdepositie te voorkomen, niet in alle gevallen is aangetoond. Daarom adviseert de commissie om voorafgaand aan de besluitvorming aan te geven en te motiveren in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.

2.2 VERWERKING ADVIES

Inleiding
In Bijlage 3 is een memo van de Omgevingsdienst Veluwe IJssel opgenomen met het resultaat van de door deze dienst uitgevoerde data-analyse. In deze paragraaf is de werkwijze, het resultaat en de conclusie samengevat.

Werkwijze
Door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel is de veebezetting en zijn de stalsystemen geïnventariseerd van alle agrarische bedrijven in het plangebied. De vergunde situatie is inzichtelijk gemaakt met het programma Web BVB van de provincie Gelderland. De feitelijke situatie van veebezetting en stalsystemen per inrichting is vervolgens bepaald door de gegevens uit het Web BVB te controleren met het administratieve milieubestand van de Omgevingsdienst Veluwe IJssel.

Door het aantal dieren per stalsysteem te vermenigvuldigen met de ammoniak emissiefactor uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav), is per stal(systeem) het maximale ammoniak(plafond) vastgelegd. Per veesoort is vervolgens bepaald hoeveel vierkante meter aan staloppervlakte per dier nodig is volgens de kentallen uit het rapport van de Commissie Van Doorn 'Al het vlees duurzaam – De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020 (september 2011)'. De diersoorten waarvoor de kentallen ontbreken, zijn ingevuld met melkkoeien en voor vleesstieren zijn de waarden voor vleeskalveren gebruikt.

Uiteindelijk is modelmatig per stal het maximaal aantal dieren berekend dat gehouden kan worden binnen het vastgestelde ammoniakplafond en door het toepassen van de staltechniek met maximale emissiereductie. Dit maximale aantal dieren is vervolgens weer omgerekend naar vierkante meters staloppervlakte.

Het maximaal aantal vierkante meters aan staloppervlakte per diersoort is tenslotte vergeleken met wat planologisch mogelijk wordt gemaakt met het ontwerp-bestemmingplan, namelijk:

- 66,5 ha aan agrarisch bouwvlak met bestemming 'niet-grondgebonden'.
- 106,9 ha aan agrarisch bouwvlak met bestemming 'overig'.
- 23,2 ha aan agrarisch bouwvlak met bestemming 'bestaand erf'.
- 6,7 ha aan agrarisch bouwvlak heeft de bestemming 'geen vee toegestaan'.

Het maximaal aantal vierkante meters aan staloppervlakte, dat mogelijk is binnen het vastgestelde emissieplafond, is vergeleken met de maximale planologische ruimte aan agrarische bouwvlakken met bestemming 'niet-grondgebonden' (voorheen: intensieve veehouderij) en 'overig'(voorheen grondgebonden). De bestemming 'overig' kent tevens een 10% uitbreidingsmogelijkheid.

Resultaat

In onderstaande tabel is het maximale staloppervlak, binnen het vastgestelde emissieplafond en met maximaal reducerende stalsystemen, vergeleken met wat maximaal planologisch is toegestaan. Dit is gedaan voor de relevante agrarische bestemmingen "Niet grondgebonden" en "Overig".

Tabel 1 Vergelijking van het totaal aan maximaal staloppervlak binnen het vastgestelde emissieplafond met wat maximaal is toegestaan aan bouwvlak volgens het bestemmingsplan.

Veehouderij	*Totaal te vullen staloppervlakte op basis van maximaal reducerende stalsystemen (=laagste ammoniakemissie per stalsysteem)*	*Planologisch toegestane oppervlakte agrarisch bouwvlak op basis van procedure zijnde bestemmingsplan*
Niet grondgebonden	349 hectaren	66,5 hectaren
Overig	111 hectaren	106,9 hectaren (excl. 10% uitbreidings-mogelijkheden)

Conclusie

Uit de hiervoor beschreven data-analyse van de Omgevingsdienst Veluwe IJssel blijkt dat de maatregelen zoals omschreven in het MER, effectief zijn. De geboden ontwikkelruimte voor niet grondgebonden en overige veehouderijen kan worden benut met staltechnieken zoals vastgelegd in de Rav. Daarmee is de bestemmingsregel voor agrarische bedrijven (art. 3) uitvoerbaar.

De 10% aan uitbreidingsmogelijkheid (afwijkingsmogelijkheid in artikel 3.4 onder a) voor de agrarische bouwvlakken met bestemming 'overig' is niet haalbaar. Er is 6,6 hectare te weinig aan ontwikkelruimte. Dit vraagt om een heroverweging.

3 Geur en fijn stof

3.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De Commissie adviseert voorafgaand aan het besluit de effecten op geur en fijn stof concentraties in beeld te brengen. Geef aan of zich nu al knelpunten voordoen en of deze door maatregelen uit het nieuwe plan kunnen worden opgelost. Geef ook aan hoe nieuwe knelpunten worden voorkomen. Doe dit voor zowel geur als fijn stof.

3.2 VERWERKING ADVIES

Inleiding

Voor de beantwoording van dit advies wordt verwezen naar hoofdstuk 11 van de overlegnota Voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied (zie Bijlage 2). In deze paragraaf is de reactie van de gemeente samengevat.

Reactie gemeente

In de huidige situatie zijn geen knelpunten voor geur en fijn stof bekend bij de gemeente. Er zijn zelden of nooit geurklachten veroorzaakt door bestaande agrarische bedrijven, dit geldt ook voor de melkrundveebedrijven. Voor fijn stof zijn geen cumulerende knelpunten, in het plangebied komt geen clustering aan (pluim)veebedrijven voor.

In de toekomst zijn knelpunten voor geur en fijn stof uit te sluiten omdat:

- Omschakeling van akkerbouw naar veehouderij niet mogelijk is volgens het bestemmingsplan.
- Vergroten van het agrarisch bouwvlak is alleen mogelijk met een afwijking met 10% (art 3.4, onder a). Hierbij is de milieuhygiënische uitvoerbaarheid een belangrijke voorwaarde voor het verlenen van medewerking;
- De maximale ammoniakemissie per bedrijf wordt vastgelegd i.v.m. de uitvoerbaarheid van het plan binnen de voorwaarden van de Natuurbeschermingswet. In de meeste gevallen betekent dit ook een beperking van de emissies van geur en fijn stof, met name met behulp van luchtwassers in de intensieve veehouderij.
- Het opvullen van latente ruimte in vergunningen gebeurd in beperkte mate vanwege het actieve handhavingsbeleid van de omgevingsdienst bij bedrijven die (veel) minder vee houden dan vergund. Hiermee is toename aan geurhinder in het MER sterk overschat.

4 Maximale mogelijkheden van het plan

4.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

Het voorontwerpbestemmingsplan maakt naast uitbreiding van veehouderijen ook andere activiteiten mogelijk die kunnen leiden tot aanzienlijke milieueffecten, zoals drainage, glastuinbouw, boomteelt, plaatsing van zonnepanelen et cetera. Deze activiteiten kunnen een groot effect hebben op waardevolle natuur (onder andere kwelsituaties en de daarmee verbonden ecologische waarden), die zeer gevoelig is voor veranderingen in de hydrologie. In het voorliggende ontwerp bestemmingsplan is niet voor alle werken en werkzaamheden duidelijk waarom in het ene gebiedstype wel, en in het andere gebiedstype geen omgevingsvergunning is vereist. Hierdoor zijn de maximale mogelijkheden van het plan niet volledig in beeld gebracht en worden de effecten mogelijk onderschat. Ook worden geen mitigerende maatregelen beschreven om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming de effecten van drainage, glastuinbouw en boomteelt in beeld te brengen, en indien nodig mitigerende maatregelen te beschrijven om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

4.2 VERWERKING ADVIES

In dit hoofdstuk zijn de maximale mogelijkheden van drainage, glastuinbouw en boomteelt, en overige werken - niet zijnde bouwwerken - en werkzaamheden, en de effecten daarvan op beschermde natuurwaarden in beeld gebracht. Daartoe is per activiteit in beeld gebracht welke regels zijn opgenomen in het bestemmingsplan. Vervolgens is beoordeeld wat het effect is van deze activiteit en de bijbehorende regels op beschermde natuurwaarden in het kader van het Gelders natuurnetwerk, de Groene ontwikkelingszone en de Natuurbeschermingswet 1998, en op overige waardevolle natuurwaarden. Tot slot is bepaald of en welke mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten van de activiteit op de beschermde en waardevolle natuurwaarden te voorkomen of te beperken.

4.3 EFFECTEN VAN DRAINAGE

4.3.1 REGELS T.A.V. DRAINAGE

In het ontwerp bestemmingsplan buitengebied is in lid 47.1 “Omgevingsvergunningplicht” van artikel 47 “Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden”, een tabel opgenomen waarin staat aangegeven voor welke werkzaamheden, bij welke bestemmingen of aanduidingen een omgevingsvergunningplicht geldt.

In deze tabel valt drainage onder de activiteit D – *aanleggen en dempen van watergangen en andere waterpartijen en werken of werkzaamheden die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of tot gevolg hebben, zoals diepen of draineren*. Voor deze activiteit geldt dat voor vrijwel alle bestemmingen en aanduidingen die opgenomen zijn in de tabel, een omgevingsvergunningplicht geldt. Alleen voor de aanduiding overige zone – beschermingszone natte landnatuur geldt geen omgevingsvergunningplicht. Echter de aanduiding "overige zone - beschermingszone natte landnatuur" is ruimtelijk volledig gedekt door de overige aanduidingen met omgevingsvergunningplicht waarin specifieke voorwaarden voor de natte landnatuur zijn opgenomen. Hiermee geldt voor de onderstaande bestemmingen en aanduiding de omgevingsvergunningplicht:

Bestemmingen:

Bos
Natuur
Natuur – bos
Maatschappelijk – Militair terrein
Water

Aanduidingen:

overige zone - droge bos- en heideontginningen
overige zone - dekzandruggen en oude bouwlanden
overige zone - natte heideontginningen
overige zone - beekdalen
overige zone - hooilanden
overige zone - broeken
overige zone - kampenontginningen
overige zone - oeverwal
overige zone - uiterwaarden
overige zone - veenontginning Nijbroek
overige zone - Gelders natuurnetwerk
overige zone - groene ontwikkelingszone
overige zone - beschermingszone natte landnatuur

De aanduidingen betreffen landschapstypen met bepaalde specifieke landschappelijke en natuurwaarden. In Figuur 2 is de ligging van de overige zones met specifieke landschapstypen weergegeven. Uit de figuur valt op te maken dat de overige zones met een specifiek landschapstype gebiedsdekkend zijn voor het gehele plangebied.

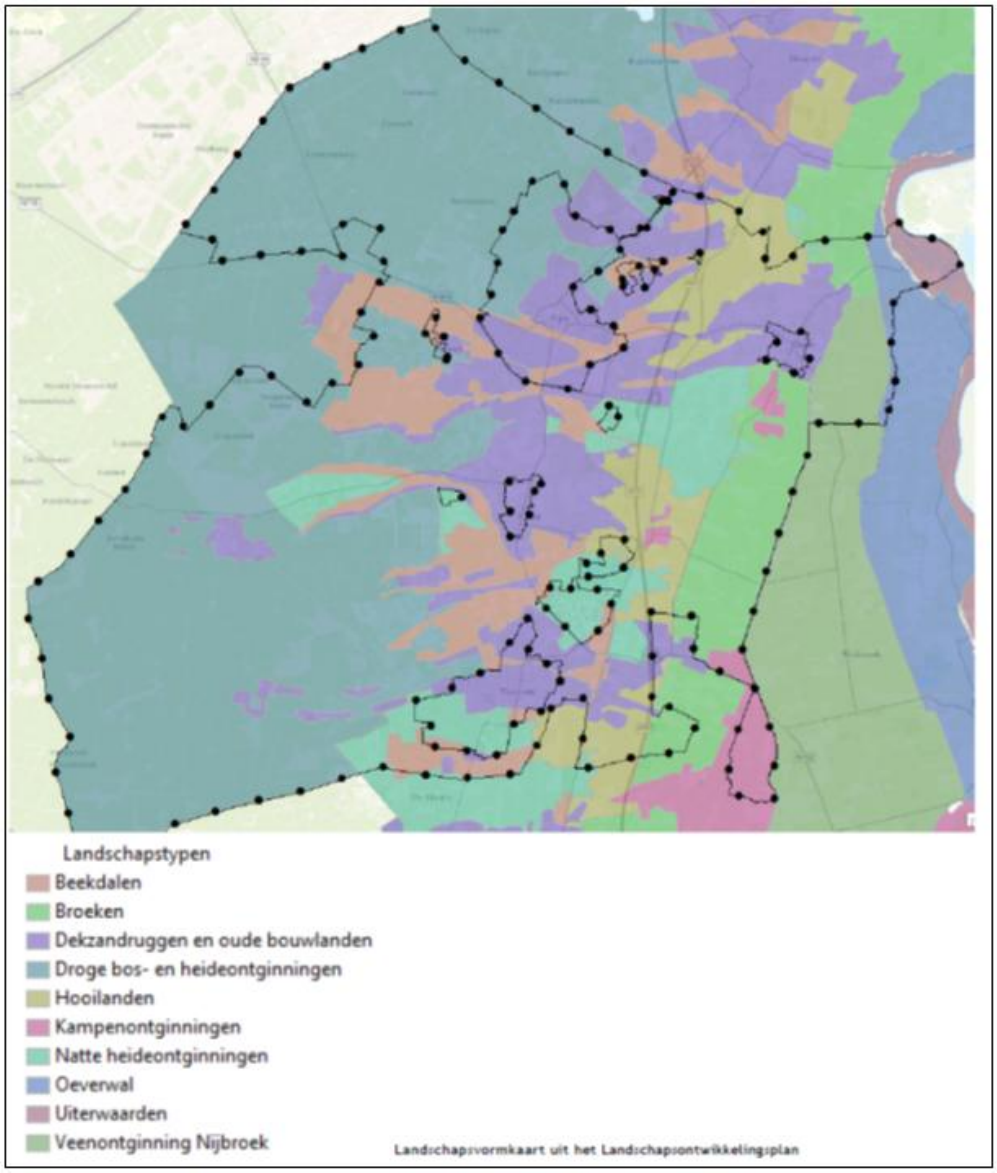

Figuur 2 Kaart met landschapstypen binnen het plangebied van bestemmingsplan buitengebied Epe. Op basis van deze kaart zijn de aanduidingen met 'overige zones' vastgesteld.

In lid 47.2 "Beoordelingscriteria" staat onder welke voorwaarden een omgevingsvergunning, als bedoeld in lid 47.1, wordt verleend. Daarbij zijn de volgende regels relevant ten aanzien van beschermde natuurwaarden:

- A. door de in lid 47.1 genoemde werken of werkzaamheden, dan wel door de gevolgen daarvan, hetzij direct, hetzij indirect de waarden en/of functies die het plan beoogt te beschermen, niet blijvend onevenredige of niet onevenredig kunnen worden aangetast, tenzij hieraan door het stellen van voorwaarden voldoende tegemoet kan worden gekomen.
- B. de landschaps- en natuurwaarden zoals opgenomen in bijlage 6 niet blijvend onevenredig of niet onevenredig kunnen worden aangetast, tenzij hieraan door het stellen van voorwaarden voldoende tegemoet kan worden gekomen.
- C. geen sprake is van significante gevolgen voor gebieden die in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 als beschermde gebieden worden aangemerkt.
- *D. (niet relevant t.a.v. natuurwaarden).*

- E. voor zover de gronden liggen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – Gelders natuurnetwerk' wordt eveneens geen onevenredige aantasting plaats vindt van de kernkwaliteiten die met de aanduiding worden beoogd te beschermen.
- F. voor zover de gronden liggen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – groene ontwikkelingszone' wordt eveneens beoordeeld of er geen sprake is van een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied.
- G. voor zover de gronden liggen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – natte landnatuur' wordt tevens beoordeeld of:

1. Door de werken, geen bouwwerk zijnde of werkzaamheden of de direct of indirect te verwachten gevolgen daarvan de natuurlijke en/of waterhuishoudkundige waarden van de met deze bestemming te beschermen vochtgebonden natuurwaarden, alsmede de kwaliteit, de waterstand en de stroming van het oppervlakte- en grondwater niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad dan wel de mogelijkheden voor het herstel van die waarden niet onevenredig worden of kunnen worden verkleind.
2. Het woongenot van nabij gelegen (recreatiewoningen) niet onevenredig wordt of kan worden geschaad als gevolg van plaagvorming van steekmuggen en/of knutten en de aanvrager een rapport heeft overgelegd waaruit blijkt dat de overlast door steekmuggen en knutten als gevolg van de voorgenomen maatregel zoveel als mogelijk wordt beperkt.
3. Bij de uitvoering van de werkzaamheden welke in artikel 47 lid 47.1 onder B, E en F zijn genoemd, uit onderzoek is gebleken dat de directe dan wel indirecte gevolgen van de werkzaamheden niet zullen leiden tot een aantasting van de mogelijk aanwezige kleischotten en daarmee de waterhuishouding beïnvloeden.
4. De waterbeheerder daaromtrent is gehoord.

4.3.2 EFFECTBEOORDELING

Effectbeoordeling Gelders natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone en overige hydrologische gevoelige natuurwaarden

Uit artikel 47 van het ontwerp bestemmingsplan blijkt dat zonder omgevingsvergunning geen drainage is toegestaan in gebieden die zijn aangewezen als Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone. Ook in de overige zones, waaronder hydrologische gevoelige natuurwaarden, is geen drainage toegestaan zonder omgevingsvergunning. In lid 47.2 is als beoordelingscriterium opgenomen dat, voor zover gronden gelegen zijn ter plaatse van de aanduidingen ‘overige zone – Gelders natuurnetwerk’ en ‘overige zone – groene ontwikkelingszone’, beoordeeld wordt of er geen sprake is van onevenredige aantasting c.q. significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied.
In het bestemmingsplan is als beoordelingscriterium opgenomen dat landschaps- en natuurwaarden, zoals opgenomen in bijlage 6 niet (blijvend) onevenredig kunnen worden aangetast, tenzij hieraan door het stellen van voorwaarden voldoende tegemoet kan worden gekomen. Voor de beschermingszone natte landnatuur is als beoordelingscriterium opgenomen dat door de werken of werkzaamheden de natuurlijke waarden en de te beschermen vochtgebonden natuurwaarden niet onevenredig mogen worden geschaad.

Alle natuurwaarden, en alle verdrogingsgevoelige natuurwaarden liggen binnen de betreffende aanduidingen waarvoor een omgevingsvergunning is vereist. Daarnaast zijn in de beoordelingscriteria voldoende voorwaarden opgenomen waarmee is geborgd dat de omgevingsvergunningaanvragen worden getoetst op onevenredige c.q. significante aantasting van de beschermde en voor verdroging gevoelige natuurwaarden. Met deze regels en beoordelingscriteria voor omgevingsvergunningaanvragen is voldoende geborgd dat onevenredige c.q. significante aantasting van de beschermde en hydrologische gevoelige natuurwaarden wordt voorkomen.

Negatieve effecten van drainage, die wordt mogelijk gemaakt door het bestemmingsplan buitengebied, op de beschermde en hydrologische gevoelige natuurwaarden zijn daarmee uitgesloten.

Effectbeoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998

Effectbeoordeling directe effecten

Binnen en in de omgeving van het bestemmingsplan buitengebied Epe zijn de volgende Natura 2000-gebieden gelegen: Veluwe, Uiterwaarden IJssel en Veluwerandmeren. Tevens ligt het Beschermd natuurmonument Buitenplaats Vosbergen nabij het plangebied. Deze gebieden zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Alle Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten in Gelderland zijn opgenomen in het Gelders natuurnetwerk. Zoals blijkt uit bovenstaande dient voor drainage, die plaatsvindt binnen de 'overige zone – Gelders natuurnetwerk' een omgevingsvergunning te worden aangevraagd. In lid 47.2 van de planregels is als beoordelingscriterium voor het verlenen van een omgevingsvergunning opgenomen dat, voor zover gronden gelegen zijn ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – Gelders natuurnetwerk' beoordeeld wordt of er geen sprake is van onevenredige aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied. Daarnaast is als beoordelingscriterium opgenomen dat er "geen sprake is van significante gevolgen voor gebieden die in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 als beschermde gebieden worden aangemerkt".

Voor werkzaamheden die plaatsvinden binnen de begrenzing van de Natura 2000-gebieden en het Beschermde natuurmonument is daarmee voldoende geborgd dat geen sprake is van significante effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, of van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Beschermd natuurmonument. Dit artikel borgt daarmee dat directe effecten van drainage op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in het invloedsgebied, zijn uitgesloten.

Effectbeoordeling externe effecten

In het kader van de Natuurbeschermingswet dienen daarnaast ook de externe effecten, als gevolg van invloeden afkomstig van buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden, te worden beschouwd.

De Provincie Gelderland heeft in het Streekplan 2010 – 2015 alle ecologisch waardevolle grondwaterafhankelijke natuur aangewezen als 'zones 'Natte landnatuur'. Ook zijn hieromheen hydrologische bufferzones vastgesteld. Deze bufferzones liggen tot een afstand van 2 km rond de waardevolle delen. Deze bufferzones worden 'Beschermingszones natte landnatuur' genoemd. De zone 'Natte landnatuur' en de 'Beschermingszones natte landnatuur' zijn geïmplementeerd in het bestemmingsplan via de aanduiding 'overige zone – beschermingszone natte landnatuur'. Gebieden binnen deze zones zijn omgevingsvergunningplichtig ten aanzien van drainage en werkzaamheden die wijziging van de waterhuishouding beogen. Daarmee is geborgd dat de effecten van drainage op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in het invloedsgebied worden getoetst in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, en daarmee significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de betreffende Natura-gebieden worden voorkomen. Negatieve effecten van externe effecten door drainage die wordt mogelijk gemaakt door het bestemmingsplan buitengebied, op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten in het invloedsgebied, zijn daarmee uitgesloten.

4.4 EFFECTEN VAN GLASTUINBOUW

4.4.1 REGELS T.A.V. GLASTUINBOUW

Voor glastuinbouw is de volgende wijzigingsbevoegdheid opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan:

> **3.8.2 Vergroting glastuinbouw**
> Burgemeester en wethouders zijn bevoegd, mits de noodzaak voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering is aangetoond, het plan eenmalig te wijzigen ten behoeve van het vergroten van de oppervlakte van de aanduiding 'kas' voor glastuinbouwbedrijven met maximaal 20% van het bestaande oppervlak aan kassen, onder de voorwaarden dat:
> a. de aanduiding in de nieuwe situatie een compacte vorm heeft en voor ten minste 50% van de oppervlakte van de daarin begrepen gronden, dezelfde gronden blijft omvatten als ten tijde van het inwerkingtreden van het plan;
> b. omliggende waarden door de wijziging niet onevenredig worden aangetast;
> c. rekening wordt gehouden met de omliggende functies;
> d. de vergroting van de oppervlakte aan kassen landschappelijk wordt ingepast in welk kader een inrichtings- en beplantingsplan dient te worden opgesteld.

Uit bovenstaande wijzigingsbevoegdheid blijkt dat de bestaande glastuinbouwbedrijven d.m.v. deze wijzigingsbevoegdheid kunnen uitbreiden met maximaal 20% van het bestaande oppervlak. Nieuwe glastuinbouwbedrijven zijn niet toegestaan.

4.4.2 EFFECTBEOORDELING

Uit de bestemmingsplankaart blijkt dat in de huidige situatie twee bestaande glastuinbouwbedrijven aanwezig zijn binnen het plangebied. Dit betreft de bedrijven op de volgende adressen:

- Rozenkampweg 18 te Oene.
- Rozenkampweg 21 te Oene.

De mogelijke uitbreiding van de glastuinbouwbedrijven kan mogelijk leiden tot ruimtebeslag op beschermde natuurwaarden. Daarnaast kan uitbreiding leiden tot een toename van lichtverstoring in de omgeving. Van verlichting is bekend dat deze tot een afstand van 1000 meter kan leiden tot verstoring van soorten die gevoelig zijn voor licht[2].

Effectbeoordeling Gelders natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone

De kortste afstand van de twee bestaande glastuinbouwbedrijven tot het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone bedraagt 550 meter. Daardoor is er in het geval van uitbreiding van de bedrijven geen sprake van aantasting door ruimtebeslag van deze beschermde natuurgebieden. Mogelijk kan er bij uitbreiding wel sprake zijn van een toename van verlichting in de omgeving. Om negatieve effecten van verlichting op de natuurwaarden in de beschermde gebieden te voorkomen dienen mitigerende maatregelen te worden genomen. In paragraaf 4.7 zijn deze maatregelen opgenomen.

[2] ARCADIS, 2014. Effectafstanden Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken.

Effectbeoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998
De kortste afstand van de twee bestaande glastuinbouwbedrijven tot de omliggende Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken bedraagt 1,8 km. Vanwege deze afstand kunnen significant negatieve effecten door ruimtebeslag of lichtverstoring als gevolg van de eventuele uitbreiding van deze bedrijven worden uitgesloten.

Effectbeoordeling overige natuurwaarden in de omgeving
De glastuinbouwbedrijven liggen in bestaand agrarisch gebied. Aangezien de glastuinbouw reeds in de huidige situatie aanwezig is en gelegen zijn in het bestaande agrarische gebied, zal een eventuele uitbreiding slechts tot een zeer beperkte aantasting van aanwezige natuurwaarden leiden. Om verstoring van natuurwaarden in de directe omgeving tot een minimum te beperken kunnen mitigerende maatregelen worden getroffen. In paragraaf 4.7 zijn deze maatregelen opgenomen.

4.5 EFFECTEN VAN BOOMTEELT

4.5.1 REGELS T.A.V. BOOMTEELT

In het ontwerp bestemmingsplan buitengebied is in lid 47.1 “Omgevingsvergunningplicht” van artikel 47 “Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden”, een tabel opgenomen waarin staat aangegeven voor welke werkzaamheden, bij welke bestemmingen of aanduidingen een omgevingsvergunningplicht geldt. In deze tabel valt boomteelt onder de activiteit G – *Bebossen of anderszins beplanten met houtopstanden, waaronder begrepen het kweken en telen van bomen, struiken en heesters*. Voor deze activiteit geldt het volgende:

- Voor de overige zones hooilanden, broeken, uiterwaarden en veenontginningen is een omgevingsvergunning voor boomteelt niet mogelijk, en daardoor in het geheel niet toegestaan.
- Voor de overige zone ‘droge bos- en heideontginningen’ is geen omgevingsvergunning voor boomteelt vereist.
- Voor de overige zones ‘gelders natuurnetwerk en groene ontwikkelingszone’ is wel een omgevingsvergunning voor boomteelt vereist. Dit geldt in alle gebieden die zijn aangewezen als ‘gelders natuurnetwerk en groene ontwikkelingszone’, ook daar waar overlap is met de overige zone ‘droge bos- en heideontginningen’.
- In de overige zones, anders dan bovengenoemde, is wel een omgevingsvergunning vereist voor boomteelt.

4.5.2 EFFECTBEOORDELING

Effectbeoordeling Gelders natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone
Uit de regels ten aanzien van de omgevingsvergunningplicht voor boomteelt blijkt dat boomteelt zonder omgevingsvergunning is toegestaan binnen de overige zone ‘droge bos en heide ontginningen’. Op basis van Figuur 2 valt op te maken dat de overige zone ‘droge bos en heide ontginningen’ vrijwel de gehele westelijke helft van het bestemmingsplangebied beslaat. Waar deze zone overlapt met het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone geldt echter wel een omgevingsvergunningplicht.
In lid 47.1 is als beoordelingscriterium opgenomen dat, voor zover gronden gelegen zijn ter plaatse van de aanduidingen ‘overige zone – Gelders natuurnetwerk’ en ‘overige zone – groene ontwikkelingszone’, beoordeeld wordt of er geen sprake is van onevenredige aantasting cq. significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied. Tevens is als beoordelingscriterium opgenomen dat landschaps- en natuurwaarden, zoals opgenomen in bijlage 6 niet (blijvend) onevenredig kunnen worden aangetast, tenzij hieraan door het stellen van voorwaarden voldoende tegemoet kan worden gekomen.

Daarnaast zijn in de beoordelingscriteria voldoende voorwaarden opgenomen waarmee is geborgd dat de omgevingsvergunningaanvragen worden getoetst op onevenredige cq. significante aantasting van de beschermde en voor verdroging gevoelige natuurwaarden. Met deze regels en beoordelingscriteria voor omgevingsvergunningaanvragen is voldoende geborgd dat onevenredige cq. significante aantasting van de beschermde natuurwaarden wordt voorkomen. Negatieve effecten van boomteelt, die wordt mogelijk gemaakt door het bestemmingsplan buitengebied, op de beschermde natuurwaarden zijn daarmee uitgesloten.

Effectbeoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998
Zoals blijkt uit bovenstaande dient voor boomteelt, die plaatsvindt binnen de 'overige zone – Gelders natuurnetwerk' een omgevingsvergunning te worden aangevraagd. In lid 47.1 van de planregels is als beoordelingscriterium voor het verlenen van een omgevingsvergunning opgenomen dat, voor zover gronden gelegen zijn ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – Gelders natuurnetwerk' beoordeeld wordt of er geen sprake is van onevenredige aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied. Daarnaast is als beoordelingscriterium opgenomen dat er "geen sprake is van significante gevolgen voor gebieden die in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 als beschermde gebieden worden aangemerkt".

Voor werkzaamheden die plaatsvinden binnen de begrenzing van de Natura 2000-gebied Veluwe is daarmee voldoende geborgd dat geen sprake is van significante effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Dit artikel borgt daarmee dat directe effecten van boomteelt op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in het invloedsgebied, zijn uitgesloten.

4.6 EFFECTEN VAN OVERIGE WERKEN OF WERKZAAMHEDEN

4.6.1 REGELS T.A.V. OVERIGE WERKEN OF WERKZAAMHEDEN

Het stelsel van omgevingsvergunningen voor werk en werkzaamheden is n.a.v. het advies van de commissie aangepast. Uit artikel 47.1 blijkt dat er naast drainage, glastuinbouw en boomteelt ook andere werken en werkzaamheden mogelijk zijn binnen de gebieden met de bestemmingen en aanduidingen die zijn opgenomen in dit artikel. De volgende werken of werkzaamheden zijn mogelijk zonder omgevingsvergunning:

- F: Het diepploegen, zijnde het extra diep - meer dan circa 0,4 m - omploegen, het (chemisch) scheuren van grasland, anders dan voor graslandverbetering binnen de aanduidingen overige zone - droge bos- en heideontginningen, overige zone – broeken, overige zone – oeverwal, overige zone – uiterwaarden en overige zone – veenontginning Nijbroek.

Aangezien voor de bovengenoemde werkzaamheden geen omgevingsvergunning is vereist, betekent dit dat de beoordelingscriteria, zoals opgenomen in artikel 47.2, niet van toepassing zijn voor deze werkzaamheden. Overigens is in regel 47.2 –lid g onder 3, wel een voorwaarde opgenomen dat uit onderzoek moet blijken dat de directe dan wel indirecte gevolgen van o.a. het diepploegen en het verrichten van boringen, niet zullen leiden tot een aantasting van de mogelijk aanwezige kleischotten en daarmee de waterhuishouding beïnvloeden.

4.6.2 EFFECTBEOORDELING

Effectbeoordeling Gelders natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone
Uit bovenstaande blijkt dat verschillende werken, namelijk diepploegen en het verrichten van boringen mogelijk zijn binnen de zones die zijn beschermd als Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone. Door deze werkzaamheden kunnen beschermde natuurwaarden die reeds aanwezig of voorzien zijn binnen deze beschermde gebieden, worden aangetast. Daardoor zijn negatieve effecten op de beschermde natuurwaarden van het Gelders natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone niet uitgesloten. Om die reden zijn mitigerende maatregelen vereist. Deze zijn opgenomen in paragraaf 4.7.

Effectbeoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998
Uit bovenstaande blijkt dat de bovengenoemde werken mogelijk zijn binnen de zone die is beschermd als Gelders natuurnetwerk. Aangezien de Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken in het geheel binnen het Gelders natuurnetwerk zijn gelegen, is er ook sprake van overlap met deze gebieden. Dit betekent dat deze werkzaamheden zonder omgevingsvergunning volgens deze regelgeving zijn toegestaan binnen de Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken. Door de werkzaamheden kunnen echter wel de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken worden aangetast. Daardoor zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken niet uitgesloten. Om die reden zijn mitigerende maatregelen vereist. Deze zijn opgenomen in paragraaf 4.7.

4.7 MITIGERENDE MAATREGELEN

Uit bovenstaande effectbeoordeling blijkt dat mitigerende maatregelen nodig zijn om negatieve effecten op beschermde natuurwaarden te voorkomen of te beperken. Onderstaand zijn per activiteit maatregelen genoemd die opgenomen dienen te worden in het bestemmingsplan, om negatieve effecten te voorkomen en beperken. Per maatregel is de effectiviteit van de maatregel beoordeeld, en is aangegeven of daarmee significant negatieve effecten op de beschermde natuurwaarden zijn uitgesloten. Het betreft de volgende maatregelen:

- Om negatieve effecten van lichtverstoring door uitbreiding van de bestaande glastuinbouwbedrijven op het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone, en eventuele natuurwaarden in de directe omgeving te voorkomen, dient de volgende maatregel te worden opgenomen in het bestemmingsplan, als aanvulling op de voorwaarden in wijzigingsbevoegdheid 3.8.3:
  - De landschappelijke inpassing van de kassen, zoals is opgenomen in regel 3.8.3 - lid d, dient de (licht)uitstraling tot een minimum te worden beperkt. Dit kan met een dichte haag of houtsingel.

  Aangezien de kortste afstand van de twee bestaande glastuinbouwbedrijven tot het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone 550 meter bedraagt, is deze maatregel afdoende om negatieve effecten van lichtverstoring de beschermde natuurwaarden in deze gebieden te voorkomen.

- Om negatieve effecten van de werken F zoals opgenomen in de tabel (betreffende de werken: diepploegen en verrichten van boringen) op de Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken, het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone te voorkomen, dient de volgende maatregel te worden opgenomen in het bestemmingsplan:
  - In artikel 47.1 dient in de tabel te worden opgenomen dat voor de werken F in een gebied met de aanduiding ‘overige zone – Gelders natuurnetwerk’ of ‘overige zone – groen ontwikkelingszone’ een omgevingsvergunning is vereist.

In de beoordelingscriteria voor het verlenen van een omgevingsvergunning zijn voldoende voorwaarden opgenomen waarmee is geborgd dat de omgevingsvergunningaanvragen worden getoetst op significante gevolgen voor de gebieden die zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, en op onevenredige cq. significante aantasting va. de beschermde waarden van het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend indien er geen sprake is van significante aantasting, of wanneer deze door het stellen van voorwaarden worden voorkomen. Door bovengenoemde regels op te nemen is voldoende geborgd dat significante aantasting van Natura 2000-gebieden en onevenredige c.q. significante aantasting van de beschermde natuurwaarden het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone door boomteelt wordt voorkomen.

Indien de hierboven genoemde maatregelen worden opgenomen in het bestemmingsplan, dan wordt voorkomen dat het bestemmingsplan leidt tot overtreding van de Natuurbeschermingswet 1998, en van de regels ten aanzien van het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone uit de Omgevingsverordening van de Provincie Gelderland.

5 Landschap en cultuurhistorie

5.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER voorafgaand aan het besluit de gevlogen van het plan en de mitigerende maatregelen voor landschap in beeld te brengen (eventueel rekening houdend met de maatregelen die in de planregels van het ontwerp van het plan zullen worden verwerkt).

Indien er grote en/of onwenselijk geachte effecten overblijven, adviseert de Commissie aanvullende maatregelen te beschrijven die de effecten op landschap verder minimaliseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan maatregelen waarbij in gevoelige landschapstypen minder activiteiten mogelijk worden gemaakt of bepaalde ontwikkelingen helemaal niet mogelijk worden gemaakt (zoals glastuinbouw). Ook is een sterkere borging van de landschappelijke inpassing in de regels denkbaar.

De Commissie geeft ter overweging, gezien de zeer hoge waarden van het gebied en status als Nationaal landschap, het totale maatregelenpakket in een landschappelijk alternatief uit te werken. In een dergelijk alternatief kan zowel op de agrarische bebouwing als op de werken en werkzaamheden worden ingegaan (zie onder 2.3.).

Overigens wijst de Commissie nog op het feit dat - indien het ontwerpbestemmingsplan afwijkt van het voorontwerp - het MER dient aan te sluiten op het ontwerp.

5.2 VERWERKING ADVIES

Aanvulling Beleidskader

Op 9 juli 2014 zijn de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening vastgesteld door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. De Omgevingsvisie Gelderland (Provincie Gelderland, 2014b) beschrijft het ruimtelijk beleid voor de Provincie Gelderland en vervangt het Streekplan Gelderland (2005).
Voor geheel Gelderland geldt het motto 'ontwikkelen met kwaliteit'. Voor landschap zijn twee categorieën benoemd; landschappen van bovenregionale waarde en landschappen van regionale waarde. Landschappen van bovenregionale waarde zijn de Nationale Landschappen en de waardevolle open gebieden. De provincie wil deze landschappen ontwikkelen, versterken en behouden. Volgens de verordening zijn ontwikkelingen, waaronder (nieuwe) bestemmingen mogelijk als deze de Kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen behouden of versterken. Het plangebied ligt binnen het Nationaal Landschap Veluwe.

De Omgevingsverordening beschrijft de regels voor Landschap. Op grond van artikel 2.7.4.1 'Waardevol Open Gebied' geldt dat een bestemmingsplan voor gronden binnen een Waardevol open gebied geen bestemmingen mogelijk maakt die de openheid van de waardevolle open gebieden aantasten. Op grond van artikel 2.7.4.2 'Nationaal landschap' geldt dat een bestemmingsplan voor gronden binnen een Nationaal landschap (en buiten de GO, het GNN), geen bestemmingen mogelijk maakt die de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap aantasten of versterken.

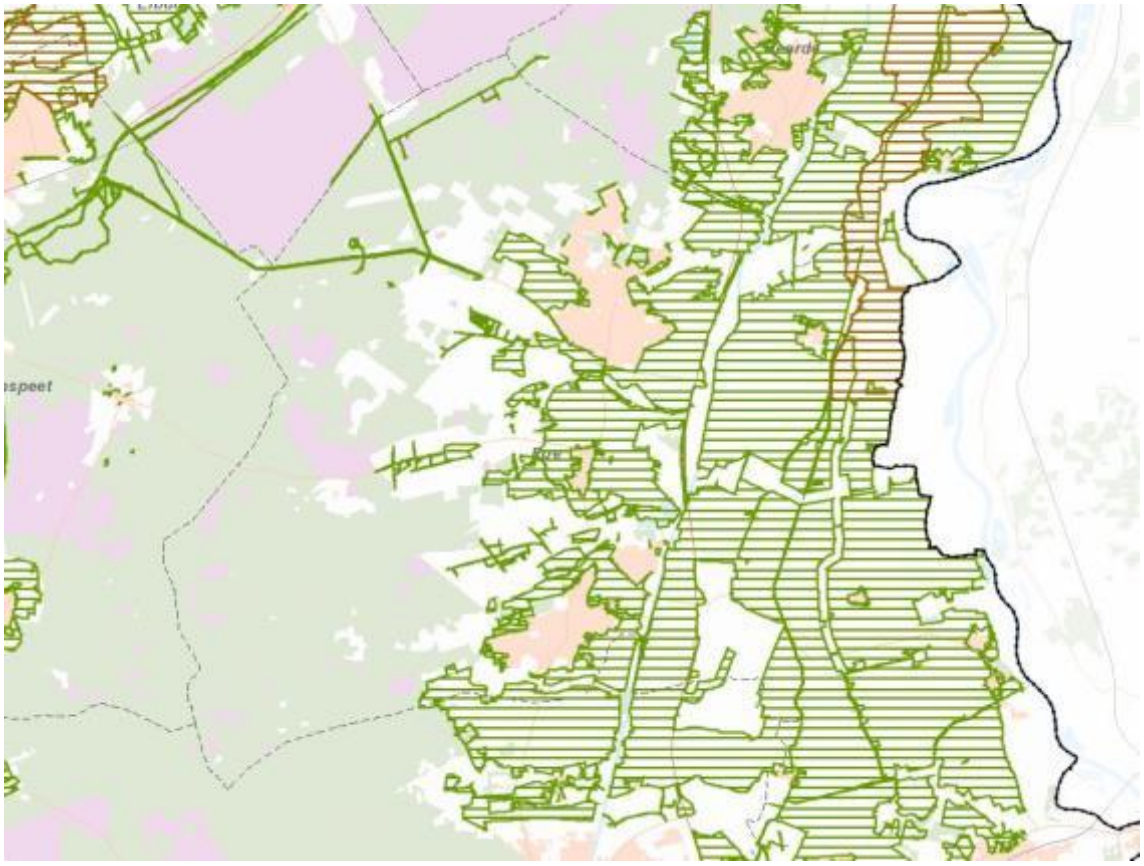

Figuur 3 Omgevingsverordening Gelderland

Nationaal landschap buiten GNN, GO en NHW
Waardevol Open Gebied

De Omgevingsvisie beschrijft het provinciaal beleid voor geomorfologische (aardkundige) waarden. Deze waarden maken onderdeel uit van de kernkwaliteiten van de Groene Ontwikkelingszone. De provincie hanteert het uitgangspunt dat het meenemen van aanwezige waarden bij planontwikkeling de eigenheid van een gebied kan versterken. Er zijn de afgelopen jaren kaarten met aardkundige waarden gemaakt, die gebruikt kunnen worden bij ruimtelijke ontwikkeling. In de beschrijving van de referentiesituatie is een overzicht opgenomen van aardkundige waarden.

De Omgevingsvisie beschrijft bij landschappen van regionale waarde o.m. cultuurhistorische landgoederen. In de gemeente Epe liggen enkele landgoederen met historische waarde.

De Omgevingsverordening beschrijft tevens regels voor Molenbiotopen. In de gemeente Epe is dit van toepassing op de molens Oene en Vaassen.

Aanvulling Referentiesituatie

Het grootste deel van het buitengebied van Epe is onderdeel van het Nationaal Landschap Veluwe, zoals aangegeven in de Omgevingsvisie Gelderland en de Omgevingsverordening 2014. De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Veluwe zijn beschreven in de Kernkwaliteiten Gelderse Nationale Landschappen (Provincie Gelderland , 2014). Relevant voor de gemeente Epe zijn de volgende deelgebieden van Nationaal Landschap Veluwe: Veluwemassief, Wiggen Oost-Veluwe, Gradiënt Oost-Veluwe, Noordelijke IJsselvallei en IJsseluiterwaarden. De kernkwaliteiten zijn beschreven bij de landschapseenheden in het Landschapsontwikkelingsplan (Gemeente Epe, Heerde en Voorst, 2010).

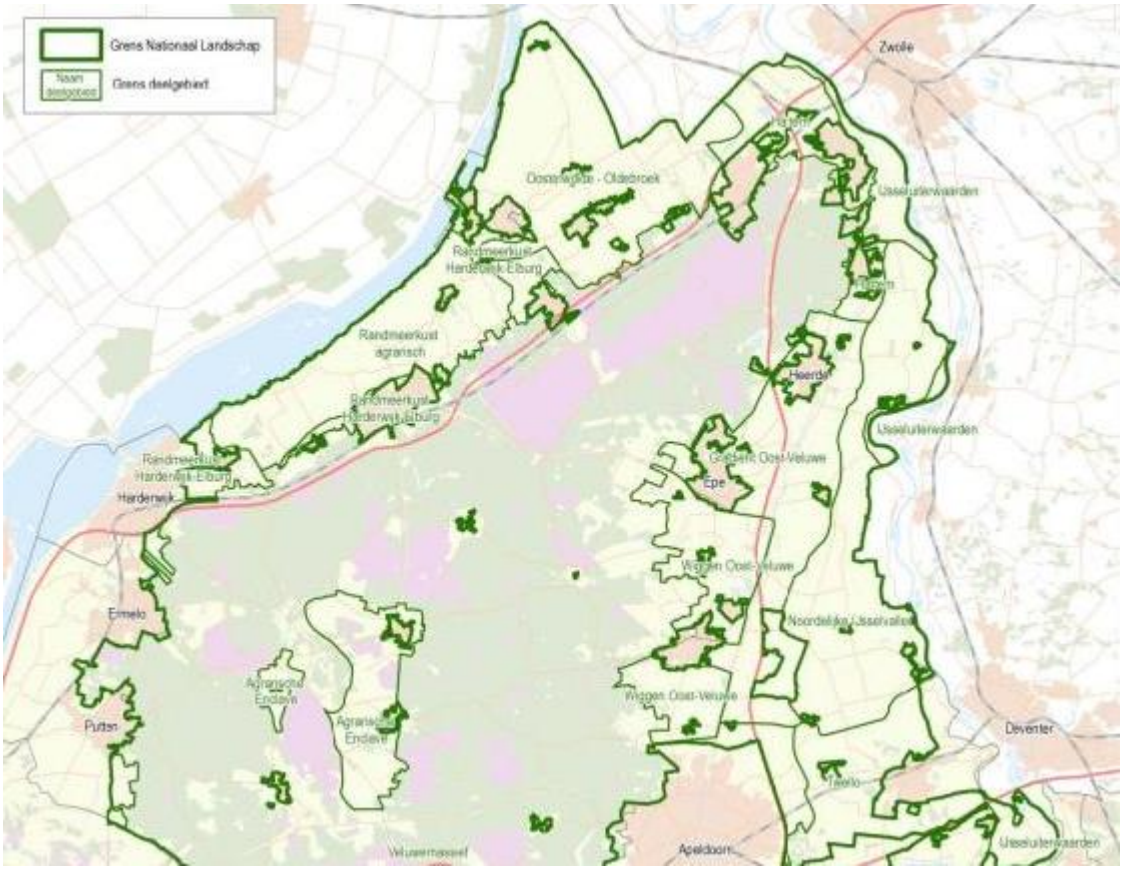

Figuur 4 Begrenzing Nationaal Landschap Veluwe met begrenzing deelgebieden (noordelijk deel)

In aanvulling op de beschrijving van de referentiesituatie is een overzicht van aardkundig waardevolle gebieden opgenomen in onderstaande tabel (zie Tabel 2).

Tabel 2 Overzicht aardkundig waardevolle gebieden in de gemeente Epe

nummer	naam gebied	Type	Waardering
GL38	Languedoc	Smeltwaterterras (Kame)	Zeldzaam en aardkundig waardevol
GL42	Klein Wildrust	Smeltwaterterras (Kame)	Zeldzaam en aardkundig waardevol
GL57	Gortelsche Berg	Dekzandrug	Aardkundig zeer waardevol
GL56	Wiesel	Lange dekzandrug	De belangrijkste set reliëfkenmerken binnen de kroondomeinbossen
GL 62	Render- en Kamperkloppen	Systeem van paraboolduinen	Zeer zeldzaam (internationaal mogelijk zelfs uniek) en gaaf
GL 26	Oostelijke Veluwe	Stuwwal	Eén van de meest indrukwekkende stuwwalcomplexen van Nederland

Het gehucht Gortel is aangewezen als beschermd stads- en dorpsgezicht volgens de Monumentenwet (1988) vanwege de historische waarde en de ruimtelijke samenhang.

De beschrijving van de landschappelijke en cultuurhistorische karakteristiek is verder ongewijzigd ten op zichtte van het MER Bestemmingsplan Buitengebied Epe.

Methode effectbepaling: Gevoeligheidsanalyse
Op het niveau van het bestemmingplan is geen gedetailleerde effectbepaling uitgevoerd, maar wordt de methodiek van een gevoeligheidsanalyse gehanteerd. Op basis van de kenmerken van het huidige landschap (aanwezige waarden, uniekheid en gaafheid van deze waarden) is aangegeven of - en zo ja in welke mate - de ontwikkeling effecten heeft in relatie tot de kans dat deze effecten kunnen plaatsvinden. Bijvoorbeeld bij een waardevol deelgebied waar nauwelijks agrarische bedrijven of woningen liggen zal de kans op aantasting beperkt zijn.
De regels met betrekking tot het beperken van de aantasting van landschappelijke en andere waarden – bijvoorbeeld een verplichte landschappelijke inpassing die aan bepaalde eisen dient te voldoen – zijn meegewogen in de effectbeoordeling.

Effecten en effectbeoordeling
In de effectbeoordeling in het MER is geconstateerd dat elk deelgebied te maken kan krijgen met ruimtelijke ontwikkelingen die de cultuurhistorische en landschappelijke waarden kunnen aantasten, zoals schaalvergroting in de veehouderij en/of uitbreiding van recreatie. Het effect is echter sterk afhankelijk van de specifieke situatie.
Het Bestemmingsplan is daarop gewijzigd; aanvullend zijn nadere eisen opgenomen in de planregels en is het aanlegvergunningstelsel (artikel 45) aangepast. De effectbeoordeling voor landschap en cultuurhistorie is naar aanleiding van dit onderdeel van de reactie herschreven en wordt als aanvulling bij het MER gevoegd.

Het behoud, de bescherming, de ontwikkeling en/of het herstel van de cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden ter plaatse van de aanduidingen zijn opgenomen in de bestemmingsomschrijving “agrarisch” (art. 3.1 onder h) en in artikel 43 van de regels bij het bestemmingsplan. Voor waardevolle gebieden is aan de hand van de indeling in Landschapsontwikkelingsplan een extra beschermingsregime opgenomen. Deze waarden zijn beschermd via een gebiedsaanduiding en de daarmee samenhangende omgevingsvergunning. Indien de cultuurhistorische, landschappelijke en/of natuurlijke waarden onevenredig worden geschaad wordt de omgevingsvergunning niet verleend. De effectscore voor beïnvloeding van historisch geografische en landschappelijke waarden (patronen en elementen) is daarom bijgesteld.

In de planregels is de mogelijkheid opgenomen nadere eisen te stellen aan bouwwerken ter voorkoming van een onevenredige aantasting van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bij afwijken van bouw- en gebruiksregels dient in een zorgvuldige landschappelijke (en stedenbouwkundige) inpassing te worden voorzien. De eisen waarin deze inpassing dient te voldoen zijn niet nader gespecificeerd. Daarnaast is niet in alle gevallen bij uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen een Omgevingsvergunning vereist. Uitbreiding en wijziging van bebouwing blijft hierdoor mogelijk, waardoor de kans op beïnvloeding van deze waarden aanwezig blijft. Voor het voorkeursalternatief is het mogelijke effect van deze aantasting licht negatief (0/-) beoordeeld.

Visueel ruimtelijke beïnvloeding van het landschap en aantasting van historisch en landschappelijk waardevolle patronen en elementen worden met de nadere bepalingen beperkt, maar zijn niet uit te sluiten. In alle gevallen is bij uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen een Omgevingsvergunning vereist. Een beperkt deel van de ontwikkelingen is op andere wijze wettelijk bepaald zoals het beschermd stad- en dorpsgezicht Gortel en monumenten. Bescherming van de waardevolle openheid is geborgd door een verbod op boomkwekerijen in natte zones en veenontginning. De mogelijkheid dat ruimtelijke ontwikkelingen ten koste gaan van karakteristieke ruimtelijke opbouw (openheid of een zekere mate van beslotenheid, contrasten en zichtlijnen) van het landschap blijft bestaan maar is wel zeer beperkt. Voor het voorkeursalternatief is het mogelijke effect van deze aantasting daarom als licht negatief (0/-) beoordeeld.

In de planregels is de mogelijkheid opgenomen nadere eisen te stellen aan bouwwerken ter bescherming van de historische waarde in relatie tot de naaste omgeving. Ten behoeve van een goede landschappelijke inpassing kunnen eisen worden gesteld aan de plaats en afmetingen van bebouwing. Dit is een mogelijkheid en bovendien niet altijd bindend. Daarnaast is niet in alle gevallen bij uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen een Omgevingsvergunning vereist. Naast de aantasting van afzonderlijke elementen kunnen ook ensembles van (historische) boerderijen, bijgebouwen en erfbeplanting worden aangetast. Omdat deze veelal niet zijn gekwalificeerd als monument, blijft de kans op beïnvloeding van deze waarden aanwezig. Voor het voorkeursalternatief is het mogelijke effect van deze aantasting negatief (-) beoordeeld.

Het effect op beïnvloeding van aardkundige waarden is bijgesteld. De meest waardevolle gebieden opgenomen in de gebiedsaanduiding landschap. Er is geen aparte aanduiding voor aardkundige waarden opgenomen in het bestemmingsplan. Ruimtelijke ontwikkeling, waaronder uitbreiding van bebouwing blijft echter mogelijk, waardoor de kans op beïnvloeding van deze waarden aanwezig blijft. Voor het voorkeursalternatief is het mogelijke effect van deze aantasting licht negatief (0/-) beoordeeld.

Tabel 3 Effectscores landschap en cultuurhistorie

Criterium		Voorkeursalternatief (worst- case)
Landschap	Visueel ruimtelijke beïnvloeding van het landschap	0/-
	Beïnvloeding van landschappelijke patronen en elementen	0/-
Cultuurhistorie	Beïnvloeding van historische geografische waarden	0/-
	Beïnvloeding van stedenbouwkundige/architectonische waarden	-
Aardkunde	Beïnvloeding van aardkundige waarden	0/-

(score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief)

Mitigerende en compenserende maatregelen

Als mitigerende maatregel kunnen kwaliteitseisen voor landschappelijke inpassing en beeldkwaliteit worden bepaald. Dit kan worden verwerkt in het bestemmingsplan.
In de regels van het bestemmingsplan is een goede beeldkwaliteit en landschappelijke inpassing gesteld als aanvullende voorwaarde voor wijzigingen. Dit dient door middel van een inpassingsplan te worden aangetoond. De eisen waarin deze inpassing dient te voldoen zijn echter niet nader gespecificeerd.
Om een betere kwaliteitsborging van de landschappelijke inpassing in de regels te bereiken kunnen nadere eisen/richtlijnen worden bepaald, naar voorbeeld van de eisen voor paardenpakken en intensief recreatief medegebruik. Voor paardenbakken zijn wel nadere eisen gesteld (artikel 44): kleurstelling (donker), materiaalgebruik (zo mogelijk hout) van de omheining alsmede aan de beplantingssoorten (inheems). Ook in de gebruiksregels voor intensief recreatief medegebruik (artikel 3.6) is een goede landschappelijke inpassing in de vorm van dichte hagen, houtsingels of houtwallen genoemd. Het is hierbij de vraag of visuele afscherming door middel van beplanting voor alle situaties een goede inpassing is. Inpassing dient daarom gebiedsgericht te worden uitgevoerd en aan te sluiten op de omgeving.
Als basis hiervoor kan de beschrijving van gebiedskwaliteiten - waarden en kenmerken van deelgebieden en waardevolle landschapselementen - in het Landschapsontwikkelingsplan van Veluwe tot IJssel dienen. In de Visie (Hoofdstuk 4) zijn voorstellen gedaan voor versterking van het landschap. Deze beschrijving is echter onvoldoende specifiek voor toetsing van inpassing voor specifieke locaties en gebouwen.
De beschrijving kan aangevuld worden met beeldkwaliteitseisen voor de situering, architectonische vormgeving en landschappelijke inpassing van gebouwen en erven. Mits goed uitgevoerd kan een dergelijke wijze van inpassing de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Veluwe versterken. Bijkomend voordeel is dat met een helder en toepasbaar kader de beoordeling van landschappelijk eenvoudiger en transparanter kan verlopen. Als aanvullende maatregel kan worden opgenomen de beoordeling van landschappelijke inpassing een deskundige op het gebied van landschap, stedenbouw, historische geografie, aardkunde of bouwhistorie te betrekken. Eventueel kan hiervoor een bredere samengestelde commissie ruimtelijke kwaliteit worden ingesteld.

Om de effecten op visueel-ruimtelijke kenmerken van het landschap te beperken kunnen bepaalde gebieden met landschappelijke waarden (openheid, beslotenheid) worden uitgesloten van functies en activiteiten die een groot ruimtelijk effect hebben. Dit geldt in het bijzonder voor het gebied dat in de Omgevingsverordening is aangeduid als waardevol open landschap. Het resultaat hiervan is echter beperkt omdat het bestemmingsplan zeer conserverend is. De mogelijke uitbreiding van de twee glastuinbouwbedrijven is zeer beperkt, voor de (intensieve) recreatie is geen ontwikkeling mogelijk en voor de agrarische bouwvlakken zijn uitbreidingsmogelijkheden beperkt tot 10% van de bouwvlakken met een melkveehouderij en onder voorwaarde van landschappelijke inpassing (art. 3.1 onder h).

6 Gevolgen voor beschermde soorten

6.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER het voorkomen van beschermde soorten in het gebied nader in beeld te brengen (eventueel indicatief op basis van een verwachtingskaart), de gevolgen van het plan voor relevante soorten te beschrijven, en mogelijke knelpunten met de Flora- en Faunawet aan te geven. Ten slotte adviseert de Commissie om mitigerende maatregelen op te nemen waarmee eventuele effecten kunnen worden geminimaliseerd.

6.2 VERWERKING ADVIES

In dit hoofdstuk is ten eerste inzichtelijk gemaakt via welke regels in het bestemmingsplan buitengebied Epe rekening wordt gehouden met beschermde soorten in het kader van de Flora- en Faunawet. Vervolgens is het voorkomen en de verspreiding van beschermde soorten in en nabij het plangebied in beeld gebracht. Aansluitend zijn de effecten van het plan per soort(groep) beschreven en beoordeeld in het kader van de Flora- en Faunawet. Tot slot zijn mitigerende maatregelen voorgesteld die negatieve effecten op de beschermde soorten kunnen voorkomen of verminderen.

6.3 REGELS T.A.V. BESCHERMDE SOORTEN

In het bestemmingsplan worden soorten – die zijn beschermd in het kader van de Flora- en Faunawet – beschermd door middel van de plicht tot het aanvragen van een omgevingsvergunning. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning kan namelijk direct de Flora- en Faunawet worden ‘aangehaakt ‘. Dit betekent dat, indien een activiteit mogelijk leidt tot aantasting van (leefgebied van) beschermde soorten, bij de aanvraag van de omgevingsvergunning tegelijk een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet wordt aangevraagd.
In het bestemmingsplan buitengebied van Epe is in artikel 47 opgenomen voor welke werken, geen bouwwerken zijnde, een omgevingsvergunning nodig is.

Hieruit blijkt dat voor de volgende werken en werkzaamheden een omgevingsvergunning is vereist:

- A. aanleggen en verharden van wegen en paden en het aanleggen of aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.
- B. verlagen van de bodem en afgraven van gronden, tenzij daarvoor een vergunning is vereist krachtens de Ontgrondingenwet.
- C. ophogen en egaliseren van de gronden, waaronder het aanbrengen van kaden en dijken.

- E. aanbrengen van ondergrondse transport-, energie- en telecommunicatieleidingen en de daarmee verband houdende constructies, installaties en apparatuur, het ingraven of indrijven van voorwerpen dieper dan 3 m.
- H. het vellen of rooien van houtsingels of houtwallen.

Uit artikel 47.2 – Beoordelingscriteria blijkt echter dat geen criterium is opgenomen ten aanzien van bescherming van soorten, die zijn beschermd in het kader van de Flora- en Faunawet.

Voor de volgende werken is bij een of meer aanduidingen geen omgevingsvergunning nodig:
- D. aanleggen en dempen van watergangen en andere waterpartijen en werken of werkzaamheden die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of tot gevolg hebben, zoals diepen of draineren.
- F. diepploegen, zijnde het extra diep - meer dan circa 0,4 m - omploegen, het (chemisch) scheuren van grasland, anders dan voor graslandverbetering;
- G. Bebossen of anderszins beplanten met houtopstanden, waaronder begrepen het kweken en telen van bomen, struiken en heesters.
- I. het verrichten van exploratieboringen en seismologisch onderzoek;

Voor deze werken geldt bij een of meer aanduidingen, de algemene verplichting om rekening te houden met beschermde soorten in het kader van de Flora- en Faunawet, alleen met controles in het veld kan worden gehandhaafd.

Daarnaast is niet in alle gevallen, waarbij sprake is van uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen een omgevingsvergunning vereist. In die gevallen hoeft dus geen rekening te worden gehouden met beschermde soorten in het kader van de Flora- en Faunawet.

6.4 VOORKOMEN EN VERSPREIDING BESCHERMDE SOORTEN

De gemeente Epe heeft naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r. een ecologische verspreidingsatlas van beschermde soorten laten opstellen van het plangebied van bestemmingsplan buitengebied Epe[3]. Deze atlas is opgenomen in Bijlage 4.
In Tabel 4 zijn de resultaten van de ecologische atlas ten aanzien van het voorkomen van beschermde soorten in of in de directe nabijheid van het plangebied samengevat. In de atlas is per soort(groep) het voorkomen en de verspreiding weergegeven aan de hand van verspreidingskaarten en een toelichting op de verspreiding aan de hand van de habitateisen.

Tabel 4 Beschermde soorten voorkomend in en/of nabij het plangebied en de bescherming hiervan op grond van de Flora- en Faunawet (tabel 2 t/m 3) (bron BügelHajema Adviseurs, 2015).

Soortgroep/soorten	Flora- en Faunawet
Vleermuizen	
Baardvleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Franjestaart	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Gewone dwergvleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Gewone grootoorvleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Kleine dwergvleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn

[3] BügelHajema Adviseurs BV, 2015. Ecologische atlas bestemmingsplan buitengebied Epe.

Soortgroep/soorten	Flora- en Faunawet
Laatvlieger	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Meervleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Rosse vleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Ruige dwergvleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Watervleermuis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Grondgebonden zoogdieren	
Bever	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Boommarter	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Damhert	Tabel 2
Das	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Edelhert	Tabel 2
Eekhoorn	Tabel 2
Steenmarter	Tabel 2
Waterspitsmuis	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Wild zwijn	Tabel 2
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	
Boomvalk	Vogels, categorie 4
Buizerd	Vogels, categorie 4
Gierzwaluw	Vogels, categorie 2
Grote gele kwikstaart	Vogels, categorie 3
Havik	Vogels, categorie 4
Huismus	Vogels, categorie 2
Kerkuil	Vogels, categorie 3
Ooievaar	Vogels, categorie 3
Ransuil	Vogels, categorie 4
Roek	Vogels, categorie 2
Slechtvalk	Vogels, categorie 3
Sperwer	Vogels, categorie 4
Steenuil	Vogels, categorie 1
Wespendief	Vogels, categorie 4
Zwarte wouw	Vogels, categorie 4
Reptielen	
Adder	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Gladde slang	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Hazelworm	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Levendbarende hagedis	Tabel 2
Ringslang	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Zandhagedis	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Amfibieën	
Poelkikker	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Heikikker	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Kamsalamander	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Rugstreeppad	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Dagvlinders	
Heideblauwtje	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Keizersmantel	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling

Soortgroep/soorten	Flora- en Faunawet
Libellen	
Gevlekte witsnuitlibel	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Rivierrombout	Tabel 3, bijlage IV Habitatrichtlijn
Kevers	
Vliegend hert	Tabel 2
Vissen	
Beekprik	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Bittervoorn	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Elrits	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Grote modderkruiper	Tabel 3, bijlage I Besluit vrijstelling
Kleine modderkruiper	Tabel 2
Rivierdonderpad	Tabel 2
Vaatplanten	
Beenbreek	Tabel 2
Daslook	Tabel 2
Gevlekte orchis	Tabel 2
Grote keverorchis	Tabel 2
Jeneverbes	Tabel 2
Kleine zonnedauw	Tabel 2
Klokjesgentiaan	Tabel 2
Parnassia	Tabel 2
Rapunzelklokje	Tabel 2
Rietorchis	Tabel 2
Ronde zonnedauw	Tabel 2
Tongvaren	Tabel 2
Veldsalie	Tabel 2
Waterdrieblad	Tabel 2
Wilde gagel	Tabel 2

6.5 EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

Uit de regels van het bestemmingsplan in artikel 47 (zie paragraaf 6.3) blijkt dat voor een aantal werken of werkzaamheden een omgevingsvergunning is vereist.

Het betreft met name de volgende werken: aanleggen en verharden van wegen en paden, verlagen van de bodem en afgraven van gronden, ophogen en egaliseren van de gronden, het aanbrengen van kaden en dijken, aanleggen van leidingen en het vellen of rooien van houtsingels of houtwallen. Uit de beoordelingscriteria voor het verlenen van een omgevingsvergunning is echter geen criterium opgenomen die behelst het voorkomen van aantasting van beschermde soorten in het kader van de Flora- en Faunawet. Daardoor is de bescherming van beschermde soorten niet afdoende geregeld in het bestemmingsplan.

Uit de bestemmingsplanregels in artikel 47 blijkt daarnaast dat voor verschillende werken en werkzaamheden geen omgevingsvergunning is vereist.

Daarbij gaat het met name om volgende werken: aanleggen en dempen van watergangen zoals diepen of draineren, diepploegen, boomteelt en het verrichten van boringen. Bij deze werken kan niet worden uitgesloten dat beschermde soorten of leefgebied van beschermde soorten worden aangetast.
Uit de ecologische atlas blijkt dat beschermde soorten in verschillende delen van het plangebied voorkomen en in verschillende landschapstypen, afhankelijk van het habitattype van de betreffende soort. Bij de werkzaamheden is bij specifieke aanduidingen geen omgevingsvergunning vereist. Aangezien deze werkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van leefgebied van de in deze gebieden aanwezige beschermde soorten, kunnen negatieve effecten van deze werkzaamheden op de aanwezige beschermde soorten niet worden uitgesloten. Daarmee kan tevens niet worden uitgesloten dat de werkzaamheden in de betreffende gebieden leiden tot een overtreding in het kader van de Flora- en Faunawet.

Daarnaast is niet in alle gevallen bij uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen een omgevingsvergunning vereist, evenals voor uitbreiding van bouwvlakken. In die gevallen is het niet uitgesloten bij de afbraak van gebouwen, aanpassing van gebouwen of uitbreiding van bouwkavels gebouwbewonende soorten zoals vleermuizen, broedvogels of Steenmarter negatieve effecten ondervinden. Ook in deze gevallen kan niet worden uitgesloten dat de werkzaamheden aan of rond de gebouwen leiden tot een overtreding in het kader van de Flora- en Faunawet.

Om bovenstaande redenen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen in het bestemmingsplan, om te voorkomen dat het bestemmingsplan leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten, en daarmee tot overtreding van de verbodsbepaling van de Flora- en Faunawet. In paragraaf 6.6 zijn de mitigerende maatregelen opgenomen.

6.6 MITIGERENDE MAATREGELEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN

Om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen dienen onderstaande aanvullingen op de regels te worden opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied Epe. Daarmee wordt voorkomen dat de regels in het bestemmingsplan leiden tot overtreding van de Flora- en Faunawet:

- Om negatieve effecten van de werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden zoals opgenomen in artikel 47.1 op beschermde soorten te voorkomen dient in deze regel te worden opgenomen, dat voor alle werken een toetsing in het kader van de Flora- en Faunawet dient te worden uitgevoerd. Uit deze toetsing zal blijken of de activiteit leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten, of en welke mitigerende maatregelen dienen te worden getroffen ter voorkoming of mitigatie van negatieve effecten, en of een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet dient te worden aangevraagd.
- Aan artikel 47.2 – Beoordelingscriteria, dient de volgende regel te worden toegevoegd:
  - geen sprake is van negatieve effecten op soorten die zijn beschermd in het kader van de Flora- en Faunawet.

Om negatieve effecten door uitbreiding van bouwvlakken of aanpassing van gebouwen, of andere werken of werkzaamheden op beschermde soorten te voorkomen, dienen afhankelijk van de beschermde soort die wordt aangetast, specifieke maatregelen te worden getroffen. Onderstaand zijn een aantal algemene maatregelen opgenomen om negatieve effecten op de betreffende soorten te voorkomen. Deze maatregelen kunnen als aandachtspunt worden opgenomen in het bestemmingsplan. De daadwerkelijk te nemen mitigerende maatregelen per activiteit volgt uit de toetsing van de activiteit aan de Flora- en Faunawet en is afhankelijk van de aard van de activiteit en de beschermde soorten die door de activiteit worden beïnvloed.

Bij een ontheffing van verbodsmaatregelen uit de Flora- en Faunawet, kunnen mitigerende maatregelen worden voorgeschreven. Dit wordt niet geregeld in het bestemmingsplaan omdat dan sprake is van dubbele regelgeving. Van belang is dat:

- Negatieve effecten op beschermde soorten dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen door (indien mogelijk) te voorkomen dat het leefgebied van de soort wordt aangetast. Indien dit niet mogelijk is dan dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd buiten de voor de betreffende soorten gevoelige perioden (zoals voortplantingsperiode, overwinterperiode).
- Indien als gevolg van de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan buitengebied het leefgebied van beschermde soorten dermate wordt aangetast, dat de gunstige staat van instandhouding van de populatie of soort in het geding komt, dan dient vooraf aan de ingreep nieuw vervangend leefgebied te worden ontwikkeld in de directe nabijheid van het bestaande leefgebied. De exacte inrichting van het leefgebied is afhankelijk van de habitateisen van de soort en dient nader te worden uitgewerkt in een mitigatieplan.
- Er dient rekening te worden gehouden met broedende vogels door de werkzaamheden waarbij potentieel broedbiotoop wordt verstoord geheel buiten het broedseizoen uit te voeren (circa half maart - half augustus[4]).
- Bij werkzaamheden aan gebouwen waarin zich nestlocaties van jaarrond beschermde broedvogels (zoals Steenuil of Huismus) bevinden dienen vervangende nesten te worden aangebracht. Het type nest is afhankelijk van de soort.
- Bij werkzaamheden aan gebouwen die een verblijfplaats vormen voor vleermuizen dienen vervangende verblijfplaatsen te worden aangebracht. Het type verblijfplaatsen is afhankelijk van de soort en de functie van het gebouw voor de soort.
- Verstoring door verlichting van foerageergebied van vleermuizen dient te worden voorkomen. Een mogelijkheid hiervoor is het toepassen van vleermuisvriendelijke verlichting ter plaatse van het te ontwikkelen terrein.
- Om effecten op aanwezige algemeen voorkomende soorten van Tabel 1, waaronder zoogdieren en amfibieën te voorkomen en daarmee aan de Algemene zorgplicht (Artikel 2 Flora- en Faunawet) te voldoen dienen de volgende maatregelen te worden getroffen:
  - Het werkgebied dient vooraf aan de werkzaamheden te worden gecontroleerd op aanwezigheid van algemene soorten zoogdieren en amfibieën.
  - Indien vooraf of tijdens de werkzaamheden zoogdieren of amfibieën in het werkgebied aanwezig zijn, dienen deze verplaatst te worden naar geschikt habitat in de directe omgeving, waar de dieren niet meer worden verstoord.
  - Om te garanderen dat de dieren op de juiste manier en naar geschikt habitat worden verplaatst adviseren we om dit uit te voeren onder begeleiding van een deskundig ecoloog.
- Aantasting van de groeiplaatsen van beschermde plantensoorten dient te worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is dan dienen deze, onder begeleiding van een deskundig ecoloog, te worden verplaatst naar een geschikt habitat in de directe omgeving.

[4] Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

- Bij iedere afzonderlijke ingreep dienen de bovengenoemde maatregelen per soort nader te worden uitgewerkt in een mitigatieplan. Door uitvoering van deze algemene maatregelen en de maatregelen zoals opgenomen in een mitigatieplan kunnen overtredingen in het kader van de Flora- en Faunawet worden voorkomen. Bij ingrepen die kunnen leiden tot een overtreding van de Flora- en Faunawet is een nader soortgericht onderzoek en nadere toetsing aan de Flora- en Faunawet noodzakelijk, en dient indien nodig (afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek) een mitigatieplan te worden opgesteld en een ontheffing te worden aangevraagd.

7 Gezondheid

7.1 ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De Commissie oordeelt dat het onderwerp gezondheid summier is opgenomen in het MER. Dit is echter niet essentieel voor het besluit over het bestemmingsplan, omdat er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. Hierdoor is er nog onvoldoende zicht op dosis-effect-relaties en ontbreekt goed zicht op mogelijke maatregelen.
De Commissie adviseert om vanuit het voorzorgprincipe om wel in kaart te brengen:

- Het aantal woningen dat binnen een straal van 250 meter van veehouderijen ligt.
- Hoeveel gemengde bedrijven er in het plangebied zijn.
- Hoeveel bedrijven veehouderij en recreatiefuncties combineren.

Dit kan voor betrokkenen een globale indicatie zijn voor gezondheidsrisico's in het buitengebied.

7.2 VERWERKING ADVIES

Aangezien in het bestemmingsplan geen grote uitbreidingsmogelijkheden zijn opgenomen voor veehouderijen (onder andere door het vastleggen van een ammoniakemissieplafond per veehouderij) en voornamelijk de geldende bouwvlakken zijn overgenomen, wordt ingeschat dat de gezondheidsrisico's van het bestemmingsplan niet heel groot zullen zijn. Op verzoek van de Commissie is vanuit het voorzorgprincipe wel indicatief in kaart gebracht in hoeverre woningen liggen binnen een straal van 250 m rondom veehouderijen en hoeveel bedrijven veehouderij en recreatiefuncties combineren.

In totaal liggen 888 woonbestemmingen [5] binnen een straal van 250 meter van een veehouderij. Deze bestemmingen zijn in Figuur 3 weergegeven.

[5] Dit betreft het aantal woonbestemmingen binnen een straal van 250 meter van het agrarisch bouwvlak.

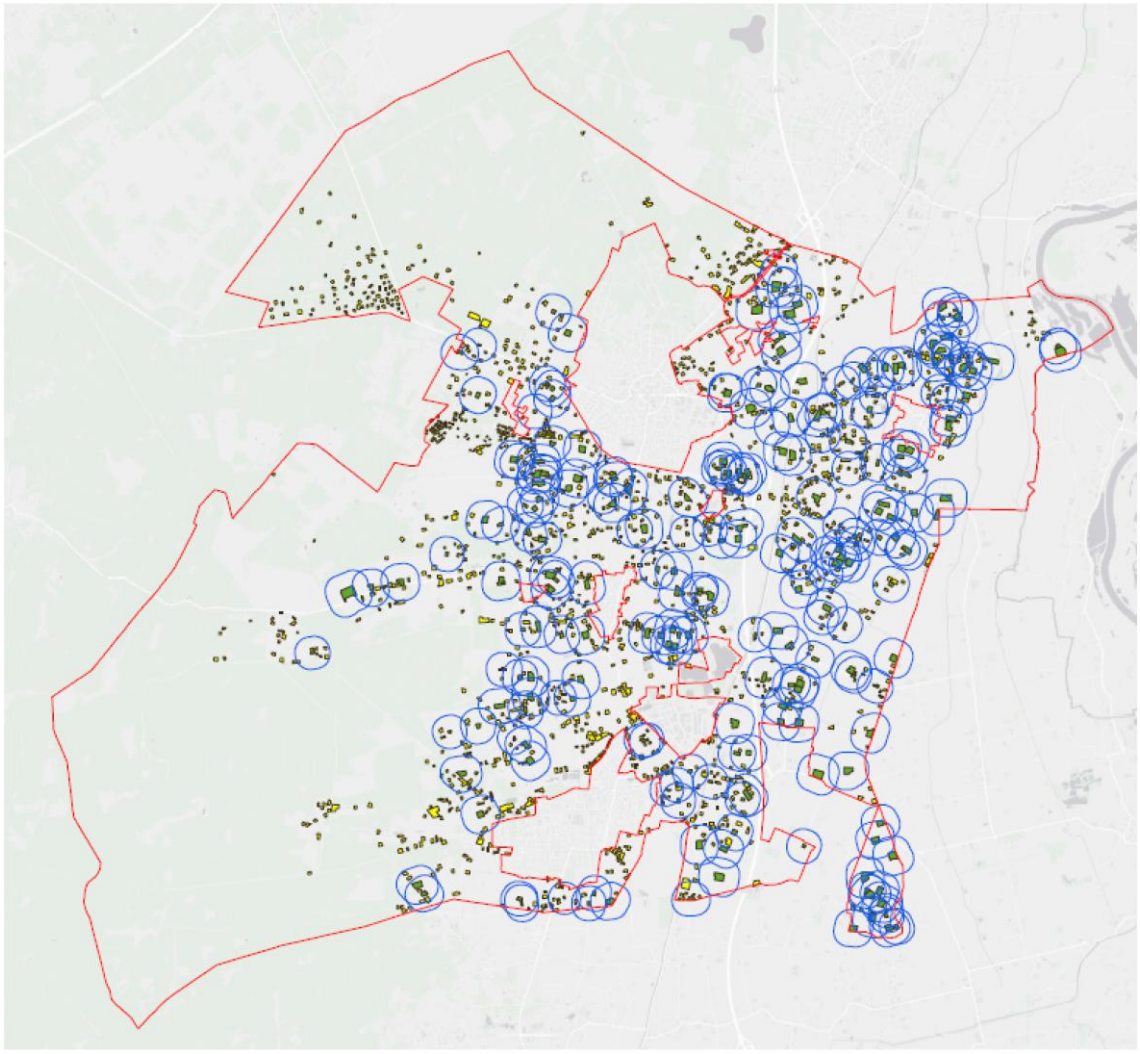

Figuur 5 Woningen binnen een straal van 250 meter van een veehouderij

In totaal zijn er 9 bedrijven dat veehouderij en recreatie combineert. In Figuur 4 zijn de agrarische bedrijven met een nevenactiviteit recreatie of zorg weergegeven.

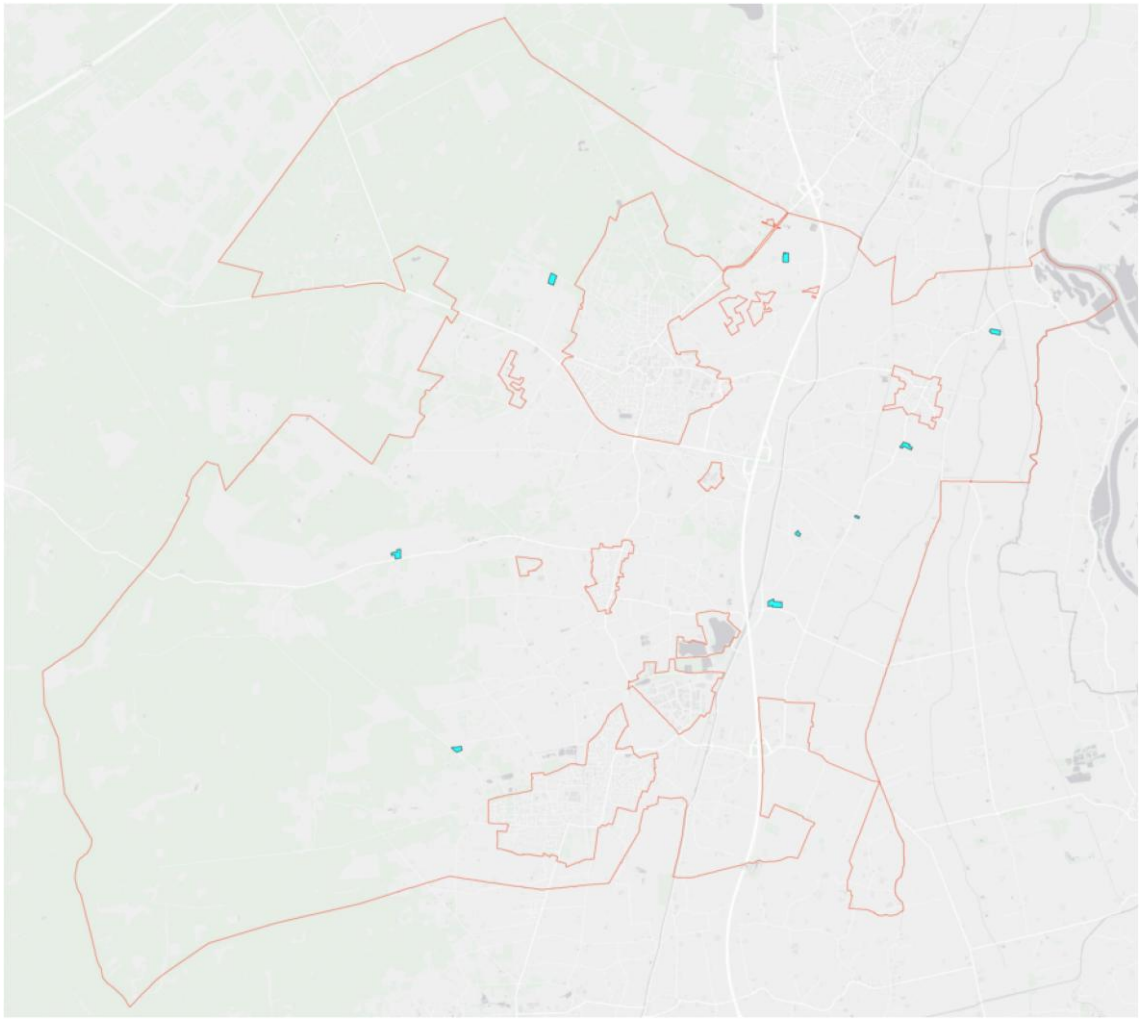

Figuur 6 Agrarische bedrijven met een nevenactiviteit recreatie of zorg

Op basis van het uitgebrachte advies van de GGD is de regelgeving voor nevenactiviteiten bij intensieve veehouderijen aangepast in de planregels van het bestemmingsplan. De GGD is er namelijk geen voorstander van om kwetsbare functies als kinderopvang, opvang van geestelijk - of lichamelijk gehandicapten op het bedrijf van een intensieve veehouderij of in de directe omgeving van dergelijke bedrijven mogelijk te maken vanwege de mogelijke gezondheidseffecten.

Bijlage 1 Toetsingsadvies van de Commissie m.e.r.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan buitengebied Epe

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

12 juni 2014 / rapportnummer 2911-26

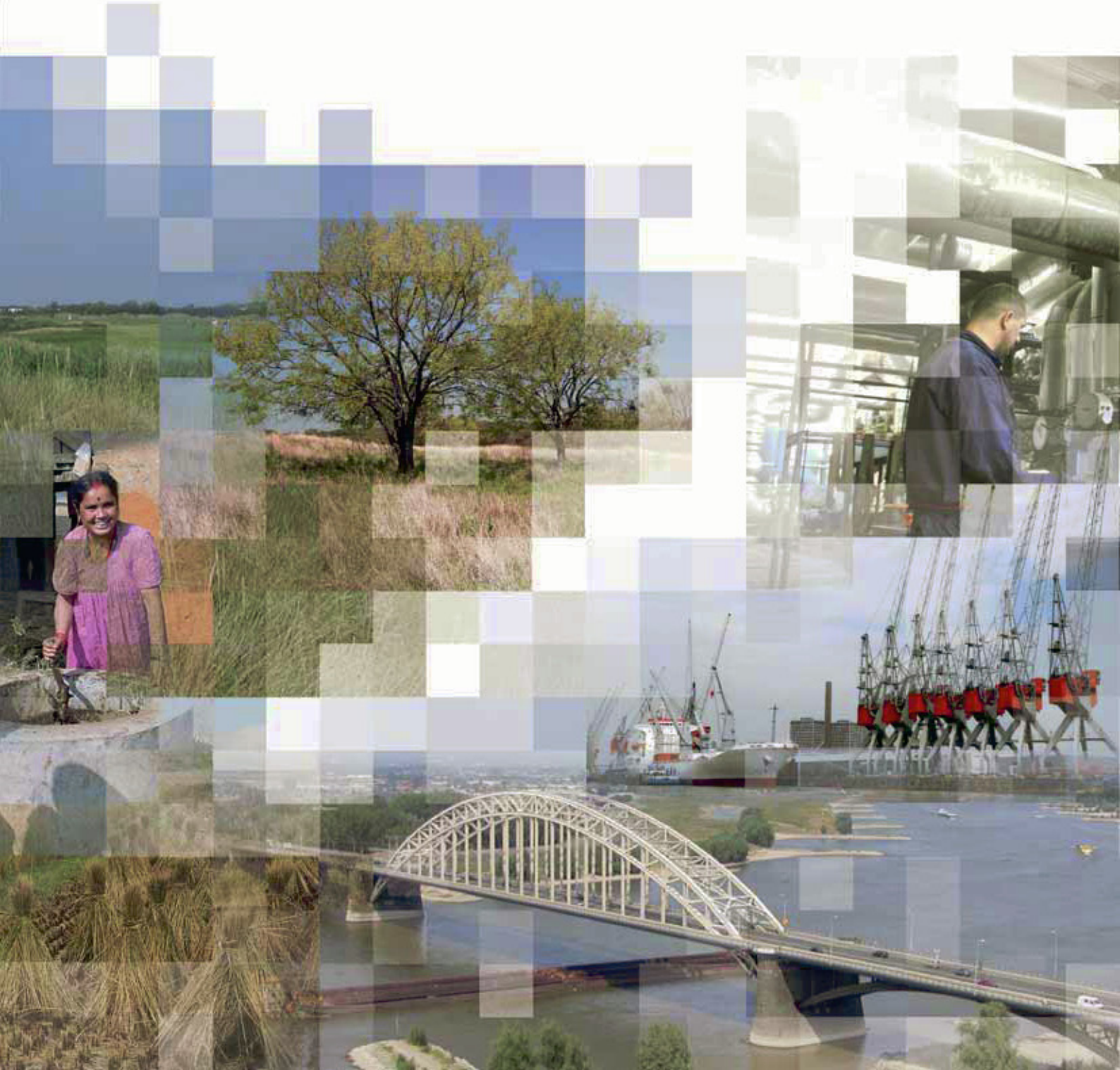

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

De gemeente Epe heeft het voornemen een bestemmingsplan vast te stellen voor een belangrijk deel van haar buitengebied. Omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor mer(beoordelings)plichtige activiteiten en omdat significante effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand zijn uitgesloten, is een Plan-MER opgesteld. De gemeenteraad van Epe is bevoegd gezag voor deze procedure.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'[1]) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Het MER bevat veel relevante informatie en wordt ondersteund door veel inzichtelijke figuren en tabellen. De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER echter een aantal tekortkomingen. Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het bestemmingsplan. De tekortkomingen betreffen:

- *Stikstofdepositie*: de effectiviteit van maatregelen om toename van stikstofdepositie te voorkomen is niet in alle gevallen aangetoond. Het MER bevat daardoor mogelijk geen uitvoerbaar alternatief.
- *Geur en fijn stof*: de effecten op geur en fijn stof zijn te summier en niet geheel juist beschreven. Voor melkveehouderijen zijn geen geureffecten beschreven. In het MER wordt ervan uitgegaan dat er technieken beschikbaar zijn, die de uitstoot van zowel stikstof als geur en fijn stof reduceren. Behalve luchtwassers zijn deze technieken echter niet beschikbaar. Daardoor worden de effecten van het voornemen op geur en ook fijn stof mogelijk onderschat.
- *Maximale mogelijkheden van het plan*: in het MER worden niet alle effecten beschreven van activiteiten die met of zonder vergunningplicht mogelijk worden gemaakt, zoals drainage, glastuinbouw, boomteelt et cetera. Deze activiteiten kunnen een groot effect hebben op landschap, hydrologie en natuur.
- *Landschap*: het MER beschrijft ernstige gevolgen voor de veelal hoge landschappelijke waarden van het plangebied. Het effect van mitigerende maatregelen is niet beschreven in het MER. Ook ontbreken mogelijk kansrijke maatregelen waarmee de hoge landschappelijke waarden optimaal gespaard kunnen worden binnen de doelstellingen van het plan.
- *Beschermde soorten*: de effecten op beschermde soorten in het gebied zijn onvoldoende beschreven in het MER.

De Commissie adviseert om eerst een aanvulling op het MER op te stellen en pas daarna een besluit te nemen.

[1] De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl .

2. Gesignaleerde tekortkomingen

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Stikstof en uitvoerbaar alternatief

De effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zijn duidelijk beschreven in het MER. Zonder aanvullende maatrelen leiden alle beschreven alternatieven tot een toename van depositie op reeds overbelaste Natura 2000-gebieden, waarmee aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden niet kan worden uitgesloten. In het ontwerpbestemmingsplan zijn dan ook bepalingen opgenomen die moeten voorkomen dat aantasting van Natura 2000-gebieden optreedt.

In het MER is aangegeven dat er door het toepassen van vergaande reducerende technieken (BBT++) op de veehouderijen nog ontwikkelruimte is voor deze bedrijven. Dergelijke technieken zijn echter niet voor alle diercategorieën[2] beschikbaar. Verder valt uit het MER niet af te lezen in hoeverre bedrijven deze technieken nu al hebben geïmplementeerd en of daarmee nog ontwikkelruimte bestaat voor deze bedrijven.[3] Daardoor is het niet duidelijk in hoeverre de in het MER beschreven alternatieven uitvoerbaar zijn, met andere woorden of deze alternatieven leiden tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden[4].

Als mitigerende maatregel wordt in het MER onder andere het toepassen van landschapselementen genoemd om stikstof af te vangen. Deze maatregel is echter nog onvoldoende ontwikkeld en op effectiviteit onderzocht. De Commissie vindt het dan ook, zeker gezien de omvang van de overschrijding, te voorbarig om aan landschapselementen een belangrijke mitigerende rol toe te kennen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming aan te geven en te motiveren in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.

2.2 Geur en fijn stof

In het hoofdstuk over geurhinder is alleen ingegaan op de effecten van intensieve veehouderijen. Bij het bepalen van de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan is de geurbelasting vanuit de intensieve veehouderij als beperkende factor voor geurhinder genomen. In het MER is niet ingegaan op mogelijk al aanwezige geurknelpunten bij melkveehouderijen.

---

[2] Voor geitenhouderijen, jongvee en paardenhouderijen zijn nog geen technieken beschikbaar.

[3] Het is immers niet mogelijk bij een stal die is uitgerust met luchtwastechnieken met de hoogste reductie, nog verdergaande emissiebeperkende maatregelen te nemen.

[4] De Stichting Gebiedsgroep LOG en de GNMF wijzen hier in hun zienswijzen ook op.

Ook is onduidelijk of door de toegestane uitbreiding van het bouwvlak (ook bij omschakeling van akkerbouw naar grondgebonden veehouderij) mogelijk nieuwe knelpunten ten aanzien van geur kunnen ontstaan en of er mitigerende maatregelen zijn voorzien om de huidige knelpunten op te lossen.

In het MER wordt ervan uitgegaan dat er voor alle type stallen technieken beschikbaar zijn, die de uitstoot van zowel stikstof als geur en fijn stof reduceren. Behalve luchtwassers zijn deze technieken in de praktijk echter niet beschikbaar. Daardoor worden de effecten van het voornemen op geur en fijnstof mogelijk onderschat.

De Commissie adviseert voorafgaand aan het besluit de effecten op geur en fijnstof concentraties in beeld te brengen. Geef aan of zich nu al knelpunten voordoen en of deze door maatregelen uit het nieuwe plan kunnen worden opgelost. Geef ook aan hoe nieuwe knelpunten kunnen worden voorkomen. Doe dit voor zowel geur als fijnstof.

2.3 Maximale mogelijkheden van het plan

Het ontwerpbestemmingsplan maakt naast uitbreiding van veehouderijen ook andere activiteiten mogelijk die kunnen leiden tot aanzienlijke milieueffecten, zoals drainage, glastuinbouw, boomteelt, plaatsing van zonnepanelen et cetera. Deze activiteiten kunnen een groot effect hebben op:

- landschap (zie 2.4);
- het leefgebied van beschermde soorten (zie 2.5);
- hydrologie. Het gebied bevat waardevolle natuur (onder andere kwelsituaties en de daarmee verbonden ecologische waarden), die zeer gevoelig is voor veranderingen in de hydrologie.

Dit klemt temeer daar niet duidelijk is gemaakt waarom voor bepaalde werken en werkzaamheden in het ene gebiedstype wel en in het andere gebiedstype geen omgevingsvergunning is vereist. Hierdoor zijn de maximale mogelijkheden van het plan niet volledig in beeld gebracht en worden de effecten mogelijk onderschat. Ook worden geen mitigerende maatregelen beschreven om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming de effecten van drainage, glastuinbouw, boomteelt in beeld te brengen. Beschrijf indien nodig ook mitigerende maatregelen om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

2.4 Landschap en cultuurhistorie

Het plangebied bevat hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarden en maakt daarom in het geheel deel uit van het Nationaal Landschap. Het MER beschrijft verschillende landschapstypen. De effectbeoordeling geeft aan dat de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, zonder aanvullende maatregelen zullen leiden tot een aantasting van het landschap. Sommige planonderdelen kunnen zonder aanpassingen van het plan zelfs ernstige (en mogelijk onomkeerbare) gevolgen met zich meebrengen. Daar komt bij dat mogelijk

de maximale ontwikkelingsruimte van het plan niet bij deze beoordeling is meegenomen (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies).

De gemeente heeft tijdens het locatiebezoek aangegeven op grond van de effectbeoordeling de planregels in het ontwerpbestemmingsplan ten opzichte van het voorontwerpbestemmingsplan ten dele aan te zullen passen. In dat geval zullen de deelgebieden aan de hand van het Landschapsontwikkelingsplan in het bestemmingsplan worden opgenomen. Het 'nee, tenzij-principe' wordt hier echter niet aan gekoppeld. Ook worden dan geen eisen gesteld aan landschappelijke inpassing. Daarmee is, ook met de voorgenomen aanpassing, nog onduidelijk *hoe* ernstige of ongewenste aantasting wordt voorkomen. Het is bovendien nog niet duidelijk wat de gevolgen van het aangepaste voorontwerp voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn. Daardoor is niet duidelijk of deze maatregelen voldoende effectief zijn (voor alle landschapstypen), en of andere mogelijke maatregelen over het hoofd worden gezien.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER voorafgaand aan het besluit de gevolgen van het plan en de mitigerende maatregelen voor landschap in beeld te brengen (eventueel rekening houdend met de maatregelen die in de planregels van het ontwerp van het plan zullen worden verwerkt).

Indien er grote en/of onwenselijk geachte effecten overblijven adviseert de Commissie aanvullende maatregelen te beschrijven die de effecten op landschap verder minimaliseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan maatregelen waarbij in gevoelige landschapstypen minder activiteiten mogelijk worden gemaakt of bepaalde ontwikkelingen helemaal niet mogelijk worden gemaakt (zoals glastuinbouw). Ook is een sterkere borging van de landschappelijke inpassing in de regels denkbaar.

De Commissie geeft ter overweging, gezien de zeer hoge waarden van het gebied en status als Nationaal landschap, het totale maatregelenpakket in een landschappelijk alternatief uit te werken. In een dergelijk alternatief kan zowel op de agrarische bebouwing als op de werken en werkzaamheden worden ingegaan (zie onder 2.3.).

Overigens wijst de Commissie nog op het feit dat - indien het ontwerpbestemmingsplan afwijkt van het voorontwerp - het MER dient aan te sluiten op het ontwerp.

2.5 Gevolgen voor beschermde soorten

In het MER (onder andere op pagina 137-138) is aangegeven dat de uitbreidingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, ook zonder dat verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Daarbij kan worden gedacht aan een vergroting van bouwpercelen, veranderingen in de verkaveling (zoals het dempen van sloten), intensiever gebruik van de percelen (bewerking, productie, mestverwerking) en verandering in de waterhuishouding (verdroging). In het MER is niet beschreven waar zich de beschermde soorten bevinden, wat de belangrijkste soorten zijn, in welke habitattypen die voorkomen en in welke aantallen (ordegrootte). De gevolgen van het plan voor de regionale en landelijke gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten zijn derhalve niet in beeld gebracht. Dit knelt temeer omdat het plangebied nog veel bijzondere/kwetsbare planten en dieren herbergt, ook buiten de beschermde gebieden.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER het voorkomen van beschermde soorten in het gebied nader in beeld te brengen (eventueel indicatief op basis van een verwachtingskaart). Beschrijf vervolgens de gevolgen van het plan voor relevante soorten, en geef aan of er knelpunten met de Flora- en faunawet kunnen ontstaan. Geef ten slotte aan of, en zo ja welke, maatregelen beschikbaar zijn om deze effecten te minimaliseren.

3. Aandachtspunten voor het vervolg

De Commissie wil met onderstaande aandachtspunten een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

3.1 Gezondheid

Het onderwerp gezondheid is summier opgenomen in het MER. Dit is echter niet essentieel voor het besluit, omdat er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. Hierdoor is er nog onvoldoende zicht op dosis-effectrelaties en ontbreekt goed zicht op mogelijke maatregelen.

De Commissie adviseert om vanuit het voorzorgprincipe[5] om wel in kaart te brengen:

- het aantal woningen dat binnen een straal van 250 meter van veehouderijen ligt;
- hoeveel gemengde bedrijven er in het plangebied zijn;
- hoeveel bedrijven veehouderij en recreatiefuncties combineren.

Dit kan voor betrokkenen een globale indicatie zijn voor gezondheidsrisico's in het buitengebied.

[5] Zie ook de kamerbrief "gezondheid en veehouderij" d.d. 8 april 2014. Hierin worden ook de mogelijkheid genoemd om in MER meer aandacht aan gezondheid te geven.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Epe

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Epe

Besluit: vaststellen of wijzigen van een bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:
plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C14 en D14
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: vaststellen van een bestemmingsplan buitengebied

Procedurele gegevens:
kennisgeving MER op de website van de gemeente Epe d.d. 25 maart 2014
ter inzage legging MER: 26 maart t/m 7 mei 2014
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 2 april 2014
toetsingsadvies uitgebracht: 12 juni 2014

Samenstelling van de werkgroep:
Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
Ing. H.H. Ellen
mr. F.W.R. Evers (voorzitter)
Drs. G. Gabry
Drs. W. Smal (secretaris)
Ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:
Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie *www.commissiemer.nl* op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Bestemmingsplan buitengebied Epe (11 maart 2014)
- Voorontwerp buitengebied Epe (niet gedateerd)
- Voorontwerp buitengebied Epe, toelichting (17 februari 2014)
- Voorontwerp buitengebeid Epe, Regels bijlagen (niet gedateerd)
- Voorontwerp buitengebied Epe, Regels (niet gedateerd)
- Verbeelding
- Verslag Wateroverleg (17 februari 2014)

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 14 mei 2014 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Bestemmingsplan buitengebied Epe

ISBN: 978-90-421-3968-8

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl

Bijlage 2 Overlegnota Voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied

Gemeente Epe

Overlegnota

ex artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening

Voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Overlegreacties 4

1. Inleiding

De voorliggende "Overlegnota" bevat de verantwoording van de binnengekomen overlegreacties op het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied.
Het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied voorziet in de juridisch-planologische regeling voor grote delen van het buitengebied. Ook Wissel en Schaveren maken deel uit van dit voorontwerp bestemmingsplan.

Met ingang van 26 maart 2014 heeft het voorontwerp bestemmingsplan gedurende zes weken in het kader van de inspraak ter inzage gelegen bij de Publiekswinkel in het gemeentehuis te Epe. Ook is het plan via www.ruimtelijkeplannen.nl in te zien geweest. Tevens is het voorontwerp bestemmingsplan in het kader van het zogenoemde "artikel 3.1.1 Bro – overleg" verstuurd naar de verschillende overlegpartners.

Er zijn 13 overlegreacties ingediend. Van de binnengekomen reacties wordt in hoofdstuk 2 een samenvatting weergegeven, voorzien van een gemeentelijke reactie.

2. Overlegreacties ex artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening

1. Overlegreactie Gelderse Natuur en Milieu federatie, Jansbuitensingel 14, 6811 AB te Arnhem d.d. 25 april 2014 (2014-16116)

Samenvatting reactie

a. Inleiding. Verzocht wordt de beschermingszones van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura-2000) op te nemen in het bestemmingsplan.
b. Instandhoudingsdoelstellingen. Volgens de Habitatrichtlijn (art. 6) en artikel 19 van de Natuurbeschermingswet 1998 draagt het bevoegd gezag er voor zorg dat passende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
Het plan gaat uit van benutting van groeimogelijkheden voor de veehouderij. Als dit betekent dat stikstofemissie beperkende maatregelen kunnen worden opgevuld met aantallen dieren dan is dit naar mening van inspreker in strijd met de Natuurbeschermingswet en de vogel-en habitatrichtlijn. De achtergronddepositie is vanwege de nog altijd veel te hoge stikstof-emissies veel hoger dan de vastgestelde kritische depositiewaarden die natura-2000 gebieden kunnen verdragen. De ammoniakemissie die plaats heeft bij het uitrijden van mest dient ook te worden meegenomen in de berekening van de emissie. Het terugdringen van de stikstofemissies is dan ook een cruciale factor bij het voorkómen van de verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebieden en dus bij het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.
Tot op heden is het bevoegd gezag er niet of nauwelijks in geslaagd om de achtergronddepositie van stikstof terug te dringen. Ook is het bevoegd gezag er tot op heden niet in geslaagd om beheerplannen vast te stellen. Dit heeft het uitblijven van passende maatregelen tot gevolg waardoor verslechtering door de storende factor stikstof/ammoniak en daarmee significante effecten blijven optreden. Het voortduren van deze situatie leidt niet tot een vooruitzicht van een binnen redelijke termijn bereiken van een situatie van duurzame instandhouding. Ook biedt de focus op beheermaatregelen zoals het afplaggen geen oplossing. Oneindig blijven afplaggen (en andere vergelijkbare beheermaatregelen die duurzame oplossingen slechts vooruitschuiven), leidt niet tot een binnen redelijke termijn bereiken van een situatie van duurzame instandhouding. Bovendien wijst inspreker op de belangrijkste conclusie van het recente proefschrift (verdediging op 15 april 2014) van dhr. Sander Kole, dat het beheerplan geen efficiënt juridische bescherming is van N-2000.
Inspreker is van mening dat de stikstof-emissiebeperkende maatregelen die worden genomen door de veehouderijen en andere stikstofemissie veroorzakende activiteiten/bedrijvigheden ten goede moeten komen aan het reduceren van de achtergronddepositie van stikstof en ammoniak. Dat betekent dat groei van veehouderijen (de zogenaamde ontwikkelingsruimte volgens de Programmatische Aanpak Stikstof [PAS]) alleen kan worden gezocht en gevonden in het salderen met andere krimpende of stoppende veehouderijen zonder dat het aantal dierplaatsen en het staloppervlak in de gemeente toeneemt. Er dient voorkomen te worden dat stikstof-emissie reducerende maatregel door andere stikstofemissie veroorzakende activiteiten/bedrijvigheden (zoals verkeer en industrie) worden opgevuld. Opvullen van de gerealiseerde stikstof/-ammoniakreductie moet daarom worden uitgesloten ook bij het toelaten van nevenactiviteiten of nieuwe bedrijvigheid in vrijgekomen en vrijkomende gebouwen, bouwwerken en op wegen. Zie ook de bestemmingsplannen buitengebied van de gemeenten Ermelo en Barneveld.
Het inzetten op de mogelijkheid van het opvullen met aantallen dieren zou in het bestemmingsplan o.a. kunnen blijken uit de afwijkingsmogelijkheid via een omgevingsvergunning tot het bouwen buiten het bouwvlak; De mogelijkheid tot een bouwhoogte tot 12 meter (goed is dat meer lagige stalruimte wordt uitgesloten); Het bouwvlak van grondgebonden veehouderij met 10%mag worden vergroot en cumulatief mag de bebouwing (art. 42) ook met 10% mag afwijken. Het is goed dat het bouwvlak van intensieve veehouderij wordt beperkt tot max 1 ha. echter niet duidelijk is welke groei ten opzicht van de huidige situatie toch mogelijk is.
Bovendien kan de bouw van bedrijfsgebouwen zoals een werktuigenberging wel worden toegestaan.
In de praktijk blijkt steeds vaker dat de werktuigenberging ook voor de huisvesting van vee wordt benut. Dit dient expliciet te worden uitgesloten.

Anders dan het MER vermeld is inspreker er niet van overtuigd dat het cumulatief effect van alle in het plan mogelijke en mogelijk te maken uitbreidingen in ruimte en bouw geen negatieve effecten tot gevolg zullen hebben.

c. Grondgebonden veehouderij. Inspreker kan zich grotendeels vinden in de formulering in artikel 1.40 van grondgebonden agrarisch bedrijf: "waarbij de productie geheel of nagenoeg geheel afhankelijk is van het producerend vermogen van de grond (als productiemiddel) waar het bedrijf over kan beschikken". Het laatste deel van de zin in het begrip "grond waarover het bedrijf kan beschikken" sluit echter niet uit dat die grond ook gelegen is in China of Brazilië. Een andere minder voor discussie vatbare formulering is hier gewenst.
d. Burgerbescherming. Belangrijke negatieve gevolgen die door burgers in het buitengebied ervaren worden van veehouderijen betreffen gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, die niet of onvoldoende worden gewaarborgd in het bestemmingsplan. Zowel fijnstof, ziekteverwekkers als geur hebben deels een directe relatie met de afstand tot veehouderijen. In het bestemmingsplan is echter geen minimumafstand tot burgerwoningen opgenomen. In overweging wordt gegeven dit op te nemen en zo een goede bescherming te bieden aan burgers. Ook ten opzichte van burgers die in het buitengebied willen wonen is dit redelijk, aangezien burgers ontwikkelingen in het buitengebied, ook agrarische, mogelijk maken.
e. Sloopeis. Het zou goed zijn voorwaarden in het plan op te nemen dat ecologisch onderzoek naar beschermde soorten nodig is indien wordt gesloopt.
f. Zorgvuldige landschappelijke inpassing. In meerdere artikelen van het bestemmingsplan komt de eis van landschappelijke inpassing terug. In de praktijk komt dit neer op het aanbrengen van 'schaamgroen'. Het bestemmingsplan moet juist voorzien in een afdwingbare regeling/ruimte voor een robuuste landschappelijke inpassing. Daarnaast is het van belang met de inpassing de kernkwaliteiten van het betreffende gebied te realiseren/versterken.
g. Landschapsfonds. Gelet op de vele uitbreidingsmogelijkheden voor bouwen wordt ter realisatie van voldoende ontstening het oprichten van een landschapsfonds toegejuicht. Bij elke ingreep in het buitengebied waarbij een vergunning of bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is, waaronder ook zeker uitbreidingen/verstening, is in dat geval een geldelijke afdracht aan het landschapsfonds noodzakelijk.
h. Zonnepanelen. Inspreker is een voorstander van zonnepanelen in de bebouwde omgeving. In artikel 3.8.4 is een wijziging van het plan voor het realiseren van maximaal 5 hectare zonnepanelen opgenomen. Is dit per agrarisch bedrijf of voor het hele plangebied? Wordt er een specifieke locatie beoogd? Daarnaast, is 5 hectare aan zonnepanelen wel landschappelijk inpasbaar? Zeker als het om 5 hectare per agrarisch bedrijf gaat vragen wij ons dit af. Verzocht wordt een pilot hiervoor op te starten naar analogie van landgoederen, waarbij ook geëvalueerd kan worden, in plaats van voor een ieder deze mogelijkheid op te nemen.
i. Afwijkingsmogelijkheden. Er zijn veel afwijkingsmogelijkheden in het bestemmingsplan opgenomen. Verzocht wordt dit tot een minimum te beperken en tenminste bij het bouwen en bouwwerken in de EHS de spelregels EHS (zoals opgenomen in de ruimtelijke verordening Gelderland) te hanteren, zodat mitigatie en compensatie direct kan worden meegenomen. Hiermee wordt zekerheid geboden aan de burgers en andere belanghebbenden. Onder andere noemen we hier artikel 43.3 Bos en Natuur.
j. Bollenteelt. Inspreker vindt het wenselijk om daar waar wenselijk om gezondheidskundige of hygiënische redenen spuitvrije zones bij bollenteelt op te nemen in het plan (referentie artikel 3.6.d.).
k. Onthekking Veluwe. Inspreker vindt het belangrijk om gelet op de vele discussies over te veel hekken, in het plan beperkingen op te nemen om verdergaande verhekking te voorkomen en bestaande verhekking terug te dringen.
l. Algemene procedureregels (artikel 44. Inspreker adviseert de proceduretermijn van 2 weken bij ontwerpbesluiten te verlengen naar 6 weken.
m. Omgevingsvergunning aangaande art. 45. Bij het aanlegvergunningstelsel zijn met name bij Natuur en bij EHS een aantal ingrepen niet aanlegvergunning plichtig. Inspreker achten dit niet in overeenstemming met de NB-wet en de EHS-spelregels. Onduidelijk is of art. 54.2 voldoende bescherming kan bieden.

Reactie gemeente

Ad a. De betreffende Natura-2000 gebieden komen terug in de toelichting en de planMER. Daarnaast zijn deze gebieden enkele keren opgenomen in de planregels, zoals ten aanzien van het toestaan van nevenactiviteiten. De gemeente vindt het niet noodzakelijk een begrenzing van Natura-2000 gebied aan te geven op de verbeelding. Het Rijk wijst Natura 2000-gebieden aan op basis van de Natuurbeschermingswet. Doelstelling van deze gebieden is het behoud en herstel van specifieke natuurwaarden. De Natuurbeschermingswet beschermt Natura 2000-gebieden tegen ontwikkelingen die de Natura 2000-doelen (instandhoudingsdoelstellingen) kunnen aantasten. In de Omgevingsvisie Gelderland is het begrip EHS-natuur is vervangen door Gelders Natuur Netwerk (GNN) en EHS-verweving en verbindingszone heten nu Groene ontwikkelingszone (GO). Natura 2000-gebieden liggen vrijwel geheel binnen het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone zoals opgenomen in de Structuurvisie Gelderland. In het voorontwerp bestemmingsplan zijn de EHS-gebieden wel afzonderlijk aangeduid op de verbeelding en van een beschermende regeling voorzien in het bestemmingsplan. De ruimtelijke bescherming van deze gebieden verloopt daarom via het beleid voor de EHS. Het ontwerp bestemmingsplan wordt aangepast aan de in 2014 vastgestelde Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Gelderland. Gelet op het feit dat de Natura 2000 gebieden beschermd worden door hogere wetgeving, is het niet noodzakelijk om de zones op te nemen in het bestemmingsplan.

Ad b. Het is de insteek van de gemeente om in onderhavig bestemmingsplan te voldoen aan de geschetste beleidskaders van de NB-wet en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit wil echter niet zeggen dat in zijn geheel geen uitbreiding van dieraantallen kan plaatsvinden. Onder andere toekomstige ontwikkeling zoals de PAS kunnen binnen de planperiode leiden tot ontwikkelingsruimte. Mede naar aanleiding van recente jurisprudentie en ervaringen op dit gebied zal een aangepaste planregeling worden opgesteld om te voldoen aan de Natuurbeschermingswet.

Het bestemmingsplan ziet niet toe op de verwerking van mest. Dit gaat via de desbetreffende regelgeving zoals de verplichte mestverwerking voor agrarische bedrijven en de eisen aan het maximaal op te brengen hoeveelheid mest per bodemsoort en gewastype.

Op grond van de eisen van de Natuurbeschermingswet 1998 dient in de regels van het bestemmingsplan verzekerd te zijn dat de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan geen negatieve effecten in Natura2000-gebieden met zich meebrengen. Daartoe was genoemde gebruiksbepaling opgenomen. Inmiddels is er nieuwe jurisprudentie (met name de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan buitengebied Westerveld van 6 augustus 2014). Deze vraagt om een herbezinning inzake de formulering van de gebruiksbepaling. Op basis van dit voortschrijdend inzicht wordt in het ontwerpbestemmingsplan de maximale ammoniakemissie per bedrijf in de gebruiksbepaling vastgelegd. De uitspraken van buitengebied Tynaarlo (29 oktober 2014) en Reusel de Mierden (21 januari 2015) maken duidelijk dat de Raad van State van mening is dat indien de maximale ammoniakemissie is vastgelegd, daarmee ook de zekerheid bestaat dat er geen negatieve effecten optreden ten aanzien van de stikstofdepositie in omliggende Natura 2000-gebieden.

Daarmee voldoet het bestemmingsplan aan de eisen van de Natuurbeschermingswet 1998. Het bestemmingsplan levert dan niet direct een bijdrage aan het reduceren van de achtergronddepositie van stikstof . Maar daarvoor is het bestemmingsplan ook niet bedoeld. Hiervoor wordt landelijk en provinciaal beleid en regelgeving uitgewerkt, met name in de vorm van het PAS.

De gemeente heeft er niet voor gekozen om de bestaande situatie volledig te bevriezen. Het verantwoord ontwikkelen van de agrarische bedrijven hoeft volgens de gemeente niet te betekenen dat de bestaande situatie volledig wordt bevroren. Zo wordt in de PAS een toekomstige beleidskader opgesteld. Hiermee kan sprake zijn van verantwoorde ontwikkelingsruimte, zonder dat een absolute standstill in dieraantallen of stalruimte benodigd is. In het bestemmingsplan Buitengebied van Ermelo is opgenomen dat agrarisch bouwvlakken van vorm mogen veranderen, maar dit mag uitsluitend als hierbij het aantal dierplaatsen niet toeneemt, het aantal m^2 aan veestallen niet toeneemt en de situering van de veestallen niet wijzigt. In het bestemmingsplan Buitengebied van Barneveld mag bij uitbreiding het aantal dierplaatsen niet toenemen. Aangenomen wordt dat inspreker op deze aspecten doelt. Zoals hiervoor omschreven kiest de gemeente er voor om per agrarisch bedrijf de maximale ammoniakemissie vast te leggen.

In het bestemmingsplan worden momenteel geen regels opgenomen die toezien op de herkomst van stikstofemissie en ontwikkelingsruimte. Binnen de PAS wordt een afweging gemaakt in hoeverre een daling van stikstofemissie per sector leidt tot ontwikkelingsruimte voor die sector (bijvoorbeeld de agrarische sector) en voor welk deel de daling van de stikstofemissie ten goede komt aan de natuur om de doelstellingen voor Natura-2000 gebied te bereiken. Deze afspraken staan echter los van een verplichtende regeling in onderhavig bestemmingsplan.

Ad c. De formulering van artikel 1.40 is opgenomen om voldoende grondgebondenheid van het betreffende agrarische bedrijf te garanderen. Inmiddels is de provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening vastgesteld. Gelet op de eisen die in de verordening gesteld worden, worden de begripsomschrijvingen van o.a. grondgebonden agrarisch bedrijf aangepast.
Grondgebonden veehouderijbedrijf
Agrarisch bedrijf dat gericht is op het ontwikkelen van activiteiten waarbij de productie voor meer dan 50 procent afhankelijk is van het producerend vermogen van de grond waarover het bedrijf in de omgeving van de bedrijfsgebouwen kan beschikken.
Grondgebonden veehouderijtak
Onderdeel van een agrarisch bedrijf waarvoor het bedrijf beschikt over voldoende agrarische cultuurgrond in de omgeving van de bedrijfsgebouwen om de dieren binnen de veehouderijtak voor meer dan 50 procent zelf te kunnen voeren.
Niet-grondgebonden veehouderijbedrijf
Een veehouderijbedrijf waarvan de agrarische productie voor het grootste deel afkomstig is uit de niet- grondgebonden veehouderijtak(ken).
Niet-grondgebonden veehouderijtak
Onderdeel van een agrarisch bedrijf dat beschikt over onvoldoende cultuurgrond om de dieren op het eigen bedrijf in de omgeving van de bedrijfsgebouwen voor meer dan 50 procent van het benodigde voer te voorzien.

Ad d. De gemeente beseft dat in de praktijk sprake kan zijn van 'ervaren hinder' door burgerwoningen omdat sprake is van een naburig agrarisch bedrijf. De gemeente stuurt echter op objectieve milieunormen. De milieuwetgeving biedt deze normen.
Gezien deze reeds aanwezige normen en omdat de gemeente van mening is dat de agrarische bedrijfsvoering van belang is voor de vitaliteit van het buitengebied, ziet de gemeente geen reden om aanvullende/verdergaande afstandseisen ten opzichte van de milieuwetgeving op te nemen om 'conflicten' tussen burgerwoningen en agrarische bedrijven te voorkomen.
Daarnaast kent het Buitengebied van de gemeente Epe een grote diversiteit aan functies. Het opnemen van (ruimere) afstandsnormen kan daarom in de praktijk op een forse inperking van de gebruiksmogelijkheden van agrarische bedrijven betekenen. Dit is onwenselijk. In het voorontwerp bestemmingsplan zijn daarom de bestaande agrarische bedrijven met voldoende economische omvang van een positieve bestemming voorzien, waarbij het uitgangspunt het bouwvlak uit het geldende bestemmingsplan is. Indien gebruik wordt gemaakt van de afwijkings- of wijzigingsbevoegdheden waarmee agrarische bedrijven kunnen uitbreiden buiten het toegekende bouwvlak worden de belangen van aangrenzende (burger)woningen meegewogen. Het bestemmingsplan biedt overigens nauwelijks ontwikkelingsruimte voor uitbreiding van (intensieve) veehouderijen. Alleen de bestaande bouwvlakken zijn overgenomen. Verdere vergroting maakt het bestemmingsplan nu niet mogelijk (m.u.v. 10% via art. 3.4, onder a).
Gezien bovenstaande zijn de in de overlegreactie genoemde zorgen over de bescherming van burgers reeds meegenomen in de afwegingen rondom het bestemmingsplan. De gewenste bescherming is conform de wettelijke normen aanwezig, en een extra afstandseis is dan ook niet noodzakelijk. Aan het verzoek daartoe wordt dan ook niet tegemoet gekomen. Wel wordt mede naar aanleiding van de reactie van de Commissie MER en de GGD de mogelijkheid tot nevenactiviteiten bij niet-grondgebonden veehouderijen beperkt.

Ad e. De verantwoordelijkheid om binnen de kaders van de Flora- en Faunawet te opereren bij de sloop van bebouwing ligt primair bij de eigenaar/rechthebbende van de te slopen bebouwing. Zij worden geacht zich aan deze wetgeving te houden. Daarnaast kan binnen het bestemmingsplan geen sloopvergunningsstelsel worden opgenomen gericht op het afdwingen van ecologisch onderzoek. Op basis van artikel 2.1, eerste lid, sub g Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) kan een sloopvergunningsstelsel worden opgenomen in het bestemmingsplan. Dit is uitsluitend mogelijk voor ruimtelijk relevante onderdelen, zoals het voorkomen dat een bij het bestemmingsplan gegeven bestemming minder geschikt wordt voor de verwezenlijken daarvan of om een al verwezenlijkte bestemming te handhaven en te beschermen. Het stelsel kan daarmee bijvoorbeeld worden ingezet om bijvoorbeeld te voorkomen dat er gaten in de bestaande bebouwing vallen. Daarnaast kan ook voor monumenten een sloopvergunningsstelsel worden opgenomen. Het opnemen van een sloopvergunningsstelsel met als doel ecologisch onderzoek af te dwingen bij sloop van bebouwing is binnen de systematiek van de Wro en de Wabo dus niet mogelijk.
Derhalve wordt niet aan het verzoek tegemoet gekomen.

Ad f. De gemeenteraad heeft als één van de uitgangspunten voor het bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld dat bij alle ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven een zorgvuldige landschappelijke inpassing een belangrijke randvoorwaarde is. De gemeente is het met inspreker eens dat ruimtelijke ontwikkelingen en de landschappelijke 'compensatie' hiervoor met elkaar in balans moeten zijn. Het beeld dat deze landschappelijke inpassing in de praktijk alleen neerkomt op zogenaamd 'schaamgroen' wordt echter niet gedeeld.
In onderhavig bestemmingsplan zijn grootschalige ontwikkelingen als nieuwvestiging van (agrarische) bedrijvigheid en dergelijke niet opgenomen. Juist in die gevallen kan gesproken worden van een echt grotere compensatieopgave. Elke keer als in onderhavig bestemmingsplan uitbreiding van (agrarische) bedrijvigheid aan de orde is, is hierbij een goede landschappelijke inpassing onderdeel gemaakt van de plan- en besluitvorming. Zie bijvoorbeeld artikel 3.6 van de planregels.
Het vooraf vastleggen van welke opgave in welke ontwikkelingssituatie verplicht gerealiseerd moet worden is vanwege de grote variëteit aan opgaves vrijwel onmogelijk. De gemeente kiest er daarom voor om bij nieuwe grootschalige ontwikkelingen in goed overleg met initiatiefnemers te komen tot aanvaardbare landschappelijke oplossingen, gebaseerd op de gebiedskwaliteiten en de ruimtelijke opgave die wordt voorgelegd en deze inpassing niet van te voren verplichtend vast te leggen. Bij de beoordeling van dergelijke opgaves wordt daarnaast altijd de nodige deskundigheid binnen de gemeente betrokken in de vorm van een landschapsdeskundige en een eventueel breder samengestelde stedenbouwkundige commissie. Daarnaast zijn in het bestemmingsplan de verschillende gebiedskwaliteiten aangeduid in de planregels, mede gebaseerd op het landschapsontwikkelingsplan. De kernkwaliteiten van het gebied zijn daarmee altijd het vertrekpunt (en maatgevend) voor de beoogde ontwikkeling.

Ad g. De gemeente kiest er juist voor geen landschapsfonds in te stellen. Met een landschapsfonds wordt het risico gelopen op 'betalingsplanologie' en raakt de koppeling tussen een ruimtelijke opgave en de inpassing/aansluiting bij het landschap zoek.
De ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan lenen zich, gelet op hun aard en omvang, goed voor een landschappelijke inpassing ter plaatse. Indien in plaats hiervan geld wordt afgedragen in een landschapsfonds verdwijnt deze koppeling. Of om daarnaast ook nog een landschapsfonds in te stellen en een geldelijke bijdrage hiervoor te vragen bovenop de landschappelijke inpassing vindt de gemeente te ver gaan.
Een landschapsfonds kan voor sommige situaties een oplossing zijn, maar de gemeente denkt hierbij eerder aan grootschaligere opgaves, waarbij de landschappelijke inpassing of compensatie ter plaatse niet mogelijk is. De gemeente verwacht dat deze situaties zich in onderhavig geval in de praktijk nagenoeg niet voor zullen doen. Het bestemmingsplan biedt namelijk geen mogelijkheden voor grootschalige ontwikkelingen waarbij sprake is van verstening van het buitengebied. Mocht er sprake zijn van een dergelijke ontwikkeling dan geeft de gemeente er de voorkeur aan om dit via een apart bestemmingsplan mogelijk te maken (postzegelplan). Daarbij kan dan de landschappelijke inpassing en compensatie ter plaatse geregeld worden.

Ad h. De gemeente wil duurzame energie op agrarische (weide)percelen mogelijk maken, deels door het plaatsen van zonnepanelen op agrarische bebouwing toe te staan, deels door mogelijkheden te bieden op de agrarische gronden. Met de huidige planregeling in het voorontwerp bestemmingsplan is het mogelijk om middels een wijzigingsbevoegdheid onder voorwaarden 5 hectare zonnepanelen te plaatsen. Van deze planregeling kan meerdere malen gebruik wordt gemaakt.
De gemeente is het met GNMF eens dat hiermee sprake is van een forse ingreep in het landschap, die niet in alle gevallen en in alle landschapstypes wenselijk zal zijn. Dit te meer gelet op het feit dat er in Nederland nog weinig ervaring is met dergelijke grootschalige zonneakkers en de impact die dit heeft op de omgeving. Hoewel de regeling niet specifiek gericht is op agrarische bedrijven, zijn agrarische bedrijven, mede gelet op het grondbezit, naar verwachting wel de belangrijkste partij om gebruik te maken van de regeling. Met een maximale omvang van 5 hectare kan er echter onmogelijk sprake zijn van een (ondergeschikte) nevenactiviteit bij een agrarische bedrijf, aangezien veel van de opgewekte energie niet ten behoeve van de eigen bedrijfsvoering zal zijn. Zowel vanuit landschappelijk als functioneel perspectief zijn er daarom argumenten om de mogelijkheid tot het oprichten van zonnepanelen op agrarische gronden niet binnen de planregels van het bestemmingsplan mogelijk te maken. Op daken en grondopstellingen zijn zonnepanelen binnen een agrarisch bouwvlak en binnen woonbestemmingen toegestaan. **Naar aanleiding van dit onderdeel van de overlegreactie wordt het bestemmingsplan gewijzigd. In de toelichting wordt een passage opgenomen op dat de gemeente in beginsel ook bereid is mee te werken aan opstelling van zonnepanelen in agrarische gebieden (m.u.v. de open agrarische landschappen). Medewerking is echter sterk afhankelijk is van de specifieke locatie, mogelijkheden voor landschappelijke inpassing e.d. Dit vergt maatwerk. Zo nodig kan in dat geval een postzegelbestemmingsplan worden opgesteld. Artikel 3.8.4 van de planregels (Zonnepanelen) wordt geschrapt.**

Ad i. Er is sprake van een conserverend bestemmingsplan, waarin de bestaande bestemmingen/functies zijn vastgelegd en nieuwe grootschalige ontwikkelingen niet zijn meegenomen. Tegelijkertijd is sprake van een nieuw bestemmingsplan met in principe een planperiode van 10 jaar, zodat de nodige ontwikkelingsruimte moet worden geboden om maatschappelijke ontwikkelingen te kunnen faciliteren. Het bevriezen van de bestaande situatie is dus geen optie. Het bestemmingsplan moet voldoende flexibel zijn om op te verwachten ontwikkelingen voor de komende periode in te kunnen spelen. Het opnemen van flexibiliteitsbepalingen is daarmee bij uitstek een goed middel om onder voorwaarden deze ontwikkelingen te faciliteren. Daarnaast zou het inperken van de afwijkingsmogelijkheden ook betekenen dat de in de praktijk gevoelde maatschappelijke behoefte welke binnen het beleid past wordt genegeerd, waarbij het risico wordt gelopen dat alleen sprake is van schijnzekerheid. De gemeente is daarom geen voorstander van het verder beperken van de in het bestemmingsplan opgenomen afwijkingsmogelijkheden.
Ten aanzien van ontwikkelingen in de Ecologische Hoofd Structuur is de gemeente van mening dat het bestemmingsplan niet in strijd is met de provinciale 'spelregels voor de EHS'. Onderhavig bestemmingsplan maakt geen ontwikkelingen mogelijk waarvoor in het kader van EHS compensatie moet plaatsvinden.
In het bestemmingsplan is juist op diverse wijzen rekening gehouden met de EHS, zoals door middel van gebiedsaanduidingen EHS-natuur, EHS-verweving, en EHS-ecologische verbindingszones, waarmee de bescherming van de kernkwaliteiten en omgevingscondities en eventuele doorontwikkeling van de ecologische verbindingszones direct zijn geborgd. Daarnaast is het meest stringente beschermingsregime opgenomen in de gebieden die zich kwalificeren als EHS-natuur. In het (voorontwerp)bestemmingsplan is aan deze gronden de bestemming 'Natuur' en 'Bos' gegeven, zodat er in deze gebieden geen sprake is van wezenlijke ontwikkelingsmogelijkheden. Ook de uitbreiding van een bouw- of bestemmingsvlak of de overschrijding hiervan door een aangrenzende bestemming met een andere functie is voor deze gronden niet mogelijk. Ook heeft de gemeente een aantal afwijkingsbevoegdheden in 'EHS-zones' uitgesloten of beperkt, zoals mogelijkheden voor recreatieve nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven en dergelijke. Verder zijn ook de uitbreidings- c.q. bouwmogelijkheden die bij afwijking mogelijk zijn gemaakt voor bedrijven binnen de 'EHS-zones' beperkter en leiden deze naar de mening van de gemeente niet tot mitigatie- of compensatieverplichtingen in het kader van de EHS. Verwezen wordt bijvoorbeeld naar de wijzigingsbevoegdheden in artikel 43.4 en 43.5 van het voorontwerp bestemmingsplan.

De meeste flexibiliteitsbepalingen zien dan ook toe op ontwikkelingen binnen het bestemmings- of bouwvlak. Deze gronden kennen in de huidige situatie veelal ook al geen gebruik ten behoeve van natuurdoeleinden. De provincie Gelderland heeft overigens ook geen strijdigheid op dit punt geconstateerd. De gemeente is daarom van mening dat onderhavig bestemmingsplan in overeenstemming is met de 'spelregels voor de EHS'.

Ad j. De zogenaamde "spuitzone" betreft een activiteit die niet te regelen is via het bestemmingsplan. In een recente uitspraak heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State aangegeven dat een gemeente niet zomaar een spuitzone van 50 meter tot gevoelige objecten mag opnemen. Dat zou bestaande rechten van de fruitteler te veel beperken. Het zou per geval bekeken moeten worden of een bepaalde afstand acceptabel is. Het bestemmingsplan is niet het geëigende instrument daarvoor. Bovendien onderzoekt de provincie Gelderland het vergunningsbeleid op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 inzake bollenteelt op de Veluwe. Er vindt overleg plaats tussen Rijk, provincie Gelderland en de belangenorganisaties over dit onderwerp. Op dit moment is er vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening geen aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen op dit punt.

Ad k. Het bestemmingsplan Buitengebied vormt niet het juiste kader om de door inspreker beoogde 'onthekking' te bewerkstelligen.
In bepaalde gevallen is er een noodzaak voor het plaatsen van afrastering dan wel het behouden van afrastering in het kader van faunabeheer en in het kader van de veehouderij. In beide gevallen wordt voorkomen dat dieren daar komen waar ze niet horen te komen. Verder dient voor het plaatsen van nieuwe wildrasters een binnenplanse afwijkingsprocedure doorgelopen te worden en dient nut en noodzaak van het plaatsen van hekwerken daarbij te worden aangetoond (artikel 7.4 van de planregels).

Ad l. De termijn van 2 weken geldt uitsluitend indien nadere eisen worden gesteld door burgemeester en wethouders. Voor binnenplanse afwijkingen en wijzigingsplannen (oftewel 'ontwerpplannen') is deze termijn dus niet van toepassing, maar geldt een 6 weken termijn. Het gaat erom dat een gegeven termijn redelijk is. Uiteraard kan een discussie gevoerd worden over de duur van deze termijn, maar de genoemde 2 weken ter visie legging indien een nadere eis wordt gesteld wordt door geheel Nederland toegepast en is ook in juridische zin geaccepteerd. Dit mede omdat het bij nadere eisen slechts om kleine bijsturingen van een bij recht geboden mogelijkheid van het bestemmingsplan gaat. Daarnaast houdt de gemeente ook rekening met de belangen van een initiatiefnemer/aanvrager die met de betreffende nadere eis te maken krijgt. De gemeente ziet daarom geen aanleiding om deze termijn te verlengen.

Ad m. In januari 2010 heeft de gemeenteraad het Landschapsontwikkelingsplan van Veluwe tot IJssel vastgesteld. Doel van de visie is het behoud van een mooi en aantrekkelijk landschap, door het behoud en de ontwikkeling van karakteristieke kenmerken in het landschap. Ook wordt met het plan beoogd om het landschapsbelang in te brengen in alle ruimtelijke plannen, zoals het voorliggende voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied. Werkzaamheden die niet passen bij de natuurbescherming en negatieve effecten kunnen hebben op de kwaliteit van het gebied, worden in het bestemmingsplan gebonden aan een omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden, om een nadere afweging te kunnen maken. Dit stelsel van werkzaamheden is opgenomen in artikel 45 van het voorontwerp bestemmingsplan. Wij hebben het stelsel nog eens doorlopen mede naar aanleiding van de reactie van inspreker. Het stelsel kan nog verbeterd worden voor wat betreft de te beschermen waarden. Dit wordt in het ontwerp bestemmingsplan aangepast. Er wordt een nieuw stelsel opgenomen, gekoppeld aan de kwaliteiten van de verschillende landschapstypen en de kernwaarden vanuit het provinciale beleid.

Conclusie
De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
Het ontwerp bestemmingsplan wordt aangepast aan de in 2014 vastgestelde Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Gelderland.
In de toelichting wordt een passage opgenomen op dat de gemeente in beginsel ook bereid is mee te werken aan opstelling in agrarische gebieden (m.u.v. de open agrarische landschappen). Medewerking is echter sterk afhankelijk is van de specifieke locatie, mogelijkheden voor landschappelijke inpassing e.d. Dit vergt maatwerk. Zo nodig kan in dat geval een postzegelbestemmingsplan worden opgesteld. Artikel 3.8.4 van de planregels (Zonnepanelen) wordt geschrapt.
Het aanlegvergunningstelsel, zoals opgenomen in artikel 45 wordt geheel aangepast.
De maximale ammoniakemissie per agrarisch bedrijf wordt in het ontwerp bestemmingsplan in de gebruiksbepaling van de bestemming Agrarisch vastgelegd.

2. Overlegreactie van de gemeentelijke monumentencommissie, Postbus 600, 8160 AP te Epe, ingekomen 6 mei 2014 (registratienummers 2014-16912 en 2014-17039)

Samenvatting reactie

a. Het aspect archeologie is vrij summier beschreven in de toelichting van het bestemmingsplan.
b. In de regels staat dat als bouwwerken groter zijn dan 50 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt "gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld", een aanlegvergunning benodigd is. Klopt dit? Dit punt komt ook terug bij artikel 29.4 en 30.4 (sloopbepalingen). Elders staat "dieper dan 30 cm, gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld'. Dit komt vreemd over.
c. De bestemming 'waarde archeologie 7' ontbreekt. Deze waarde is essentieel en heeft betrekking op een lage archeologische verwachtingswaarde. Voor bodemingrepen groter dan 1 hectare zou een onderzoeksverplichting moeten gelden. Dit geldt dan onder andere voor natuurontwikkelingsprojecten, welke de grootste verstoorders van archeologisch erfgoed zijn.
d. Ten aanzien van het beschermde dorpsgezicht is het niet duidelijk hoe deze in het bestemmingsplan is verankerd en of deze verankering aansluit bij de recente wetgeving.

Reactie gemeente

Ad a. De gemeente erkent dat er een vrij korte beschrijving is gegeven in de archeologieparagraaf. De gemeente heeft een cultuurhistorisch beleidskader met een uitvoeringsprogramma vastgesteld. ("Epe, Historisch centrum van de Veluwe"). De belangrijkste archeologisch waardevolle gebieden die in de gemeente aanwezig zijn worden beschreven, in de "Nota Invulling Archeologisch Beleid". Deze nota is als bijlage 1 bijgevoegd bij het cultuurhistorisch beleidskader en is in te zien via de gemeentelijke website. Om die reden kan in de toelichting van dit bestemmingsplan worden volstaan met een korte beschrijving.

Ad b. De gemeente erkent dat deze bepalingen wat moeilijk leesbaar zijn door te meten vanaf 30 cm boven het maaiveld. De betreffende bepalingen worden doorgenomen en aangepast. Overigens zijn de bepalingen overgenomen uit de gemeentelijke nota Archeologisch beleid (bijlage bij de gemeentelijke nota Cultuurhistorisch beleid 2010 – 2015 uit 2009).

Ad c. Onderhavig bestemmingsplan geeft uitvoering aan de gemeentelijke beleidskeuzes die bij de vaststelling van het 'Cultuurhistorisch beleidskader 2010-2015' (11 februari 2010) zijn gemaakt. De Nota invulling archeologisch beleid en de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart maakt onderdeel uit van het destijds vastgestelde beleid.
Bij de vaststelling van het beleid is concreet gekeken naar de wijze waarop archeologie in bestemmingsplannen zoals dit bestemmingsplan kan worden verankerd. Hierbij heeft de gemeente een keuze gemaakt om verantwoord om te gaan met het kostbare bodemarchief, maar tegelijkertijd niet onnodig vergunning aanvragers te belasten. Met de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is juist ingezet om archeologisch onderzoek uit te voeren op plaatsen waar redelijke kansen op archeologische sporen zijn.
De gemeente heeft er daarom bewust voor gekozen om in gebieden met een lage archeologische verwachtingswaarde geen onderzoeksplicht in te stellen. De kans op het vinden van archeologische sporen in deze gebieden is minimaal, terwijl de kosten om archeologisch onderzoek voor dergelijke grote gebieden uit te voeren hoog zijn. Een onderzoeksverplichting vanaf 1 hectare in deze gebieden wordt daarom door de gemeente als disproportioneel gezien. Het bestemmingsplan wordt op dit aspect dan ook niet aangevuld.

Ad d. Voldaan moet worden aan de bepalingen van de Monumentenwet. Het beschermde dorpsgezicht 'Gortel' is beschermd middels de dubbelbestemming van artikel 34 ('Waarde – Beschermd dorpsgezicht').
Daardoor zijn de gronden van Gortel expliciet bestemd ter behoud van de cultuurhistorische waarden ter plaatse, welke in bijlage 5 van het bestemmingsplan zijn benoemd. De bescherming van dit gebied gaat verder dan in de andere gebieden van het bestemmingsplan. Zo zijn in dit gebied nadere (welstands)eisen te stellen aan nieuw op te richten en te vervangen bebouwing. Zo kunnen eisen aan situering, kleurstelling en materialisering worden gesteld op grond van het bestemmingsplan. De Welstandscommissie en in voorkomend geval de Monumentencommissie kan bij deze beoordeling worden betrokken. Verder is een aanlegvergunningsstelsel opgenomen, waarbij zaken als afgraven van gronden en veranderen van wegen niet zonder meer is toegestaan.

Ook zijn de mogelijkheden voor vergunningsvrij bouwen op grond van bepalingen van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) juncto bijlage II Besluit omgevingsrecht (Bor) in dit gebied beperkt, en geldt op grond van de Wabo (artikel 2.1 lid 1 onder h) een sloopvergunningsstelsel voor beschermde stads- en dorpsgezichten. Zo kan ongewenste sloop en braakligging worden voorkomen (gaten in de ruimtelijke structuur) en kunnen eisen worden gesteld aan eventuele nieuwbouw. Er hoeft daarom niet een sloopvergunningsstelsel het bestemmingsplan zelf te worden genomen.
Hoewel er geen verplichtende regels gelden voor beschermde stads- en dorpsgezichten, is de gemeente van mening dat met bovenstaande voldoende bescherming kan worden geboden aan de cultuurhistorische waarden binnen het dorp Gortel en wordt voldaan aan de bepalingen van de Monumentenwet. Met de modernisering van de Monumentenwet (2012) zijn wel meer (bouw)activiteiten vergunningsvrij geworden, zoals onder voorwaarden een schuurtje of dakkapel aan de achterzijde van het hoofdgebouw. De gemeente ziet hierin, voor zover ook mogelijk, niet direct aanleiding om aanvullende maatregelen te treffen. Het gaat er immers om dat de kenmerkende ruimtelijke structuur en uitstraling behouden blijft. Met de huidige planregeling is de gemeente van mening dat dit geborgd is.

Conclusie
De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

De gemeente gaat de bepalingen in de regels ten aanzien van archeologie na. Daarbij zullen waar nodig bepalingen worden aangepast, zodat de planregels waarbij gemeten wordt 'vanaf 30 centimeter boven het maaiveld' worden aangepast in die zin dat gemeten wordt vanaf het maaiveld. De passage "*en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld*" wordt vervangen door de passage "*en dieper is dan 20 cm gemeten vanaf het maaiveld.*
Het betreft de volgende artikelen uit de planregels:
29.4 onder a;
30.4 onder a, hier wordt het de passage "en de diepte meer dan 30 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;
31.4 onder a;
32.4 onder a;
33.4 onder a.

3. **Overlegreactie gemeente Oldebroek, Postbus 2, 8096 ZG te Oldebroek, ingekomen op 1 mei 2014 (registratienummer 2014-16470)**

Samenvatting reactie

a. Het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied geeft geen aanleiding voor op- en/of aanmerkingen.

Reactie gemeente

Ad a. De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Conclusie

De reactie geeft **geen** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

4. Overlegreactie van provincie Gelderland, Markt 11, 6811 CG te Zwolle, d.d. 16 juli 2014 (registratienummer 2014-26982)

Samenvatting reactie

a. De provincie geeft aan dat het provinciale EHS-beleid, zoals opgenomen in provinciale structuurvisie (EHS-natuur, -verweving en –verbinding en het 'nee, tenzij-principe') en de toekomstige Omgevingsverordening goed zijn vertaald in het bestemmingsplan.

b. In de toelichting wordt onder 'regeling uitbreiding veehouderijen in relatie tot Nbw1998' verwezen naar de provinciale 'verordening Stikstof en Natura2000-Gelderland'. Deze verordening is echter niet meer van toepassing.

c. Het bestemmingsplan heeft een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de haalbaarheid van de opgenomen regelingen in het licht van de Natura-2000 wetgeving. Zo is het verwijzen naar een toekomstige vergunning in het licht van de haalbaarheid van een bestemmingsplan niet genoeg. Uit de passende beoordeling blijkt dat uitbreidingen (o.a. van agrarische bedrijven) in het worst-case scenario niet mogelijk zijn, zonder negatieve effecten op Natura-2000 doelstellingen. De provincie wijst erop de risico's van de opgenomen regelingen goed in beeld te brengen en verzoekt hierover contact op te nemen met de provincie.

d. Het provinciale beleid ten aanzien van grondwaterbeschermingsgebieden, oppervlaktewater ten behoeve van de drinkwatervoorziening, waardevolle open gebieden en waardevolle landschappen, zoals opgenomen in de Structuurvisie en Omgevingsvisie en –verordening is goed opgenomen in het bestemmingsplan.

Reactie gemeente

Ad a. De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Ad b. De toelichting zal hier op worden aangepast.

Ad c. De provincie wijst erop dat de opgenomen planregeling in bestemmingsplan Buitengebied ten aanzien van ammoniakdepositie op Natura-2000 gebieden moet voldoen aan de doelstellingen van het Natura-2000 gebied. De gemeente wijst erop dat niet alle onderzochte alternatieven in de planMER uitvoerbaar hoeven te zijn, maar dat het erom gaat een houdbare planregeling in het licht van de NB-wet op te nemen.
Op grond van de eisen van de Natuurbeschermingswet 1998 dient in de regels van het bestemmingsplan verzekerd te zijn dat de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan geen negatieve effecten in Natura2000-gebieden met zich meebrengen. Daartoe was in artikel 3 een gebruiksbepaling opgenomen. Inmiddels is er nieuwe jurisprudentie (met name de uitspraak van de Raad van State inzake het bestemmingsplan buitengebied Westerveld van 6 augustus 2014). Deze vraagt om een herbezinning inzake de formulering van de gebruiksbepaling. Op basis van dit voortschrijdend inzicht wordt in het ontwerpbestemmingsplan de maximale ammoniakemissie per bedrijf in de gebruiksbepaling vastgelegd. Daarmee kunnen negatieve effecten in omliggende Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. Deze regeling zal expliciet worden genoemd in de Passende beoordeling behorende bij het planMER als mitigerende maatregel.
Er zal verder overleg gevoerd worden met de provincie Gelderland over de opgenomen regeling in het bestemmingsplan.

Ad d. De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Conclusie

De inspraakreactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
De toelichting onder 'regeling uitbreiding veehouderijen in relatie tot Nbw1998' wordt aangepast voor zover het de status betreft van de 'verordening Stikstof en Natura2000-Gelderland'.
De maximale ammoniakemissie per agrarisch bedrijf wordt in het ontwerp bestemmingsplan in de gebruiksbepaling van de bestemming Agrarisch vastgelegd.
Er zal overleg plaats hebben met de provincie Gelderland over de opgenomen regeling in het bestemmingsplan.

5. Overlegreactie van Recron, regio Gelderland, postadres Meester Boutenstraat 30, 65 76 DH te Ooij, d.d. 29 april 2014 (registratienummer 2014-16104)

Samenvatting reactie

De Recron heeft het voorontwerp bestemmingsplan beoordeeld vanuit het project 'Vitale vakantieparken Noord-Veluwe'. Hierin is geconstateerd dat voor recreatie geldt dat vraag en aanbod niet in balans zijn, de gemiddelde kwaliteit te laag is en niet aansluit bij de veranderde wens van de consument en de vraag niet meer toeneemt. Volgens Recron blijven noodzakelijke investeringen achter en neemt hierdoor de kans op ongewenst gebruik vanuit toeristisch perspectief toe. In zijn algemeenheid is de Recron van mening dat het voorontwerp bestemmingsplan onvoldoende invulling geeft aan de gestelde doelen in het gemeentelijk recreatief beleid, namelijk productdifferentiatie en kwaliteitsverbetering (doelen uit de notitie 'Verblijfsrecreatie in Epe en 'Epe, natuurlijk anders).

a. De meeste recreatieterreinen liggen in 'zone I': *het gebied ten westen van de dorpenweg: gelet op het kwetsbare karakter alleen kwalitatieve verbetering*. Verzocht wordt het verbod op uitbreiding van verblijfsrecreatieve terreinen in dit gebied te laten vervallen. De nationale regelgeving op het gebied van natuur is zo uitgebreid dat deze toetsing zelf al voldoende waarborgen biedt voor bescherming van natuur. Daarnaast is het "Groei- en krimpbeleid" van de provincie vervallen. Ook kan extensivering van recreatieterreinen betekenen dat deze terreinen een 'ruimere jas' vragen.
b. De bevoegdheid de maatvoering van recreatiewoningen (75 m^2 en 30 m^3) te vergroten ligt inmiddels niet meer bij Gedeputeerde Staten, maar bij de gemeente. Dit is in de toelichting verkeerd beschreven.
c. Verzocht wordt af te stappen van de restrictieve maximale maatvoering van 75 m^2 en 300 m^3 voor recreatiewoningen. In de nieuwe provinciale omgevingsvisie en verordening zijn de maximum maatvoeringen van recreatiewoningen geschrapt om ruimte te geven aan de kwaliteitsvraag van de recreant. Door als gemeente vast te houden aan een maximuminhoudsmaat wordt dit gefrustreerd. De door de gemeente gehanteerde argumenten als toename van permanente bewoning bij het loslaten van de maximummaatvoering (handhavingsaspect) frustreert zo de kwaliteitsontwikkeling van het toeristisch product.
d. Verzocht wordt om het aantal recreatiewoningen per recreatieterrein vrij te geven. De recreatieondernemer zal vanuit een marktconform kwaliteitsbeeld vanzelf streven naar voldoende (buiten)ruimte binnen de bedrijfsgrenzen. Een zeer sterk verdicht terrein is niet in het belang van een recreatieondernemer.
e. Verzocht wordt de maximum maatvoering van 10 m^2 en 30 m^3 voor boomhutten te schrappen en over te gaan tot maatwerk.
f. Verzocht wordt de maximale maatvoering van 50 m^2 voor recreatieve verblijven (artikel 16.2 van de bouwregels) los te laten. De vervangingsmarkt van stacaravans en chalets vraagt immers om meer ruimte en diversiteit in verschijningsvormen. Eerder hebben wij voorgesteld een bungalowmaat van 90 m^2 op te nemen. Nog groter is met een vrijstellingsmogelijkheid mogelijk op basis van een gemotiveerde aanvraag.
g. In de Wabo zijn accommodaties voor recreatief nachtverblijf, kleiner dan 70 m^2, vrijgesteld van een bouwvergunningplicht. Voorgesteld wordt de maximale oppervlaktemaat van stacaravans/chalets te verruimen tot 70 m^2.

Reactie gemeente

Ad a. Het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied is een actualisatieplan. Voor wat betreft de recreatie wordt het huidige gemeentelijke beleid vertaald in het bestemmingsplan. Er wordt dus op dit moment geen nieuw beleid opgesteld, maar uitgegaan van geldend beleid.
De uitbreidingsmogelijkheden van verblijfsrecreatie zijn geregeld in de Nota Verblijfsrecreatie in Epe. In de Nota Verblijfsrecreatie is opgenomen dat vanwege de kwetsbaarheid van dit gebied kwantitatieve ontwikkelingen in principe niet zijn toegestaan. Het vervallen van het provinciale Groei- en krimpbeleid biedt geen aanleiding om beleidsmatig anders met dit gebied om te gaan. Het bestemmingsplan Buitengebied zal dan ook geen uitbreiding in zone 1 mogelijk maken. De inzet is een kwalitatieve verbetering (binnen de bestaande grenzen).
Daarbij wordt verder opgemerkt dat, gezien de genoemde nationale regelgeving op het gebied van natuur het niet logisch is bij voorbaat uitbreidingsmogelijkheden te bieden. Deze kunnen namelijk in strijd zijn met deze regelgeving.
Wel is de gemeente voornemens om het recreatiebeleid binnen afzienbare tijd te evalueren, mede naar aanleiding van het nieuwe provinciale beleid. Op dat moment kunnen individuele verzoeken apart beoordeeld worden aan de hand van het nieuwe beleid.

Ad b. De toelichting zal worden aangepast op dit punt.

Ad c. Wij achten het niet wenselijk om de maximummaatvoering van recreatiewoningen los te laten. Nagenoeg alle parken liggen in kwetsbaar gebied. Vergroting van de maatvoering vergroot de druk op het kwetsbare gebied, hetgeen onwenselijk is. Daarnaast blijft het gevaar van permanente bewoning, in tegenstelling tot wat Recron aangeeft, aanwezig. Dit blijkt ook uit de praktijkervaringen in de gemeente ten aanzien van handhaving op permanente bewoning. Verder bij de gemeente een beperkte vraag bekend van de parken voor grotere maten voor recreatiewoningen. In zijn algemeenheid voldoet de maatvoering van 300 m^3 of 75 m^2 voor recreatiewoningen dus, en zijn er zwaarwegende redenen om deze maatvoering niet uit te breiden.
Daarnaast wijst de gemeente erop dat de door Recron genoemde kwaliteitsverbetering vaak niet gelegen is in het bouwen van grotere recreatiewoningen. Dit is gelegen in het op een andere wijze vormgeven van het recreatieaanbod, zoals het bieden van productdifferentiatie. Incidentele gevallen kunnen altijd apart bekeken worden om te bezien of hiervoor maatwerk kan worden geleverd. Het betreft dan meestal recreatiewoningen voor (meerdere) gezinnen. Aan het verzoek wordt dan ook niet tegemoet gekomen.

Ad d. De recreatieterreinen zijn in het verleden vergund vanuit een goede ruimtelijke ordening. Daarbij is de stedenbouwkundige inpassing in de omgeving een onderdeel geweest. Vrijgeven van het aantal recreatiewoningen op deze terreinen zal, zeker in het geval van een toename van recreatiewoningen, een wijziging van de ruimtelijke ordening aanbrengen. Dit is, gezien het risico op o.a. verstening en impact op de omgeving, onwenselijk. Daarbij is de mogelijkheid tot uitponden eveneens een risicofactor. In het kader van maximale verdiensten bij uitponden is het niet ondenkbeeldig dat een maximaal aantal recreatiewoningen wordt gerealiseerd. De aanname van Recron dat een verdicht terrein niet in het belang is van de recreatieondernemer behoeft dan ook nuancering.
Daarnaast past het niet in het thema van het Project Vitale Vakantieparken. De gemeente wil juist een gedifferentieerd aanbod en inzetten op een verbetering van de kwaliteit. In kwantitatieve zin is er geen sprake van een (grote) behoefte aan uitbreidingsruimte. Medewerking aan meer recreatiewoningen werkt in die zin leegstand en daarmee ook ongewenste vormen van gebruik van recreatiewoningen uit. Daarnaast is het toestaan van meer recreatiewoningen ook onomkeerbaar. Als er eenmaal recreatiewoningen staan komen er geen mobiele kampeermiddelen meer voor in de plaats. Dit is in strijd met het aanbieden van een gedifferentieerd aanbod.
Aan het verzoek wordt dan ook niet tegemoet gekomen.

Ad e. De gemeente ziet geen aanleiding om bij recht grotere boomhutten dan 10 m^2 of 30 m^3 toe te staan. Het realiseren van boomhutten betreft al een nieuwe mogelijkheid die bij recht in het bestemmingsplan zit opgenomen. Daarnaast moet het realiseren van boomhutten zich goed verhouden tot de aanwezige natuurwaarden en omliggende recreatievormen. De gemeente heeft geen signalen dat de gangbare boomhutten binnen de gestelde maatvoering niet kunnen worden gerealiseerd. Indien er concrete voorstellen zijn voor grotere boomhutten kunnen deze op hun eigen merites worden beoordeeld.

Ad f. Verruiming van een maat voor recreatieve verblijven is, gezien hetgeen onder ad c is benoemd, onwenselijk. Bovendien wil de gemeente onderscheid maken met de toegestane oppervlakte voor recreatiewoningen om een gedifferentieerd aanbod te kunnen realiseren. Aan het verzoek wordt dan ook niet tegemoet gekomen.

Ad g. Wij zien geen aanleiding om de oppervlaktemaat te verruimen. Indien de oppervlakte verruimd wordt naar 70 m^2 kom het al dicht in de buurt van de toegestane oppervlakte van een recreatiewoning (75 m^2). Gezien het beleid voor een gedifferentieerd aanbod is dit niet wenselijk. Verder is ook hier hetgeen onder ad c is benoemd van toepassing.
Verder is ook in het recente bestemmingsplan Wissel/Schaveren een oppervlaktemaat van maximaal 50 m^2 opgenomen. Wij zijn van mening dat de gangbare verblijfsrecreatie binnen deze maatvoering goed kan worden gefaciliteerd.
Omdat ons beleid een gedifferentieerd aanbod voorstaat kunnen we ons wel vinden in de wens om andere vormen van stacaravans toe te staan, bijvoorbeeld L-vorming of dubbele. Deze mogelijkheid is dan ook in het voorontwerp bestemmingsplan opgenomen. Voorwaarde hierbij is wel dat de oppervlakte dus maximaal 50 m^2 blijft (dit is exclusief een berging van 5 m^2). Het aantal toegestane kampeermiddelen en stacaravans wordt niet vastgelegd in het bestemmingsplan. Wel is op advies van de brandweer een onderlinge afstand gehanteerd van 5 m tussen bouwwerken voor recreatief verblijf. De vorm en breedte voor deze bouwwerken wordt vrij gelaten. Wel is een maximale hoogte opgenomen in de planregels.

Conclusie
De inspraakreactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen. **De bevoegdheid de maatvoering van recreatiewoningen (75 m^2 en 30 m^3) te vergroten ligt inmiddels niet meer bij Gedeputeerde Staten, maar bij de gemeente. Dit wordt aangepast in de toelichting.**

6. Overlegreactie Wissels Belang, Wisselseweg 78, 8162 RN te Epe, ingekomen 6 mei 2014 (registratienummer 2014-17070)

Samenvatting reactie

a. Tijdens de inloopavond is door ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente aangegeven dat met het bestemmingsplan geen verandering wordt voorzien in de situatie van de golfbaan/het Wissels eethuis. Horeca blijft ondergeschikt aan dagrecreatie.
b. De definitie van dagrecreatie verandert niet. Artikel 1.32 dagrecreatie koppelt het gebruik van gronden en bouwwerken en zonsopkomst en zonsondergang. Graag zien wij dit bevestigd.
c. Artikel 1.57 beschrijft ondergeschikte horeca. Dit artikel moet zo worden geformuleerd dat horeca ook daadwerkelijk ondergeschikt is aan dagrecreatie en objectief kan worden gehandhaafd.
d. De tekst van artikel 14.1a is exact hetzelfde als artikel 9.1, aanhef en onderdeel van het vigerende bestemmingsplan. Graag zien we bevestigd dat dit zo is.
e. Met verwijzing naar een artikel in de Stentor wordt aangegeven dat er wat Wissels Belang betreft geen sprake is van missers in het huidige bestemmingsplan ten aanzien van de midgetgolfbaan. Er wordt op vertrouwd dat deze bestemming nu niet wordt aangepast ten opzichte van de huidige.
f. Het heeft Wissels belang verbaasd dat de gemeente in hoger beroep is gegaan tegen de uitspraak van de rechter van 6 maart 2014, waarin de exploitatievergunning van de midgetgolfbaan/het eethuis is vernietigd, zonder de tegenpartij hiervan op de hoogte te stellen.

Reactie gemeente

Ad a. Het is correct dat onderhavig (voorontwerp)bestemmingsplan geen verandering voorziet in de planologisch/juridische situatie van de golfbaan/het Wissels eethuis met betrekking tot de horeca. Evenals in het voorgaande bestemmingsplanregime is bij de dagrecreatieve bestemming ondergeschikte en daarbij behorende horeca toegestaan (artikel 14.1 sub a onder 2).

Ad. b. De definitie van dagrecreatie is enigszins gewijzigd. In het geldende bestemmingsplan 'Wissel en Schaveren' in samenhang met bestemmingsplan Wissel en Schaveren, correctieve herziening' is dagrecreatie algemener omschreven: *een vorm van vrijetijdsbesteding met een verblijf buiten de woning zonder dat er een overnachting elders mee gepaard gaat; onder dagrecreatie wordt niet begrepen vrijetijdsbesteding in gemotoriseerde sporten.* In het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied is opgenomen: *recreatief gebruik van gronden dat tussen een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang plaatsvindt en waaronder in elk geval niet wordt begrepen het gebruik als georganiseerd sport- dan wel evenemententerrein.* Ten aanzien van de dagrecreatieve functie geldt dat deze op grond van de begripsbepalingen tussen zonsopgang- en ondergang moet plaatsvinden. De koppeling is dus behouden.

Ad c. In het artikel 1.57 is mede met het oog op rechtszekerheid nog eens specifiek de definitie van ondergeschikte horeca opgenomen: *horeca welke dient ter ondersteuning van de hoofdfunctie en daar onderdeel van uitmaakt, waarbij de horecafunctie qua oppervlak, aard en ruimtelijke uitstraling ondergeschikt is aan de hoofdfunctie*. Hiermee is naar de mening van de gemeente voldoende afgebakend wat onder ondergeschikte horeca wordt verstaan.

Ad d. Het klopt dat in het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied de doeleindenomschrijving van Recreatie - Dagrecreatie met ondergeschikte horeca als opgenomen in artikel 9.1, aanhef en onderdeel van het vigerende bestemmingsplan 'Wissel en Schaveren' is overgenomen. In het bestemmingsplan "Wissel en Schaveren, correctieve herziening" komt de bestemming Recreatie – Dagrecreatie niet voor.

Ad e. Zie onder ad a.

Ad f. De beroepsprocedure ten aanzien van de exploitatievergunning staat los van onderhavige bestemmingsplanprocedure. Bij het instellen van (hoger) beroep is het gebruikelijk dat belanghebbenden per omgaande hiervan op de hoogte worden gesteld door de desbetreffende rechtsinstantie. In dit geval is het dus aan de rechtbank de tegenpartij te informeren.

Conclusie

De reactie geeft **geen** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

7. Overlegreactie van Kroondomein Het Loo, Koninklijk Park 1, 7315 JA te Apeldoorn, d.d. 9 april 2014 en 2 mei 2014 (registratienummers 2014-14015 en 2014-16867)

Samenvatting reactie

a. Het Kroondomein geeft aan dat het perceel aan de Gortelseweg 71 Emst geen agrarisch bedrijf meer is. De bestemming zou dus moeten worden gewijzigd van Agrarisch met bouwvlak naar Wonen.
b. Het Kroondomein geeft aan dat de woonbestemming aan de Gortelsweg 73 Emst te ruim is gemaakt. Aan de zuidzijde is de aanwezige boomgaard binnen de woonbestemming getrokken.
c. Het perceel aan de Oranjeweg 119 Emst moet volgens het Kroondomein niet worden bestemd als Bedrijf – Agrarisch dienstverlenend bedrijf, maar als Wonen.
d. De bestemming Recreatie – Recreatiewoning aan de Vierhouterweg moet worden omgezet naar Natuur. Hier is geen recreatie aanwezig.
e. Het bestemmingsvlak Wonen aan de Hanendorperweg 115 Emst is te klein gemaakt, waardoor een deel van de woning buiten het bestemmingsvlak valt. Het Kroondomein verzoekt om het bestemmingsplan zodanig aan te passen dat de bebouwing hierbinnen valt.
f. Het Kroondomein ziet graag ontwikkelmogelijkheden terug in het bestemmingsplan buitengebied binnen het beschermd dorpsgezicht Gortel. Hierbij valt te denken aan het op beperkte schaal bijbouwen van woningen op bestaande woonlocaties en herbouw op plekken waar ooit woningen/hoeven/schaapskooi hebben gestaan (op een bijgevoegde kaart worden 15 locaties aangeduid). Dit omwille van een levendige en ontwikkelende gemeenschap.
g. Het Kroondomein constateert dat buurtschap Niersen geheel buiten het bestemmingsplan is gehouden. Het Kroondomein wil weten wat hiervan de reden en consequenties zijn ten aanzien van ontwikkelmogelijkheden. Het Kroondomein geeft aan er op tegen te zijn als Niersen (maar ook Gortel) helemaal op slot gaat, waardoor ontwikkelingen nagenoeg onmogelijk worden dan wel tegen een hoge prijs c.q. wijziging bestemmingsplan.

Reactie gemeente

Ad a. Het perceel aan de Gortelseweg 71 is geïnventariseerd als agrarisch twijfelgeval. Geconcludeerd is dat er hobbyvee aanwezig is, maar dat dit wel milieuvergunningplichtig is. Vanwege deze verplichting is, overeenkomstig de gehanteerde systematiek in het gehele bestemmingsplan, de keuze gemaakt om de agrarische bestemming op het perceel te handhaven. Er is geen aanleiding om af te wijken van deze systematiek. Gelet op feit dat er hobbyvee aanwezig is wordt de aanduiding "bestaand erf" aan de bestemming Agrarisch toegekend.
Ad b. De boomgaard naast het perceel Gortelseweg 73 Emst krijgt de bestemming agrarisch.
Ad c. Voor het perceel aan de Oranjeweg 119 is de vigerende bestemming overgenomen. Nu uit de informatie van het Kroondomein blijkt dat er geen bedrijfsactiviteiten meer plaats vinden is het mogelijk om aan het verzoek tegemoet te komen. De bestemming wordt gewijzigd in Wonen; dit biedt de mogelijkheid voor één woning.
Ad d. Op het perceel aan de Vierhouterweg is inderdaad geen indicatie dat het perceel voor de hier bestemde recreatiewoning wordt gebruikt. De bestemming wordt, overeenkomstig het verzoek van het Kroondomein, gewijzigd in de bestemming Natuur.
Ad e. Het bestemmingsvlak Wonen aan de Hanendorperweg 115 Emst is te klein gemaakt, waardoor een deel van de woning buiten het bestemmingsvlak valt. Het bestemmingsvlak wordt zodanig aangepast dat de bebouwing hierbinnen valt.
Ad f. Aan de realisatie van extra woningen wordt in het kader van de actualisatie van het bestemmingsplan Buitengebied niet meegewerkt. Dit is reeds vastgelegd in de Nota van Uitgangspunten en is gebaseerd op het besluit van de gemeenteraad om geen extra woningen mogelijk te maken, die niet op de planningslijst staan, hetgeen in de Woonvisie ook is vastgelegd. Aan het verzoek wordt derhalve niet meegewerkt.
Ad g. Vanwege hogere regelgeving, is besloten om af te zien van een beheersverordening voor die delen van de gemeente waar geen ontwikkelingen te verwachten zijn. Het gehele gebied van de beheersverordening, ook de delen van Gortel en Niersen, worden derhalve opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Conclusie

De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
Het perceel Gortelseweg 71 Emst krijgt de aanduiding "bestaand erf" bij de bestemming Agrarisch.

Het zuidelijke deel van de woonbestemming van Gortelseeweg 73 te Emst waar de boomgaard gesitueerd is krijgt de bestemming Agrarisch.
De bestemming van het perceel Oranjeweg 119 te Emst wordt gewijzigd naar de bestemming Wonen.
Het bestemmingsvlak Wonen aan de Hanendorperweg 115 Emst is te klein gemaakt, waardoor een deel van de woning buiten het bestemmingsvlak valt. Het bestemmingsvlak wordt zodanig aangepast dat de bebouwing hierbinnen valt. De oppervlakte van het bestemmingsvlak blijft gelijk.
Het perceel met de bestemming recreatie aan de Vierhouterweg, ten noorden van Gortelseweg 82 te Emst, krijgt de bestemming Natuur.

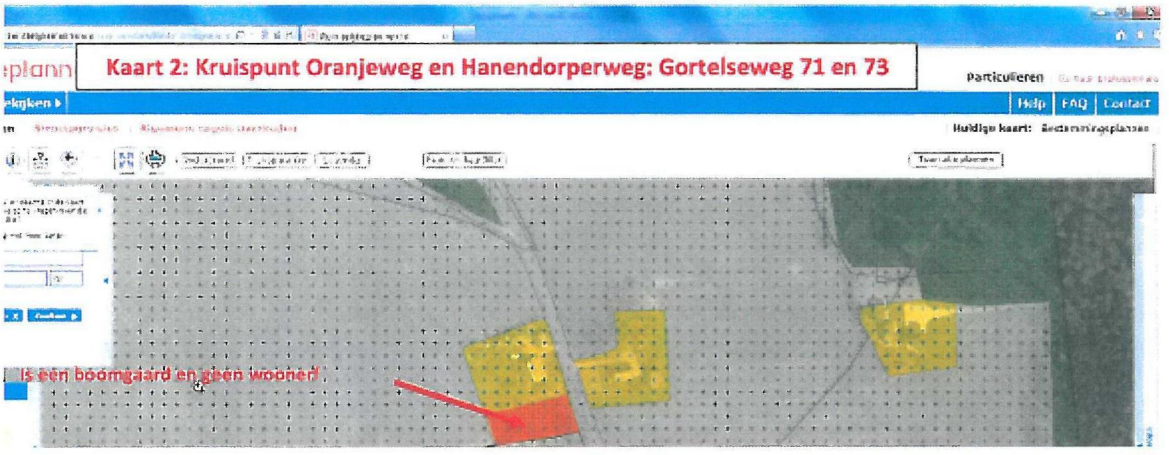

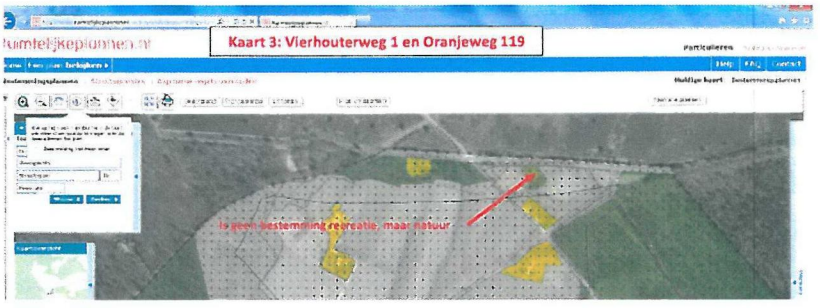

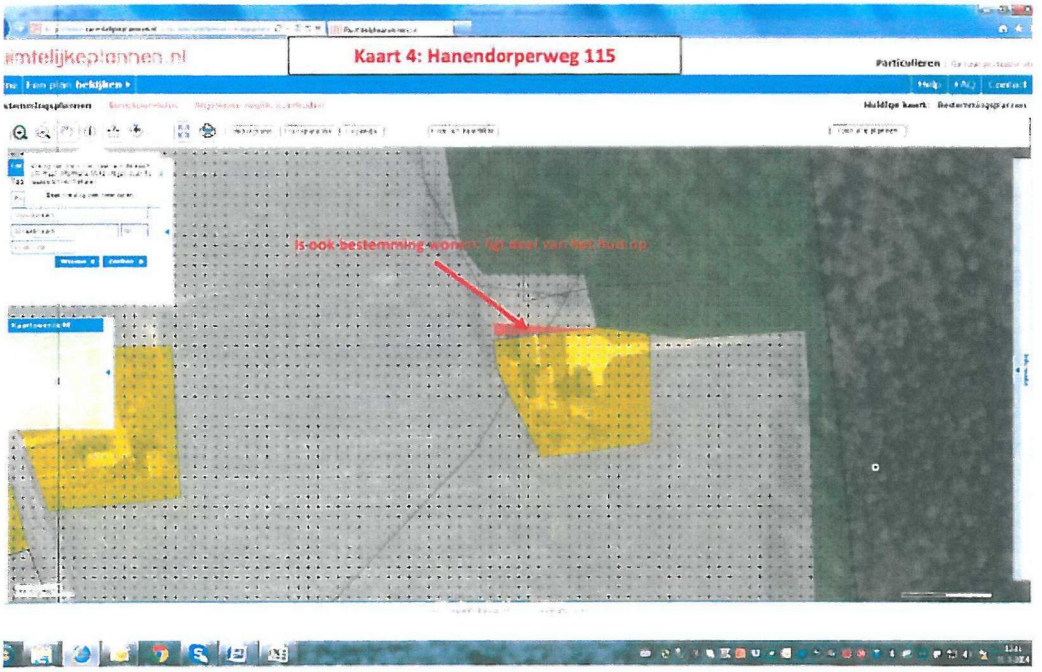

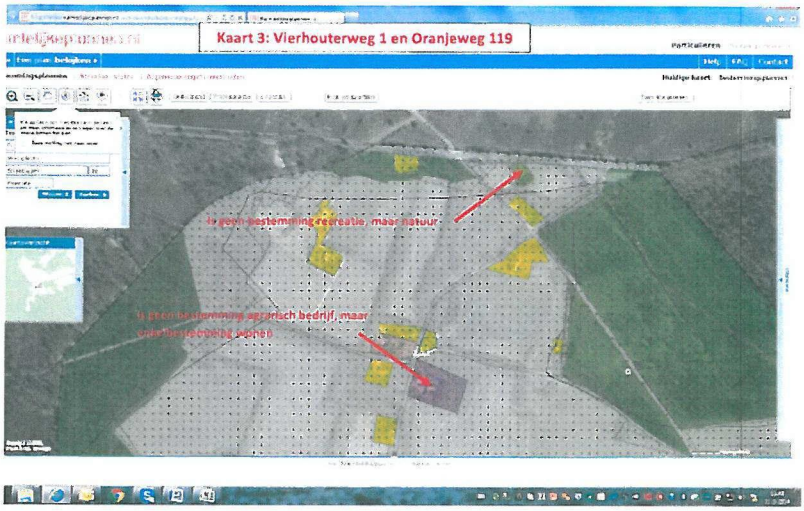
Kaart 3: Vierhouterweg 1 en Oranjeweg 119
is geen bestemming recreatie, maar natuur
is geen bestemming agrarisch bedrijf, maar

8. Overlegreactie van LTO Noord Gelderland en LTO Noord afdeling Noord Oost Veluwe, Postbus 240, 8000 AE te Zwolle, d.d. 2 mei 2014 (registratienummer 2014-16801)

Samenvatting reactie

a. LTO Noord is van mening dat alle gronden bestemd kunnen worden voor sier- en of/boomkwekerijbedrijf dan wel voor bollenteelt, dit in tegenstelling van datgene wat nu bepaald is in de regels van het voorontwerp bestemmingsplan.
b. LTO Noord is van mening dat door middel van een vrijstelling de uitbreiding van sier- en of/boomkwekerijbedrijven dan wel bedrijven voor bollenteelt in plaats van in specifieke gebieden overal moet worden toegestaan, zoals geldend in het vigerende bestemmingsplan.
c. LTO Noord geeft aan dat de oppervlakte van de intensieve veehouderij niet meer mag bedragen dan 1 hectare van het bouwvlak. LTO Noord vindt dit niet juist daar voor andere agrarische veehouderijen de oppervlakte 1,5 hectare mag bedragen. In het Reconstructieplan Veluwe mogen volgens LTO Noord bedrijfslocaties voor intensieve veehouderij tot maximaal 1,5 hectare uitbreiden mits wordt voldaan aan bepaalde ruimtelijke en milieutechnische voorwaarden. In de Omgevingsvisie Gelderland is ook aangegeven dat de omvang van een bouwblok mag toenemen onder bepaalde ruimtelijke en milieutechnische voorwaarden. LTO Noord is van mening dat dit ook in dit bestemmingsplan dient te worden meegenomen.
d. LTO Noord is van mening dat er zo weinig mogelijk gronden moeten worden aangewezen waarvoor beperkingen gelden vanwege mogelijke bodemschatten. Er moeten zich daadwerkelijk archeologische waarden bevinden. Als dat niet vaststaat, moet de gemeente hiernaar onderzoek doen. Dat moet zij doen op eigen kosten en niet afwentelen op de grondeigenaar of grondgebruiker. Dit leidt volgens LTO Noord tot een archeologische verwachtingskaart. Een verdeling met hoge, middelhoge en lage verwachtingen is standaard. Zo'n kaart geeft geen absolute zekerheid over de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen, maar is een hulpmiddel bij de uitwerking van het archeologisch beleid. De gronden die ingedeeld worden in de categorie hoog en middelhoog moeten tot een minimum worden beperkt.
e. (Her)drainage valt volgens LTO Noord onder normaal onderhoud, gebruik en beheer en moet daarom vrijgesteld worden van een archeologische onderzoeksplicht. Dat geldt zowel voor sleuf als sleufloze drainage. Een argument dat hierbij kan worden gebruikt is dat de grond in het verleden al 'geroerd' is. Eventuele bodemschatten zullen toen al verloren zijn gegaan. Dit geldt zeker bij herdrainage. Een vrijstelling hiervoor is volgens LTO Noord zeker legitiem.
f. In het verleden geroerde gronden kunnen volgens LTO Noord niet als archeologisch waardevol worden aangemerkt. Bouwblokken moeten volgens LTO Noord om die reden dus buiten de begrenzing blijven. Dit betreft ook uitbreidingen van het bouwblok.

Reactie gemeente

Ad a. Onder de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt mede verstaand de teelt van gewassen. Het telen van gewassen is in principe binnen de gehele agrarische bestemming toegestaan. Echter, sommige teeltvormen zijn niet geschikt in bepaalde landschapstypen. De teelt van bomen is bijvoorbeeld minder passend in open gebieden. Ook vanwege de effecten op de waterhuishouding wordt in het bestemmingsplan terughoudend omgegaan met boomkwekerij-, bollenteelt-, sierteelt- en houtteeltbedrijven.
Om deze redenen zijn deze agrarische bedrijfssoorten tot de huidige omvang beperkt. Ook is in artikel 45 van het bestemmingsplan een stelsel opgenomen voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden. In dit artikel wordt geregeld dat in bepaalde gebieden het telen van bomen (en struiken en heesters) niet is toegestaan of dat het telen van bomen slechts onder bepaalde voorwaarden is toegestaan. In het geldende bestemmingsplan waren deze inderdaad overal met vrijstelling toegestaan, met uitzondering van de open gebieden. De kwetsbaarheid van de landschappen en de waterhuishouding in Epe zijn aanleiding om deze systematiek te hanteren zodat de landschapstypen en waterhuishouding worden beschermd.
Aan het verzoek wordt dan ook niet tegemoet gekomen.

Ad b. Zie de beantwoording onder ad a. Aan het verzoek wordt om dezelfde redenen niet tegemoet gekomen.

Ad c. Het beleid ten aanzien van intensieve veehouderijen zoals het is opgenomen in het voorontwerp bestemmingsplan sluit aan bij het beleid zoals opgenomen in het Reconstructieplan Veluwe. Om die reden is in de regels vastgelegd dat bij bedrijven met de aanduiding "intensieve veehouderij" het gedeelte voor intensieve veehouderij. niet groter mag worden dan 1 hectare, tenzij dit gedeelte nu al groter is.

Gelet op de milieueffecten van een verdere vergroting van agrarische bouwpercelen is er geen wijzigingsbevoegdheid opgenomen in het bestemmingsplan. Hiervoor is een brede omgevingstoets noodzakelijk. Ook kan bijvoorbeeld een besluit MER nodig zijn. Een afweging van belangen kan beter in een afzonderlijke planologische procedure plaats hebben. Dit is in lijn met het Reconstructieplan en de Omgevingsvisie, die uitbreiding onder voorwaarden voorstaan, en niet bij recht in het bestemmingsplan. Daarom wordt vastgehouden aan 1 hectare bouwvlak voor intensieve veehouderij.

Ad d. De door LTO voorgestelde archeologische verwachtingskaart is door de gemeente, en op kosten van de gemeente, reeds in 2010 opgesteld en vastgesteld. Deze kaart met archeologische verwachtingswaarde ligt ten grondslag aan de regeling in het voorliggende bestemmingsplan Buitengebied.
Op basis van deze kaart is voor een aanzienlijk gedeelte van de gemeente al vastgesteld dat er een lage trefkans voor archeologische relicten geldt. Voor al deze gebieden is derhalve al geen dubbelbestemming Waarde – Archeologie opgenomen. Bovendien is voor de gronden die wel een middelhoge of hoge trefkans hebben ten opzichte van de Wet op de archeologische monumentenzorg een afwijkende, werkbare, ondergrens opgenomen voor archeologisch onderzoek. Zo geldt voor gronden met een middelhoge verwachtingswaarde een onderzoeksplicht bij bodemingrepen over een oppervlakte groter dan 2.500 m^2 en dieper dan 50 cm. Voor gronden met een hoge verwachtingswaarde ligt de onderzoeksplicht bij bodemingrepen over een oppervlakte groter dan 1.000 m^2 en dieper dan 50 cm. In beide situaties is de gemeente Epe beduidend soepeler dan de wettelijk genoemde ondergrens van 100 m^2. Deze afwijking is mogelijk doordat de gemeente beschikt over een beleidskader en een verwachtingswaarde kaart waarin dit nader wordt gemotiveerd. Aan de wens van de LTO Noord is dus al tegemoet gekomen. Nadere aanpassing van het plan is dan ook niet noodzakelijk.

Ad e. Bij grondbewerking ten behoeve van drainage bestaat wel degelijk de kans dat archeologische relicten worden beschadigd. Derhalve is het gerechtvaardigd dat hiervoor een omgevingsvergunning wordt gevraagd. Overigens is in het bestemmingsplan al opgenomen dat als wordt aangetoond dat de voorgenomen werkzaamheden niet leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, de omgevingsvergunning wordt verleend. In gevallen waarin wordt aangetoond dat de grond reeds is geroerd, bijvoorbeeld in het geval van herdrainage, kan de omgevingsvergunning dus worden verleend en kan onderzoek achterwege blijven. Aan het verzoek wordt daarom niet tegemoet gekomen.

Ad f. Niet alle delen van de ingetekende bouwvlakken zijn in het verleden geroerd. Derhalve is het niet mogelijk om op voorhand alle bouwvlakken als 'niet archeologische waardevol' aan te geven. Dat geldt zeker voor uitbreidingen van bouwvlakken. Overigens geldt ook hiervoor dat in gevallen waarin wordt aangetoond dat de grond reeds is geroerd, onderzoek achterwege kan blijven. Aan het verzoek wordt daarom niet tegemoet gekomen.

<u>Conclusie</u>
De reactie geeft **geen** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

9. Overlegreactie namens het ministerie van Defensie, Bedrijfsgroep Vastgoed, Postbus 40184, 8004 DD te Zwolle d.d. 7 mei 2014 (registratienummer 2014-17137)

Samenvatting reactie

a. Het Artillerie Schietkamp (ASK) en het deel van de Legerplaats Oldebroek dat binnen de gemeente ligt is uit het bestemmingsplan gehaald. Voor die gebieden wordt gesteld dat daar een beheersverordening voor wordt opgesteld. Graag overleg over hoe deze gronden in de beheersverordening wordt opgenomen.
b. Het plangebied van het bestemmingsplan "Buitengebied" is in zijn geheel gelegen binnen het radarverstoringsgebied van de Radarposten Nieuw Milligen en Soesterberg. De regelgeving betreffende de bouwbeperkingen binnen het radarverstoringsgebied is vastgelegd in het wijzigingsbesluit op het Besluit (Barro) en de Regeling Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (Rarro) dat op 1 oktober 2012 van kracht is geworden. In het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied is geen aandacht besteed aan de binnen het radarverstoringsgebied geldende restricties. Gelet op de in het bestemmingsplan geregelde bouwhoogtebeperkingen is dit ook niet noodzakelijk. Wel is het wenselijk om in de toelichting een illustratief kaartje op te nemen, alsmede een globale beschrijving van de van toepassing zijnde restricties voor het ruimtegebruik.

Reactie gemeente

Ad a. Het was inderdaad de bedoeling om voor laag dynamische gebieden een beheersverordening op te stellen. Omdat er voor de laag dynamische gebieden toch ontwikkelingen worden voorzien hebben wij besloten om de gebieden van de beoogde beheersverordening in het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied op te nemen. Zo voorzien de terrein beherende organisaties ontwikkelingen in agrarisch gebied met landschappelijke waarden, bijvoorbeeld het omzetten van de bestemming naar de bestemming Natuur. Tevens zou het uitwisselen van verschillende natuurtypen mogelijk moeten zijn. Het ASK en het deel van de Legerplaats Oldebroek dat binnen onze gemeente ligt wordt dus in het ontwerp bestemmingsplan opgenomen. Op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) dient bij de eerstvolgende herziening van een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een militair terrein voor die gronden de bestemming "Maatschappelijk – militair terrein" wordt opgenomen. Er dienen geen bestemmingen worden opgenomen die een belemmering kunnen vormen voor de functionele bruikbaarheid van dat terrein. Dit betekent dat voor het defensieterrein niet kan worden volstaan met een beheersverordening.
Ad b. In de toelichting zal een paragraaf opgenomen worden over het radarverstoringsgebied.

Conclusie

De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
De gebieden waarvoor een beheersverordening zou worden opgesteld worden opgenomen in het ontwerp bestemmingsplan. In overleg met het ministerie van Defensie wordt voor de militaire terreinen de bestemming "Maatschappelijk – militair terrein" opgenomen.
In de toelichting wordt een paragraaf opgenomen over het radarverstoringsgebied van de Radarposten Nieuw Milligen en Soesterberg. Daarbij wordt aandacht besteed aan de binnen het radarverstoringsgebied geldende restricties.

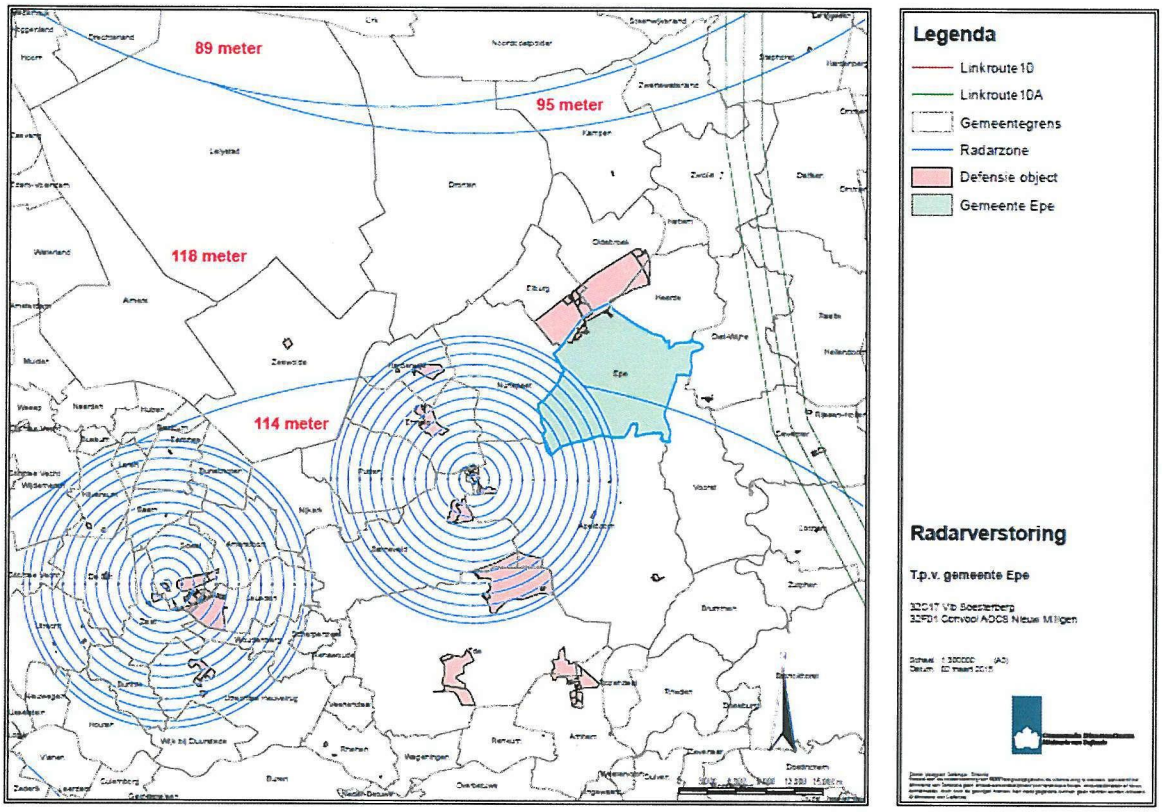
89 meter
95 meter
118 meter
114 meter
Legenda
Linkroute 10
Linkroute 10A
Gemeentegrens
Radarzone
Defensie object
Gemeente Epe
Radarverstoring
T.p.v. gemeente Epe
32C17 Vib Soesterberg
32F01 Convooi ADCS Nieuw Milligen

10. Overlegreactie van Brandweer Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland, Postbus 234, 7300 AE te Apeldoorn, d.d. 3 februari 2014 (registratienummer 2014-19713)

Samenvatting reactie

a. Binnen het plangebied valt één propaangastank >13 m^3, dit is een risicobron. Uw voornemen past binnen de normen van de Bevi. Ten aanzien van de propaantank is de omgevingsdienst Veluwe IJssel separaat in overleg met de veiligheidsregio om eventuele beheersmaatregelen toe te passen.
b. Risico Index Natuurbrand (RIN). Binnen de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) is er een zogenaamde Risico Index Natuurbrand (RIN) opgesteld. Daarin wordt middels groene (klein risico), gele, oranje en rode (zeer groot risico) kilometervlakken een waardeoordeel gegeven over het brandrisico. In het buitengebied van Epe liggen veel bos- en natuurgebieden met een verhoogd natuurbrandrisico. Voor deze gebieden wordt geadviseerd om aan bestemmingsplannen een natuurbrand risicoparagraaf toe te voegen. Een tekstvoorstel van de VNOG is bij de overlegreactie gevoegd. Hierin wordt ook ingegaan op afstanden tussen stacaravans, caravans, chalets, tenten, etc.

Reactie gemeente

Ad a. De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.
Ad b. In de toelichting wordt een paragraaf over natuurbrandrisico opgenomen. De planregels bevatten artikelen waarbij burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de plaats en de afmetingen van bebouwing. Deze bepalingen worden aangevuld met "de brandveiligheid" De in het voorontwerp voorgeschreven afstand tussen bouwwerken voor recreatief nachtverblijf van 5 m voldoet aan de Handreiking Brandveiligheid Kampeerterreinen. Deze afstand is in overleg met de Brandweer Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland opgenomen in het voorontwerp bestemmingsplan. Voor het overige geeft de reactie geen aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

Conclusie

De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
In de toelichting wordt een paragraaf over natuurbrandrisico opgenomen. In de planregels worden de regels betreffende het stellen van nadere eisen in de diverse bestemmingen aangevuld met de brandveiligheid.

11. Toetsingsadvies over het milieueffectrapport d.d. 12 juni 2014 / rapportnummer 2911–26, (registratienummer 2014-24938)

Op 12 juni 2014 heeft de Commissie m.e.r. haar toetsingsadvies uitgebracht over het planMER behorende bij het Bestemmingsplan Buitengebied Epe (rapportnummer 2911–26). Het integrale toetsingsadvies is als separate bijlage opgenomen.
In deze notitie wordt beknopt ingegaan op de wijze waarop de gemeente met het toetsingsadvies is omgegaan door eerst de opmerkingen van de Commissie te vermelden en vervolgens een gemeentelijke reactie weer te geven. De nummers van onderstaande paragrafen corresponderen met de paragrafen in het toetsingsadvies.

Samenvatting reactie.

2.1 Stikstof en uitvoerbaar alternatief

De effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zijn duidelijk beschreven in het MER. Zonder aanvullende maatrelen leiden alle beschreven alternatieven tot een toename van depositie op reeds overbelaste Natura 2000-gebieden, waarmee aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden niet kan worden uitgesloten. In het ontwerpbestemmingsplan zijn dan ook bepalingen opgenomen die moeten voorkomen dat aantasting van Natura 2000-gebieden optreedt.
In het MER is aangegeven dat er door het toepassen van vergaande reducerende technieken (BBT++) op de veehouderijen nog ontwikkelruimte is voor deze bedrijven. Dergelijke technieken zijn echter niet voor alle diercategorieën beschikbaar (o.a. voor geitenhouderijen, jongvee en paardenhouderijen). Verder valt uit het MER niet af te lezen in hoeverre bedrijven deze technieken nu al hebben geïmplementeerd en of daarmee nog ontwikkelruimte bestaat voor deze bedrijven. Daardoor is het niet duidelijk in hoeverre de in het MER beschreven alternatieven uitvoerbaar zijn, met andere woorden of deze alternatieven leiden tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.
Als mitigerende maatregel wordt in het MER onder andere het toepassen van landschapselementen genoemd om stikstof af te vangen. Deze maatregel is echter nog onvoldoende ontwikkeld en op effectiviteit onderzocht. De Commissie vindt het dan ook, zeker gezien de omvang van de overschrijding, te voorbarig om aan landschapselementen een belangrijke mitigerende rol toe te kennen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming aan te geven en te motiveren in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.

Reactie gemeente.

Ten aanzien van het toepassen van vergaande reducerende technieken wordt aan het planMER een bijlage toegevoegd, waaruit blijkt dat er bij verschillende veehouderijen nu gebruik wordt gemaakt van stalsystemen, die niet als de best beschikbare technieken zijn aan te merken. Dat betekent dat bij veel bedrijven door het ombouwen van stalsystemen nog een behoorlijk aantal dieren kan worden toegevoegd bij een gelijkblijvende totale emissie van het bedrijf. Door het toepassen van BBT++ maatregelen is het mogelijk zonder toename van ammoniakemissie bouwvlakken uit te breiden met respectievelijk 6,1 hectare bouwvlak aan intensieve veehouderij (op basis van vleesvarkens) en 16,1 hectare bouwvlak aan grondgebonden agrarische bedrijven (op basis van melkrundvee incl. bijbehorend jongvee).
In totaal is berekend dat er nog een potentiele uitbreidingsruimte is voor veehouderijen van 223.167 m². Dit komt neer op een gemiddeld potentiele uitbreidingsruimte per bedrijf van ca. 1.000 m². Op deze manier is onderbouwd dat bij veel bedrijven in potentie extra stalruimte mogelijk is zonder toename van de ammoniakemissie zowel bij de rundveebedrijven als bij de varkens- en kippenbedrijven.

Samenvatting reactie.

2.2 Geur en fijn stof

In het hoofdstuk over geurhinder is alleen ingegaan op de effecten van intensieve veehouderijen. Bij het bepalen van de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan is de geurbelasting vanuit de intensieve veehouderij als beperkende factor voor geurhinder genomen. In het MER is niet ingegaan op mogelijk al aanwezige geurknelpunten bij melkveehouderijen.

Ook is onduidelijk of door de toegestane uitbreiding van het bouwvlak (ook bij omschakeling van akkerbouw naar grondgebonden veehouderij) mogelijk nieuwe knelpunten ten aanzien van geur kunnen ontstaan en of er mitigerende maatregelen zijn voorzien om de huidige knelpunten op te lossen.
In het MER wordt ervan uitgegaan dat er voor alle type stallen technieken beschikbaar zijn, die de uitstoot van zowel stikstof als geur en fijn stof reduceren. Behalve luchtwassers zijn deze technieken in de praktijk echter niet beschikbaar. Daardoor worden de effecten van het voornemen op geur en fijn stof mogelijk onderschat.

De Commissie adviseert voorafgaand aan het besluit de effecten op geur en fijnstof concentraties in beeld te brengen. Geef aan of zich nu al knelpunten voordoen en of deze door maatregelen uit het nieuwe plan kunnen worden opgelost. Geef ook aan hoe nieuwe knelpunten kunnen worden voorkomen. Doe dit voor zowel geur als fijn stof.

Reactie gemeente.
Er zijn op dit moment geen geurknelpunten bekend. T.a.v. fijn stof is er tevens geen sprake van cumulerende knelpunten door clustering van (pluimvee)bedrijven in de huidige situatie. Ook is geen sprake van individuele knelpunten voor fijn stof in huidige situatie.
M.b.t. melkveehouderijen wordt opgemerkt dat er ook geen recente en/of actuele geurklachten zijn gemeld van dergelijke bedrijven. De ervaring leert ook dat er zelden of nooit sprake is van geurklachten afkomstig van melkveehouderijen. Gelet op de wet- en regelgeving inzake agrarische geur afkomstig van melkveehouderijen is er even eens zelden of nooit sprake van geurknelpunten bij bestaande inrichtingen.
Omschakeling van akkerbouw naar veehouderij maakt het bestemmingsplan niet mogelijk. In de regels van het bestemmingsplan is namelijk geregeld dat het houden van dieren niet is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - geen vee toegestaan'. Op deze manier kunnen er geen nieuwe knelpunten ontstaan.
Vergroting van bouwvlakken maakt het bestemmingsplan alleen mogelijk door middel van een afwijking met 10% (zie art. 3.4, onder a). Bij het toepassen van die afwijkingsbevoegdheid vormt de milieu hygiënische uitvoerbaarheid een belangrijke voorwaarde voor het verlenen van medewerking. Daarmee worden knelpunten voorkomen.
Op basis van de eisen van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt in het bestemmingsplan de maximale ammoniakemissie per bedrijf vastgelegd. Het beperken van de ammoniakemissie betekent in veel gevallen ook een beperking van de geuremissie en de emissie van fijn stof. Natuurlijk is dit geen één op één relatie, maar van een beperking van de geurhinder en fijn stof zal wel degelijk sprake zijn. Bovendien spelen geurhinder en fijn stof vooral een rol bij intensieve veehouderijen waarbij het gebruik van luchtwassers veelal aan de orde is.
Daarnaast wordt in het MER een toename van de geurhinder in het voorkeursalternatief berekend t.o.v. de referentiesituatie vanwege de veronderstelde opvulling van de latente ruimte in de vergunningen. De Omgevingsdienst voert echter een actief beleid ten aanzien van agrarische bedrijven welke minder dieren houden dan vergund. Van opvulling van latente ruimte zal dus slechts in beperkte mate sprake zijn.

Samenvatting reactie.
2.3 Maximale mogelijkheden van het plan
Het ontwerpbestemmingsplan maakt naast uitbreiding van veehouderijen ook andere activiteiten mogelijk die kunnen leiden tot aanzienlijke milieueffecten, zoals drainage, glastuinbouw, boomteelt, plaatsing van zonnepanelen et cetera. Deze activiteiten kunnen een groot effect hebben op:

- landschap (zie 2.4);
- het leefgebied van beschermde soorten (zie 2.5);
- hydrologie. Het gebied bevat waardevolle natuur (onder andere kwelsituaties en de daarmee verbonden ecologische waarden), die zeer gevoelig is voor veranderingen in de hydrologie.

Dit klemt temeer daar niet duidelijk is gemaakt waarom voor bepaalde werken en werkzaamheden in het ene gebiedstype wel en in het andere gebiedstype geen omgevingsvergunning is vereist. Hierdoor zijn de maximale mogelijkheden van het plan niet volledig in beeld gebracht en worden de effecten mogelijk onderschat. Ook worden geen mitigerende maatregelen beschreven om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming de effecten van drainage, glastuinbouw, boomteelt in beeld te brengen. Beschrijf indien nodig ook mitigerende maatregelen om deze effecten te verminderen of teniet te doen.

Reactie gemeente.
Mede naar aanleiding van deze reactie is het stelsel van omgevingsvergunningen voor werk en werkzaamheden opnieuw tegen het licht gehouden en verduidelijkt. Onder andere is nu aangegeven welke activiteiten binnen die aanduiding niet mogelijk zijn (activiteit onder geen enkele voorwaarde toegestaan). Hierdoor wordt een omgevingsvergunning gevraagd voor die activiteiten die potentieel schade zouden kunnen toebrengen aan de kwaliteiten die de aanduiding juist wil beschermen.
Juist door dit stelsel van omgevingsvergunningen goed in te richten kunnen negatieve effecten worden voorkomen. Dit kan door de omgevingsvergunning niet te verlenen of de vergunning onder specifieke voorwaarden te verlenen, die negatieve effecten voorkomen of mitigeren.
Voor de plaatsing van zonnepanelen bevat de agrarische bestemming een wijzigingsbevoegdheid om zonnepanelen te kunnen plaatsen op agrarische gronden. Mede naar aanleiding van dit onderdeel van de reactie wordt het bestemmingsplan gewijzigd. **In de toelichting wordt een passage opgenomen op dat de gemeente in beginsel ook bereid is mee te werken aan opstelling in agrarische gebieden (m.u.v. de open agrarische landschappen). Medewerking is echter sterk afhankelijk is van de specifieke locatie, mogelijkheden voor landschappelijke inpassing e.d. Dit vergt maatwerk. Zo nodig kan in dat geval een postzegelbestemmingsplan worden opgesteld. Artikel 3.8.4 van de planregels (Zonnepanelen) wordt geschrapt.**

Samenvatting reactie.
2.4 Landschap en cultuurhistorie
Het plangebied bevat hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarden en maakt daarom in het geheel deel uit van het Nationaal Landschap. Het MER beschrijft verschillende landschapstypen. De effectbeoordeling geeft aan dat de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, zonder aanvullende maatregelen zullen leiden tot een aantasting van het landschap. Sommige planonderdelen kunnen zonder aanpassingen van het plan zelfs ernstige (en mogelijk onomkeerbare) gevolgen met zich meebrengen. Daar komt bij dat mogelijk de maximale ontwikkelingsruimte van het plan niet bij deze beoordeling is meegenomen (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies).
De gemeente heeft tijdens het locatiebezoek aangegeven op grond van de effectbeoordeling de planregels in het ontwerpbestemmingsplan ten opzichte van het voorontwerpbestemmingsplan ten dele aan te zullen passen. In dat geval zullen de deelgebieden aan de hand van het Landschaps-ontwikkelingsplan in het bestemmingsplan worden opgenomen. Het 'nee, tenzij-principe' wordt hier echter niet aan gekoppeld. Ook worden dan geen eisen gesteld aan landschappelijke inpassing. Daarmee is, ook met de voorgenomen aanpassing, nog onduidelijk hoe ernstige of ongewenste aantasting wordt voorkomen. Het is bovendien nog niet duidelijk wat de gevolgen van het aangepaste voorontwerp voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn. Daardoor is niet duidelijk of deze maatregelen voldoende effectief zijn (voor alle landschapstypen), en of andere mogelijke maatregelen over het hoofd worden gezien.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER voorafgaand aan het besluit de gevolgen van het plan en de mitigerende maatregelen voor landschap in beeld te brengen (eventueel rekening houdend met de maatregelen die in de planregels van het ontwerp van het plan zullen worden verwerkt).
Indien er grote en/of onwenselijk geachte effecten overblijven adviseert de Commissie aanvullende maatregelen te beschrijven die de effecten op landschap verder minimaliseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan maatregelen waarbij in gevoelige landschapstypen minder activiteiten mogelijk worden gemaakt of bepaalde ontwikkelingen helemaal niet mogelijk worden gemaakt (zoals glastuinbouw). Ook is een sterkere borging van de landschappelijke inpassing in de regels denkbaar.
De Commissie geeft ter overweging, gezien de zeer hoge waarden van het gebied en status als Nationaal landschap, het totale maatregelenpakket in een landschappelijk alternatief uit te werken. In een dergelijk alternatief kan zowel op de agrarische bebouwing als op de werken en werkzaamheden worden ingegaan (zie onder 2.3.).
Overigens wijst de Commissie nog op het feit dat - indien het ontwerpbestemmingsplan afwijkt van het voorontwerp - het MER dient aan te sluiten op het ontwerp.

Reactie gemeente.
De kwaliteiten van de verschillende landschapstypen zijn al afdoende beschermd in het bestemmingsplan. Dit is geregeld in artikel 3.1 onder de bepaling:
"het behoud, de bescherming, de ontwikkeling en/of het herstel van de desbetreffende cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden ter plaatse van de aanduidingen zoals zijn opgenomen in artikel 42."
In deze bepaling wordt verwezen naar de algemene aanduidingsregels in hoofdstuk 3. De constatering in het MER dat de maximale mogelijkheden kunnen leiden tot belangrijke negatieve effecten is dan ook niet terecht.
Het opnemen van een algemene voorwaardelijke verplichting voor de landschappelijke inpassing is juridisch lastig, omdat er dan concrete eisen per bedrijf gesteld moeten worden.

Bovendien gaat het om bebouwingsmogelijkheden binnen de opgenomen agrarische bouwvlakken. In de meeste gevallen betreft dit de geldende rechten vanuit het vorige bestemmingsplan. Vergroting van de agrarische bouwvlakken maakt het bestemmingsplan alleen mogelijk door middel van een afwijking met 10% (zie art. 3.4, onder a). Bij het toepassen van die afwijkingsbevoegdheid is de landschappelijke inpassing een belangrijke voorwaarde voor het verlenen van medewerking.
De effectbeoordeling op het gebied van landschap zal naar aanleiding van dit onderdeel van de reactie worden herschreven en als aanvulling bij het MER worden gevoegd.

Samenvatting reactie.
2.5 Gevolgen voor beschermde soorten
In het MER (onder andere op pagina 137-138) is aangegeven dat de uitbreidingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, ook zonder dat verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Daarbij kan worden gedacht aan een vergroting van bouwpercelen, veranderingen in de verkaveling (zoals het dempen van sloten), intensiever gebruik van de percelen (bewerking, productie, mestverwerking) en verandering in de waterhuishouding (verdroging). In het MER is niet beschreven waar zich de beschermde soorten bevinden, wat de belangrijkste soorten zijn, in welke habitattypen die voorkomen en in welke aantallen (ordegrootte). De gevolgen van het plan voor de regionale en landelijke gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten zijn derhalve niet in beeld gebracht. Dit knelt temeer omdat het plangebied nog veel bijzondere/kwetsbare planten en dieren herbergt, ook buiten de beschermde gebieden.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER het voorkomen van beschermde soorten in het gebied nader in beeld te brengen (eventueel indicatief op basis van een verwachtingskaart). Beschrijf vervolgens de gevolgen van het plan voor relevante soorten, en geef aan of er knelpunten met de Flora- en faunawet kunnen ontstaan. Geef ten slotte aan of, en zo ja welke, maatregelen beschikbaar zijn om deze effecten te minimaliseren.

Reactie gemeente.
Naar aanleiding van dit onderdeel van de reactie is een aanvulling op het MER opgesteld, `Ecologische atlas bestemmingsplan Buitengebied Epe`. In deze aanvulling op het MER wordt ingegaan op de verspreiding van de beschermde soorten, de effecten en eventuele mitigerende maatregelen. De aanvulling wordt als bijlage bij de toelichting van het bestemmingsplan gevoegd. In de toelichting zal op deze bijlage worden ingegaan.

Samenvatting reactie.
3.1 Gezondheid
Het onderwerp gezondheid is summier opgenomen in het MER. Dit is echter niet essentieel voor het besluit, omdat er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. Hierdoor is er nog onvoldoende zicht op dosis-effect-relaties en ontbreekt goed zicht op mogelijke maatregelen.
De Commissie adviseert om vanuit het voorzorgprincipe om wel in kaart te brengen:
- het aantal woningen dat binnen een straal van 250 meter van veehouderijen ligt;
- hoeveel gemengde bedrijven er in het plangebied zijn;
- hoeveel bedrijven veehouderij en recreatiefuncties combineren.

Dit kan voor betrokkenen een globale indicatie zijn voor gezondheidsrisico's in het buitengebied.

Reactie gemeente.
Aan deze opmerking van de commissie wordt tegemoet gekomen. Hiervoor worden kaartjes in de aanvulling op het MER opgenomen. Met nadruk wordt hierbij gesteld dat dit slechts een indicatief en globaal beeld geeft. En bovendien gaat het om bestaande situaties en geldende bouwvlakken. Grote uitbreidingsmogelijkheden van de bouwvlakken zijn niet in het bestemmingsplan mogelijk gemaakt. Op basis van het uitgebrachte advies van de GGD wordt de regelgeving voor nevenactiviteiten bij intensieve veehouderijen aangepast. De GGD is er namelijk geen voorstander van om kwetsbare functies als kinderopvang, opvang van geestelijk - of lichamelijk gehandicapten op het bedrijf van een intensieve veehouderij of in de directe omgeving van dergelijke bedrijven mogelijk te maken vanwege de mogelijke gezondheidseffecten. Dit wordt in de planregels verwerkt.

Conclusie.
De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
Naar aanleiding van onderdeel 2.1 van de reactie wordt ten aanzien van het toepassen van vergaande reducerende technieken aan het planMER een bijlage toegevoegd, waaruit blijkt dat er bij verschillende veehouderijen nu gebruik wordt gemaakt van stalsystemen, die niet als de best beschikbare technieken zijn aan te merken.
Mede naar aanleiding van onderdeel 2.3 van de reactie wordt het bestemmingsplan gewijzigd. In de toelichting wordt een passage opgenomen op dat de gemeente in beginsel ook bereid is mee te werken aan opstelling in agrarische gebieden (m.u.v. de open agrarische landschappen). Medewerking is echter sterk afhankelijk is van de specifieke locatie, mogelijkheden voor landschappelijke inpassing e.d. Dit vergt maatwerk. Zo nodig kan in dat geval een postzegelbestemmingsplan worden opgesteld. Artikel 3.8.4 van de planregels (Zonnepanelen) wordt geschrapt.
De effectbeoordeling op het gebied van landschap zal naar aanleiding van onderdeel 2.4 van de reactie worden herschreven en als aanvulling bij het MER worden gevoegd.
Naar aanleiding van onderdeel 2.5 van de reactie is een aanvulling op het MER opgesteld, `Ecologische atlas bestemmingsplan Buitengebied Epe`. In deze aanvulling op het MER wordt ingegaan op de verspreiding van de beschermde soorten, de effecten en eventuele mitigerende maatregelen. De aanvulling wordt als bijlage bij de toelichting van het ontwerp bestemmingsplan gevoegd. In de toelichting wordt daarnaast ingegaan op deze bijlage.
Naar aanleiding van onderdeel 3.1 van de reactie en op basis van het uitgebrachte advies van de GGD wordt de regelgeving voor nevenactiviteiten bij intensieve veehouderijen aangepast. De GGD is er namelijk geen voorstander van om kwetsbare functies als kinderopvang, opvang van geestelijk - of lichamelijk gehandicapten op het bedrijf van een intensieve veehouderij of in de directe omgeving van dergelijke bedrijven mogelijk te maken vanwege de mogelijke gezondheidseffecten. Dit wordt in de planregels verwerkt.
Er worden kaartjes in de aanvulling op het MER opgenomen waarop de door de Commissie aangegeven gegevens staan vermeld (woningen binnen een straal van 250 meter van agrarische bedrijven, gemengde agrarische bedrijven en agrarische bedrijven met een recreatieve tak).

12. Overlegreactie GGD Noord- en Oost-Gelderland, Postbus 51, 7300 AB Apeldoorn d.d. 9 januari 2015 (registratienummer 2015-01162).

Reacties op planMER.
Samenvatting reactie.
a. Intensieve veehouderij
In de planMER wordt uitgebreid aandacht besteed aan ammoniak, geur en fijn stof in de omgeving van intensieve veehouderijen. Geur en geluid spelen een belangrijke rol in de hinderbeleving van omwonenden. Relatief weinig wordt ingegaan op de biologische agentia. Dit is een naar de mening van de GGD onterechte voorstelling van zaken, omdat ook geur en fijn stof grote gezondheidseffecten kunnen hebben. In feite heeft de geurhinder vaak het grootste effect op de gezondheid en het welbevinden van omwonenden.

b. Geur
In de toelichting op de planMER staat dat een veehouderij buiten de bebouwde kom geen grotere geurbelasting op geurgevoelige objecten mag hebben dan 14 odeurunits per m3 lucht. Hoewel dit voortvloeit uit de WAV wijst de GGD erop dat er in de door de GGD gehanteerde GES-methodiek (Gezondheid Effect Screening) van wordt uitgegaan dat een geurbelasting van meer dan 6 odeurunits per m3 lucht per individueel bedrijf in het algemeen een ongewenste gezondheidsbelasting oplevert. Het is weliswaar dus wettelijk toegestaan tot 14 OUZm3 te gaan maar daarmee is geurhinder zeker niet uit te sluiten.
In de toelichting op het bestemmingsplan worden te hanteren afstanden van 25 en 50 meter tot geurgevoelige objecten genoemd. Deze minimale, wettelijke, afstanden wijken af van de door de VNG in de brochure Bedrijven en Milieuzonering (groene boekje) aangegeven afstand van 200 meter i.v.m. geurbelasting door intensieve veehouderijbedrijven. Op dit punt pleiten wij ervoor een grotere afstand te hanteren.
Daarnaast biedt het opstellen van een gemeentelijk geurbeleid de mogelijkheid om hier actief op te sturen.

c. Biologische agentia
Uit het IRAS-Onderzoek *(I-leederik, D.J.J.; Uzermans, C.J. Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden. IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL, RIVM. Juni 2011)* blijkt dat in de nabijheid Van veehouderijbedrijven verhoogde concentraties endotoxinen zijn aangetoond. Deze endotoxinen kunnen leiden tot effecten op de luchtwegen. Verder kunnen er in de omgeving van intensieve veehouderijbedrijven verhoogde risico's optreden op infectieziekten die van dieren op mensen kunnen overgaan (zoönosen), zoals Q-koorts en influenza. Ook is er steeds vaker sprake van antibioticaresistente bacteriën. Per diersoort kunnen verschillende ziekten voorkomen die zich via de lucht verspreiden naar mensen, via direct contact tussen dier en mens of via voedsel. Voor omwonenden zijn vooral de via de lucht overdraagbare aandoeningen van belang.

d. Gezondheid
In de toelichting van de planMER voor bestemmingsplan (Gezondheid) wordt verwezen naar een samenvatting van het rapport van de Gezondheidsraad over het bovengenoemde rapport. Op basis daarvan wordt geconcludeerd dat er te weinig kennis is om goede uitspraken te kunnen doen over risico's voor de volksgezondheid. Verder wordt gesteld: 'Het overnemen van het advies van de GGD door de provincie of gemeenten in hun ruimtelijk beleid (zoals bestemmingsplannen buitengebied) kan grote gevolgen hebben voor de uitbreidingsmogelijkheden van intensieve veehouderijen.' Het afstandsadvies van de GGD wordt hiermee terzijde geschoven. De GGD vindt dat jammer en onterecht. Ook wordt voorbijgegaan aan het feit dat de GR adviseert juist wel lokaal beleid op te stellen: "De raad beveelt daarom aan dat op lokaal niveau beleid gemaakt wordt en minimumafstanden tussen veehouderijen en woningen worden vastgesteld. Op beleidsmatige gronden kan dat namelijk wél."
In de bijlage (1) vindt u een uitgebreide toelichting op ons advies om de grens van 250 m aan te houden.

e. Overige aanbevelingen (bestemmingsplan)
a. Beperking nevenactiviteiten bij intensieve veehouderijen.
De GGD is er geen voorstander van om kwetsbare functies als kinderopvang, opvang van geestelijk - of lichamelijk gehandicapten op het bedrijf van een intensieve veehouderij of in de directe omgeving van dergelijke bedrijven mogelijk te maken vanwege de mogelijke gezondheidseffecten.

Daarom stelt de GGD voor om dit in het bestemmingsplan ook zodanig vast te leggen. Overigens geeft de GGD een aantal folders voor zowel bedrijven als ouders waarin hierover het één en ander wordt uitgelegd.
b. Afstandsnormen
In het bestemmingsplan worden op verschillende plaatsen afstanden genoemd tussen agrarische bedrijven en andere functies. De GGD stelt voor in het bestemmingsplan ook een minimale afstand te hanteren tussen intensieve veehouderijen onderling en tussen deze bedrijven en burgerwoningen en andere gevoelige bestemmingen. Hierdoor kan het risico voor omwonenden verminderen. De GGD denkt daarbij aan een minimale afstand van 250 m. Bij kleinere afstanden adviseren wij maatwerk m.b.t. de gezondheidsaspecten. Voor meer informatie over de voorgestelde 250 m (1) in nieuwe situaties verwijzen we u naar het door de gezamenlijke GGD'en opgestelde 'Informatieblad Intensieve veehouderij en gezondheid, Update oktober 2011'.

Reactie gemeente.
Ad a. Intensieve veehouderijen. Zoals de Commissie m.e.r. in haar toetsingsadvies ook heeft aangegeven, is er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. Hierdoor is er nog onvoldoende zicht op dosis-effect-relaties en ontbreekt goed zicht op mogelijke maatregelen. Bovendien biedt het bestemmingsplan slechts beperkte ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen, terwijl juist bij dergelijke bedrijven mogelijk gezondheidsrisico's kunnen spelen. Alleen bestaande intensieve veehouderijen kunnen uitbreiden tot een bouwvlak van maximaal 1 ha. Alleen voor redenen van dierwelzijn kan een grotere oppervlakte mogelijk worden gemaakt via een wijzigingsbevoegdheid van het college van B&W. Daarbij mag het aantal dierplaatsen niet uitgebreid te worden.
Het bestemmingsplan biedt geen ruimte voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijen.

Ad b. Geur. De gemeente heeft er niet voor gekozen om een eigen geurbeleid op te stellen. Daarmee bestaat er geen wettelijke basis om bij toetsing een andere norm te hanteren, dan de landelijk geldende wettelijke norm. Het bestemmingsplan biedt slecht beperkte ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen, zie onder ad a. De ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen die in het bestemmingsplan zijn opgenomen zijn veel minder milieubelastend dan waarvan in het voorkeursalternatief (worst-case invulling) in het planMER is uitgegaan. Uitbreiding van veehouderijen is alleen mogelijk indien emissiebeperkende maatregelen worden genomen.
Daarnaast kunnen burgemeester en wethouders nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing ten behoeve van o.a. de milieusituatie (artikel 3.3 planregels). Gezondheidsaspecten vallen hier ook onder.

Ad c. Biologische agentia. Het bestemmingsplan biedt slecht beperkte ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen. Het bestemmingsplan regelt voornamelijk de bestaande situatie. Zie onder ad a.

Ad d. Gezondheid. Het bestemmingsplan legt de huidige planologische situatie opnieuw vast. Het bestemmingsplan biedt slechts beperkte ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen. Zie onder ad a.
Op basis van het toetsingsadvies van de commissie m.e.r. wordt wel een indicatief kaartbeeld gemaakt van het aantal woningen dat binnen een straal van 250 meter van veehouderijen ligt. Dit geeft een globale indicatie voor gezondheidsrisico's in het buitengebied indien de bestaande intensieve veehouderijen wel grotere uitbreidingsplannen hebben. Mocht dat aan de orde zijn, dan wordt daarvoor een afzonderlijke afweging gemaakt en zo nodig een postzegelbestemmingsplan opgesteld. Bij de voorbereidingen daarvan wordt de GGD betrokken.

Ad e. Overige aanbevelingen. a. Nevenactiviteiten. Dit onderdeel van de reactie is aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen. In de planregels wordt de nevenactiviteit zorg niet toegestaan bij intensieve veehouderijen als mogelijke nevenactiviteit. Tevens wordt een voorwaarde toegevoegd dat bij een aanvraag om nevenactiviteit zorg op een grondgebonden veehouderij die binnen een afstand van 250 meter van een niet-grondgebonden veehouderij ligt, het college advies vraagt aan de GGD ten aanzien van de gezondheidsaspecten.

Conclusie.
De reactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen. In de planregels wordt de nevenactiviteit zorg/kinderopvang niet toegestaan bij intensieve veehouderijen als mogelijke nevenactiviteit. Tevens wordt een voorwaarde toegevoegd dat bij een aanvraag om nevenactiviteit zorg dan wel kinderopvang op een grondgebonden veehouderij die binnen een afstand van 250 meter van een niet-grondgebonden veehouderij ligt, het college advies vraagt aan de GGD ten aanzien van de gezondheidsaspecten.

13. Overlegreactie Stichting Gebiedsgroep Landbouwontwikkelingsgebied Beemte Vaassen en omgeving d.d. 25 april 2014 (2014-15838 en 2014-15902)

Samenvatting reactie, onderdeel bestemmingsplan.

Algemeen

1. De Stichting heeft tijdens de klankbordgroep sessies commentaar toegeleverd voor het bestemmingsplan. Zij herkent haar commentaar echter niet in het uiteindelijke document.
2. In paragraaf 9.5, tabel 37 is onvoldoende onderbouwd een grote uitbreidingsmogelijkheid opgenomen voor de intensieve veehouderij. Dit is in tegenstelling met hetgeen in het PlanMER en de Passende beoordeling op o.a. p. 34 staat.
3. Het PlanMER blijft gebruikmaken van modelmatige berekeningen, terwijl alle bedrijfsgegevens bekend zijn. Verzocht wordt een van de goedgekeurde rekenmethoden toe te passen.
4. In de 2de kamerbrief van 8 april 2014 "Veehouderij en volksgezondheid" van de staatssecretarissen E.Z. en I&E staat op p. 1 bij 'Gezondheid in het MER" de door de stichting gevraagde gezondheidseffectscreening als mogelijkheid van het bevoegd gezag. Als bewoners aangeven dat er mogelijk overschrijdingen van EU normen zijn kan een gemeente naar de mening van de stichting moeilijk onder haar verantwoordelijkheid voor Volksgezondheid uit.
5. De stichting verzoekt de gemelde problemen op te lossen door:
   a) Verleende vergunningen aan te passen aan de stalbezetting;
   b) Gezondheid een volwaardige plaats te geven;
   c) De effecten van het LOG te baseren op de bij de Raad van State ingeleverde 'Aanvullende PlanMER berekening';
   d) Niet te streven naar uitbreiding van de intensieve veehouderij;
   e) Opnieuw opnemen waardevolle informatie uit concept versie MER zoals deze tussentijds aan de klankbordgroep is voorgelegd;
   f) Kader Richtlijn Water en EHS lichamen die binnen 250 meter van IV bedrijven lopen opnemen in een monitoring functie. De resultaten van deze monitoring openbaar beschikbaar stellen;
   g) Monitoring functies voor mitigerende maatregels, i.h.b. voor luchtwassers, oprichten bij de gemeente en de resultaten continu openbaar beschikbaar stellen;
   h) Natuurwaarden die gedefinieerd zijn in het vigerende bestemmingsplan weer opnemen in dit plan. Bijvoorbeeld het gebied van de weteringen is hier niet meer vermeld.

Reactie gemeente

1. In paragraaf 1.4 van de toelichting bij het bestemmingsplan is uitgebreid ingegaan op de aanbevelingen uit het planMER en de wijze van vertaling naar het bestemmingsplan. Hier is dus zeker wel wat mee gedaan. Voor het rekenmodel zie punt 3. Gelet op de aard van het bestemmingsplan (beperkte uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande intensieve veehouderijen) is de aanbeveling van de gezondheidseffectscreening niet overgenomen.
2. De bedoeling van tabel 37 is om aan te geven in hoeverre de veehouderij kan groeien, onder de voorwaarde dat de ammoniakemissie niet toeneemt. Dit om daarmee te toetsen of de in het bestemmingsplan opgenomen regeling ook uitvoerbaar is (in de praktijk toe te passen). Dit wil niet zeggen dat een dergelijke uitbreiding van de veehouderij in het bestemmingsplan direct mogelijk gemaakt wordt. Bij het bieden van uitbreidingsruimte spelen ook andere (milieu)aspecten een rol.
3. Voor het in beeld brengen van de huidige situatie en de referentiesituatie is zeker gebruik gemaakt van de gegevens van de aanwezige bedrijven. Voor het bepalen van de milieueffecten van het bestemmingsplan moet worden gewerkt met aannames. Dit omdat in het planMER moet worden uitgegaan van de maximale planologische mogelijkheden. Er wordt daarom gewerkt met modelbedrijven.
   De gehanteerde rekenmethodes voor het bepalen van de milieueffecten voor onder andere geurhinder en stikstofdepositie zijn algemeen geaccepteerd en gebruikelijk voor planMER's voor bestemmingsplannen buitengebied. Deze worden op deze manier ook door de commissie m.e.r. geaccepteerd. Er is daarom geen reden om andere rekenmodellen te gebruiken.

4. In het MER is op hoofdlijnen ingegaan op het onderwerp gezondheid. Zoals de Commissie m.e.r. in haar toetsingsadvies ook heeft aangegeven, is er nog weinig bruikbare wetenschappelijke informatie is over gezondheidsrisico's door veehouderijen. Hierdoor is er nog onvoldoende zicht op dosis-effect-relaties en ontbreekt goed zicht op mogelijke maatregelen.
   Bovendien biedt het bestemmingsplan slechts beperkte ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen, terwijl juist bij dergelijke bedrijven mogelijk gezondheidsrisico's kunnen spelen. Alleen bestaande intensieve veehouderijen kunnen uitbreiden tot een bouwvlak van max. 1 ha. Het bestemmingsplan biedt geen ruimte voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijen. Tegen deze achtergrond heeft de gemeente er voor gekozen om geen gezondheidseffect-screening voor dit bestemmingsplan te laten uitvoeren. Overigens heeft de GGD wel advies uitgebracht, zie reactie nr. 12.
5.
   a) Inspreker suggereert dat verleende vergunningen aangepast dienen te worden aan de stalbezetting. De stalbezetting fluctueert echter gedurende het jaar. Daarnaast kan de gemeente niet zomaar aan bestaande rechten van veehouderijen komen.
   b) Zie punt 4
   c) In het MER zijn de effecten van het LOG meegenomen als autonome ontwikkeling. Nu het bestemmingsplan voor het LOG door de Raad van State is vernietigd, vormt dit geen autonome ontwikkeling meer. Als uitzondering geldt de plannen voor de rondeelstal aan de Bokkerijweg, waar nu een Provinciaal Inpassingsplan voor in procedure is. Deze verandering betekent dat de effecten in het planMER in beperkte mate zijn ondererschat. Maar het leidt niet tot andere conclusies in het planMER.
   d) Zie punt 4
   e) Zie punt 1
   f) Het monitoren van de waterkwaliteit van KRW-lichamen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap. Wij zien dan ook geen aanleiding om een dergelijke monitoring functie op te zetten. De EHS valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie.
   g) Het gebruik van luchtwassers kan in de omgevingsvergunning milieu worden vastgelegd. In het milieuspoor kan ook worden gehandhaafd wanneer luchtwassers niet worden gerealiseerd dan wel niet worden toegepast. Dit staat los van het bestemmingsplan.
   h) Waarschijnlijk wordt gedoeld om de gebieden die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur. Deze gebieden worden nu door de provincie anders aangegeven, te weten Gelders Natuurnetwerk voor de bestaande natuurgebieden en Groene ontwikkelingszone voor ecologische verbindingszones en natuurontwikkelingsgebieden. Op basis van de provincie Omgevingsverordening worden deze gebieden in het ontwerpbestemmingsplan aangewezen en opgenomen in de regels.

<u>Samenvatting onderdeel bestemmingsplan Regels</u>

6. 3.2.1: opnemen dat bouwhoogte van mest- en voedersilo's aangepast dient te zijn aan de mogelijkheid van goede landschappelijke inpassing en beeldkwaliteit;
7. 3.3. opnemen onder punt h: volksgezondheid;
8. 3.4: Opnemen bij de milieutechnische uitvoerbaarheid, dat bij het niet onevenredig schaden van de belangen van de eigenaren van aangrenzende gronden de gehele vergunning in aanmerking wordt genomen en niet alleen de uitbreiding.
9. 3.6 onder c: geen onevenredige aantasting vervangen door geen aantasting

<u>Reactie gemeente</u>

6. Silo's zijn alleen binnen het bouwvlak toegestaan. Daarnaast kunnen B&W ten behoeve van een goede landschappelijke inpassen nadere eisen stellen aan de plaats en afmetingen van bebouwing (3.3). Het stellen van extra aanvullende eisen aan de landschappelijke inpassing wordt niet noodzakelijk geacht.
7. Het aspect volksgezondheid (voor zover dat concreet toetsbaar is) maakt onderdeel uit van c, de milieusituatie. Het is dan ook niet nodig dit apart toe te voegen.
8. Bij de beoordeling van de uitvoerbaarheid wordt de toekomstige situatie beschouwd. De toekomstige situatie wordt bepaald door de huidige situatie, aangevuld met de nieuwe ontwikkeling. Het opnemen van een extra regel is derhalve niet nodig.
9. In de ruimtelijke ordening dient altijd een zorgvuldige afweging gemaakt te worden van belangen van diverse partijen. Het gaat echter te ver om te stellen dat geen enkele aantasting van belangen is toegestaan. Daarmee zou iedere afwijking onuitvoerbaar zijn.

Samenvatting onderdeel bestemmingsplan Toelichting

10. 1.4 Uitbreiding van veehouderijen mag niet ten koste gaan van gezondheid. Met name de aspecten geluid en fijnstof ontbreken. Gesteld wordt dat de economische schade van de intensieve veehouderij groter is dan de toegevoegde waarde.
11. 2.2.1 onduidelijk is wat wordt bedoeld met de term accommoderen
12. 2.3.4 omzetten van boerderijen naar woningen is noodzakelijk om platteland leefbaar te houden
13. 3.1.1 en p. 32, 3.1.4 In het vigerende Bestemmingsplan is een landschap type Weteringengebied opgenomen. Zo te zien valt dit nu onder punt f Broeken Hoe zijn nu de specifieke cultuurhistorische kenmerken geborgd van dit in de 14/16de eeuw ontgonnen gebied ?
14. 3.3.1 Wat heeft de gemeente geregeld voor het monitoren van de KRW lichamen? Het uitvoeren van de watertoets is hiervoor niet voldoende
15. 3.4.3 De Provinciale Verordening stikstof is door uitspraken RvS meer van toepassing.
16. 3.6 Waarom hebben de 1700 woonbestemmingen niet meer invloed dan 48 IV bedrijven?. De GGD heeft aangeboden om een gezondheidscheck te doen. Wanneer gebeurt dit?
17. 3.10 Mestvergisting is geen verduurzaming, maar een noodzakelijk kwaad om een IV probleem op te lossen. Negatieve invloed op milieu en gezondheidsaspecten zijn in het geheel niet toegestaan. onevenredig aantasting dient daarom te worden vervangen door geen aantasting.
18. 3.4.14 Grondgebonden veeteelt toevoegen met als voorwaarde minimaal de helft van alle geproduceerde mest op eigen grond en dat minimaal de helft van het benodigde voer van eigen grond te verkrijgen is.
19. Hdst. 4 Er dient een paragraaf over Volksgezondheid te worden opgenomen. In de brief van de staatssecretarissen van EZ en I&M dd. 8 april 2014 wordt aangegeven welke mogelijkheden provincies en gemeenten hebben
20. 4.2 In 1994 werd door VROM gesteld dat bij meer dan 10ge/m^3 (overeenkomend met 5 odour units) sprake was van ernstige geurhinder. De nu gehanteerde norm van 14 Odour is vele malen hoger. Verzocht wordt om weer aan te sluiten bij de normen uit 1994.
21. 4.5 Gesteld wordt dat er sprake is van een overschrijding (60 dB) van de voorkeursgrenswaarde van 48 dB ten gevolge van de A50. Is de gemeente in overleg met het Rijk over oplossingen?
22. 4.5 Is de gemeente bekend met het fenomeen van infrasoon geluid (frequenties onder de 20 HZ) zijn onhoorbaar met het oor, maar voelbaar met het hele lichaam en kunnen tot ernstige gezondheidsklachten leiden). Wordt geproduceerd door langzaam draaiende ventilatoren die gebruikt worden in sommige BBT stallen. Binnen de Stichting zijn 2 gevallen daarvan bekend.
23. 4.6 In het PlanMER zijn niet de waarden van ISL3a per gevoelig object opgenomen en heeft Arcadis met een eigen model gerekend. Dit levert mooie plaatjes op, maar is niet nauwkeurig genoeg om de 35 dagen overschrijding van de 50 ugr/m^3 grens te bepalen.
24. 5.3 Het bevoegd gezag kent zich het recht toe om omgevingsvergunningen, die verboden werken en werkzaamheden toestaan, te vergunnen. De zorg wordt geuit dat dit ten koste zal gaan van veiligheid en gezondheid.
25. 5.4 Verzocht wordt gezondheid op te nemen als toetsingskader in het bestemmingsplan
26. 6.2 Er mag niet vooruit worden gelopen op de PAS en de Provinciale Verordening stikstof is na de uitspraken van de Raad van State niet meer te gebruiken.
27. 6.4 Door uitbreiding van IV toe te staan is er wel degelijk kans op planschade.

Reactie van de gemeente, onderdeel Toelichting.

10. In 1.4 zijn de Wet geurhinder en de Flora- en faunawet als voorbeeld genoemd. Ook de Wet geluidhinder en de regelgeving op het gebied van fijnstof zou hierbij kunnen worden genoemd. Zie verder de beantwoording onder punt 4.
11. bedoeld wordt 'ruimte bieden aan'.
12. inderdaad is het wenselijk, wanneer een agrarisch bedrijf stopt, nieuwe functies aan de bestaande boerderij toe te kennen. De gemeente dient zich hierbij echter wel te houden aan het provinciale beleid en de regionale afspraken ten aanzien van woningbouwprogrammering.
13. Zie punt 5 onder h.
14. Zie beantwoording onder 5, punt f.
15. Dit is correct, **de toelichting zal hierop worden aangepast**.
16. zie beantwoording onder punt 4.
17. zie reactie onder punt 9.
18. **In het bestemmingsplan zullen de regels, zoals opgenomen in de onlangs vastgestelde Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, worden vertaald. Daarin is de bedoelde 50% regeling verplicht gesteld voor grondgebonden veehouderijen.**

19. zie beantwoording onder punt 4.
20. De gemeente heeft zelf geen geurverordening vastgesteld. Daarmee bestaat er geen wettelijke basis om bij toetsing een andere norm te hanteren, dan de landelijk geldende wettelijke norm.
21. Het bestemmingsplan heeft geen invloed op de geluidbelasting ten gevolge van de A50. Het oplossen van bestaande knelpunten ligt dan ook buiten de scope van dit bestemmingsplan.
22. Ja, de gemeente is bekend met infrasoon geluid (een laag frequent geluid). Of iemand dat hoort verschilt per persoon en is tevens afhankelijk van atmosferische invloeden. Er gelden hiervoor geen (wettelijke) normen.
23. ISL3a is een luchtkwaliteitsprogramma (fijn stof) dat gebruikt moet worden voor het modelleren van fijn stof bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning op het onderdeel milieu. Bij het opstellen van een planMER is dit niet nodig. Op dat meer globale niveau kan volstaan worden met een grid op basis van kilometervlakken. Dat is ook niet ongewoon en past ook bij het detailniveau van een planMER bij een bestemmingsplan buitengebied. In paragraaf 4.3.1. van het MER wordt onderbouwd dat het niet aannemelijk is dat de grenswaarde maximaal 35 dagen boven de 50ug/m3 PM10 wordt overschreden. Daarmee is er geen aanleiding voor nader onderzoek.
24. De aangehaalde zinsnede uit de toelichting, verwijst naar artikel 46 van de regels. De hier opgenomen omgevingsvergunning ziet toe op werkzaamheden als het aanleggen van verhardingen, het uitvoeren van grondwerkzaamheden en het vellen van bomen. Het gaat hierbij niet om verboden, maar om een vergunningplicht om te toetsen welke effecten een voorgenomen werkzaamheid heeft op de kwaliteiten van landschap en natuur. Daarnaast is een groot aantal toetsingscriteria opgenomen. Wij zien dan ook niet in hoe dit ten koste van veiligheid en gezondheid zal gaan.
25. zie beantwoording onder punt 4.
26. In 6.2 wordt het PAS niet genoemd. In deze paragraaf wordt juist aangegeven dat ook zonder het PAS het plan nog uitvoerbaar is. De provinciale verordening is inderdaad niet meer toepasbaar. Maar wel is mogelijk het zogenaamd één op één salderen.
27. Voor het bepalen van planschade is een vergelijking met het geldende planologisch regime van belang. Ten opzichte van het geldend bestemmingsplan zijn de ontwikkelingsmogelijkheden bij recht in beginsel gelijk gebleven. Door toevoeging van de eisen ter beperking van ammoniakemissie kan zelfs gesteld worden dat deze uitbreidingsmogelijkheden geringer zijn geworden. Van planschade zal dus zeker geen sprake zijn.

<u>Samenvatting reactie, onderdeel PlanMER</u>

PlanMER

28. Pagina 4/5: Met luchtwassers kan de stikstofdepositie weliswaar worden teruggebracht, maar geur en fijnstof worden hier maar met 30% gereduceerd. De voorgestelde PAS is weinig effectief.
29. Pagina 4/5: Geluid ontbreekt als onderwerp.
30. Pagina 4/5: Effecten van A50, N792 en invloed LOG moeten ook worden meegenomen bij aspect fijnstof.
31. Pagina 4/5De provinciale wens dat uitbreiding moet worden verdiend met verduurzaming opnemen bij de groei mogelijkheden bestaande bedrijven op 1 ha blok. Hier geen rekensommetjes opnemen, maar direct stellen dat 1 ha max. 200 nge ruimte krijgt. Overigens is nge geen rekeneenheid meer. Geur, fijnstof en stikstof worden veroorzaakt door dieraantallen en per nge zijn steeds meer dieren nodig over de jaren heen. Dus hier het lijstje met de omzet waarden nge naar dierenaantallen voor 2010 opnemen.
32. Pagina 4/5 Aanvullende technieken voor reductie geur moeten ook worden gemonitord. Dit moet worden vastgelegd in de regels van het bestemmingsplan
33. Pagina 4/5: Als c+ variant dient de aanvulling PlanMER LOG Beemte Vaassen d.d. 3 mei 2013 te worden meegenomen in plaats van oorspronkelijke PlanMER.
34. Pagina 4/5: In versie MER die in klankbordgroep is besproken werd uitgegaan van 96 groeiende melkveebedrijven en 27 bedrijven met bouwblok zonder vee. Nu wordt uitgegaan van 123 groeiende melkveebedrijven. Hoe wordt dit verschil verklaard?
35. Pagina 4/5: de paragrafen aanbevelingen en conclusies zijn weggelaten. Verzocht wordt de informatie over GGD en gezondheid weer op te nemen
36. Pag 8 Referentiesituatie dient berekend te worden volgens de waarden van de verleende vergunningen met de toegestane rekenmethoden. Vervolgens dienen veranderingen t.o.v. referentiesituatie te worden weergegeven.
37. Pag 9 Waar komen de extra 37/39 groeiers in melkrundvee vandaan tussen Worst-case verkenning en de andere alternatieven?
38. Pag 26 Nieuwvestiging nooit op maagdelijke grond toestaan.

39. P. 27. Milieu en gezondheidsaspecten meenemen als cumulatief effect met omliggende bedrijven en verkeer.
40. P. 28. Laatste alinea aanpassen in: Bestaande IV kan met luchtwassers stikstofdepositie verlagen en zo toch nog tot een factor 2 uitbreiden.
41. P. 30.. Er wordt volledig voorbij gegaan aan de brede maatschappelijke discussie over gezondheidsaspecten. Het terugdringen van IV en verplaatsen naar industriegebieden dient nadrukkelijk onderzocht en vermeld te worden.
42. P. 31, 3.2.2. Tabel 1 klopt niet met tabel op p. 9
43. P 33. Onderscheid veehouderij-nge in het kader van de megastaldiscussie. Hierbij heeft inspreker een tabel opgenomen met verschillende grenzen voor grote of megabedrijven.
44. P 45: de figuur is langs de A50 te onnauwkeurig.
45. P 47: eisen aan stallen t.a.v. maximaal fijnstof moeten worden opgenomen in de regels en toelichting van het bestemmingsplan, aangevuld met bovenwettelijke maatregelen.
46. P 54 Gevraagd wordt een worst-case verkenning mee te nemen voor een strook van 500 meter aan weerszijden van A50 en N792
47. P 55: op welk moment vindt WEL gedetailleerd locatieonderzoek plaats?
48. P 58 Verzocht wordt de maximum toegestane KDW per habitattype mee te nemen
49. P 60 wat wordt gedaan om overschrijding KDW in huidige situatie op te lossen?
50. P 63 zie opmerking onder punt 20 bij opmerkingen op bestemmingsplan
51. P 63: wat wordt gedaan om huidige overschrijding van de norm op te lossen?
52. P. 64 verzocht wordt een vergelijkbare tabel voor fijnstof op te nemen als voor geur. Conclusie dat normen voor fijnstof niet worden overschreden, is niet correct, er wordt alleen naar lokaal verkeer gekeken.
53. p. 71 Waarom is het gebied ten oosten van de A50 niet meer aangeduid als Amfibie gebied?
54. P. 75 3de alinea Deze mitigerende maatregelen dienen als voorwaarden te worden opgenomen in Regels en Toelichting. Verder dienen niet alleen de stikstofdepositie op Natura 2000, maar ook geur, fijnstof, geluid en gezondheid aanleiding te zijn tot mitigerende maatregelen.
55. P. 82 het effect van landschapelementen als invangers van ammoniak is een druppel op een gloeiende plaat
56. p. 102 het effect van de A50 en de N792 is niet in de beoordeling niet meegenomen. Hierdoor worden overschrijdingen van de 60dB grens niet onderkend
57. p. 109 Het ontbreken van de effectbeoordeling is niet acceptabel. De gemeente dient in te gaan op mogelijke maatregelen en dient in het bijzonder de gezondheidstoets en de mogelijkheid om metingen te verrichten nabij gevoelige locaties te overwegen.
58. P. 111 De Weteringen worden niet genoemd. Verzocht wordt de informatie uit het vigerende bestemmingsplan over te nemen. Omdat een aantal van de Weteringen KRW lichamen en/of EHS verbindingen zijn dient er een monitoring systeem opgezet te worden.
59. P. 118 Verzocht wordt tabel 33 uit het concept PlanMER weer op te nemen

<u>Reactie gemeente, onderdeel PlanMER</u>

28. Niet begrepen wordt naar welke tekstpassage op deze pagina wordt verwezen. Overigens is één en ander afhankelijk van het type luchtwasser. De PAS is nieuwe regelgeving waarover democratisch is en wordt beslist.
29. In hoofdstuk 4 is een analyse van de milieugebruiksruimte voor de veehouderij opgenomen, die wordt bepaald door de milieugebruiksruimte op basis van ammoniak, geur, en fijn stof. Het geluidsaspect speelt in planologisch opzicht geen rol bij uitbreiding van veehouderijen. Overigens is in het MER wel aandacht aan geluid geschonken.
30. Het bestemmingsplan leidt niet tot wijziging van de A50 of de N792, noch van het LOG. Er zijn voor deze onderdelen dan ook geen effecten ten gevolge van het bestemmingsplan.
31. In het bestemmingsplan zullen de regels, zoals opgenomen in de onlangs vastgestelde Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, worden vertaald. Daarin is zijn de regels voor verduurzaming bij niet grondgebonden bedrijven nog niet opgenomen.
32. Zie reactie op punt 5 onder g.
33. Nu het bestemmingsplan voor het LOG door de Raad van State is vernietigd, geldt dit niet meer als autonome ontwikkeling. Het is dan ook niet noodzakelijk de aanvulling op het MER mee te nemen als autonome ontwikkeling.
34. Na de vergadering van de klankbordgroep zijn aanpassingen doorgevoerd in het bestemmingsplan die ook gevolgen hebben voor het planMER. Het MER is daarbij precies afgestemd op het voorontwerpbestemmingsplan.
35. Onduidelijk is welke paragrafen worden bedoeld.

36. Onduidelijk is wat met dit punt precies wordt bedoeld. De referentiesituatie is gebaseerd op de verleende vergunningen. Vervolgens zijn berekeningen uitgevoerd van de alternatieven met gebruikelijke rekenmodellen. De effecten ten opzichte van de referentiesituatie zijn vervolgens beschreven.
37. De worst-case verkenning is gebaseerd op het eerste concept bestemmingsplan. Vervolgens zijn de resultaten van de gehouden agrarische enquête vertaald in het bestemmingsplan. Dit heeft in veel gevallen alsnog weer geleid tot een agrarische bestemming in plaats van een woonbestemming. Zie ook punt 34.
38. In het bestemmingsplan wordt nieuwvestiging niet toegestaan. De gemeente gaat hier zeker terughoudend mee om. Niettemin kan bijvoorbeeld een verplaatsing vanuit een dorp of een bebouwingslint niet helemaal uitgesloten worden. Overigens staat ook de provinciale Omgevingsverordening geen nieuwvestiging toe.
39. Zie reactie op punt 9.
40. Hier staat het provinciale beleid weergegeven. Er is geen aanleiding om dit aan te passen.
41. Het bestemmingsplan regelt uitsluitend bestaande bedrijven. Het verplaatsen van bestaande intensieve veehouderijen is niet aan de orde en in financieel opzicht ook niet haalbaar. Zie ook punt 4.
42. Tabel 1 geeft de ontwikkeling van het aantal dieren en bedrijven in de afgelopen jaren aan terwijl de tabel op pagina 9 het aantal groeiers en blijvers aangeeft in verschillende toekomstscenario's.
43. Niet duidelijk welk punt inspreker hiermee wil maken. De informatie op blz. 33 wil uitsluitend een beeld geven van de situatie in het plangebied. Daarbij is de grens voor een volwaardig bedrijf gelegd op 79 n.g.e. Daarmee geeft het een beeld in hoeverre er volwaardige bedrijven in Epe aanwezig zijn.
44. Zie reactie op punt 30. Het kaartje geeft slechts indicatief een beeld van de geuremissieruimte.
45. Het opnemen van eisen aan stallen ten aanzien van fijnstof hoort thuis in het milieuspoor en niet in het ruimtelijke ordeningsspoor. De milieuregelgeving voorziet voldoende in regulering hiervan. Bovendien komt fijnstof niet als groot knelpunt het het MER naar voren. Wel speelt de ammoniakproblematiek een essentiële rol. Daarom wordt de maximale ammoniakemissie per veehouderij in het ontwerpbestemmingsplan vastgelegd. Hierdoor blijven de milieugevolgen beperkt en heeft de ondernemer de ruimte om die maatregel te nemen, die voor zijn specifieke bedrijfsvoering het beste past.
46. Zie reactie op punt 30.
47. Gedetailleerd onderzoek zal plaatsvinden wanneer voor een individueel bedrijf een vergunning aanvraagt op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.
48. **De tabel zal hier op worden aangepast.**
    Overigens zijn de kritische depositiewaardes ook benoemd in de effectbeoordeling op blz. 60 van het planMER.
49. Het oplossen van de huidige overschrijdingen ligt buiten de scope van dit bestemmingsplan. Hiervoor is de provincie verantwoordelijk. Hiertoe worden onder andere beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden opgesteld.
50. Zie beantwoording bij punt 20.
51. Het oplossen van de huidige overschrijdingen ligt buiten de scope van dit bestemmingsplan.
52. Tabel 17 op blz. 65 voorziet daarin. Het planMER beperkt zich tot de effecten van de ontwikkelingen in het bestemmingsplan. Voor de snelweg en de provinciale wegen voorziet het bestemmingsplan niet in ontwikkelingen.
53. De beschrijving is gebaseerd op recente gegevens op het gebied van het voorkomen van beschermde soorten op grond van de Flora- en faunawet. Overigens vindt hiervoor nog aanvullend onderzoek plaats naar aanleiding van een opmerking van de commissie m.e.r. op dit punt.
54. De verwachtte effecten van stikstofdepositie hebben reeds geleid tot aanpassing van de regels van het bestemmingsplan. Zie punt 45.
55. Zoals blijkt uit het MER kunnen landschapselementen leiden tot een vermindering van de stikstofdepositie met 4,5%. Dat is naar onze mening een relevante bijdrage.
56. Zie reactie op punt 30.
57. Zie punt 4.
58. Zie punt 5 onder h.
59. Deze is nu verwerkt in paragraaf 9.2.2.

Samenvatting reactie, Passende beoordeling

60. p. 15 de Provinciale Verordening stikstof en Natura 2000 is vernietigd door de Raad van State 28 maart 2014.
61. p. 34 Bij het voorkeursalternatief kunnen negatieve effecten op Veluwe en IJssel niet worden uitgesloten. Er moeten daarom extra mitigerende maatregelen worden genomen en vermeld in het bestemmingsplan.
62. p. 35 De mitigerende maatregelen moeten worden opgenomen in het bestemmingsplan, in het bijzonder die waarbij toename van emissie niet is toegestaan, om de negatieve effecten uit te sluiten.
63. KRW waterlichamen die door IV gebieden lopen moeten gemonitord worden.
64. Blz. 150 worst-case standaard getallen: Gelieve deze getallen nogmaals te bekijken en eventueel nieuwe berekeningen te laten maken.
65. Blz. 151 Vergelijk Best-case en worst-case variant: Het lijkt in dit verhaal of door het gebruik van de best-case variant er ineens ruimte ontstaat voor uitbreiding. Op blz 79 in Tabel 23: Totale effectscores natuur, blijkt de best-case variant negatief te zijn voor Stikstofdepositie op beschermingsgebieden Natuurbeschermingswet 1998. Dit levert dus geen enkele ruimte voor uitbreiding op. Verder ontbreekt alle onderbouwing voor het gegoochel met de percentages van de agrarische bouwblokken waar die ruimtes zou zijn. De lijst met alle IV bedrijven is u bekend en u kunt dus gewoon aangeven welke bedrijven mogelijk zijn.
66. Blz 152 Landschapselementen als invangers van ammoniak. Wat is het effect op geur en fijnstof? Bij gezondheid wordt steeds verwezen naar het gebrek aan wetenschappelijke kennis en hier wordt klakkeloos aangenomen dat wat voor ammoniak geldt ook werkt voor fijnstof. Graag onderbouwing. Verder is een reductie van 4,507o niet meteen in staat om reële uitbreiding te ondersteunen. Het effect op fijnstof is minimaal.
67. Bijlage 5 Gezondheid: Men mist een verwijzing naar de brief van de minister van EZ en I&M d.d.8 april 2014 waarin wordt gesteld dat bij een omgevingsvergunning milieu voor een veehouderij voor andere emissies(waarvoor geen wettelijke normen gelden), die risico's voor de gezondheid van omwonenden met zich mee kunnen brengen, zoals zoönosen, het bevoegd gezag zelf een onderbouwde afweging dient te maken en zo nodig nadere voorschriften aan de vergunning dient te verbinden of, indien sprake is van onaanvaardbare risico's, om de vergunning te weigeren.

Reactie gemeente, Passende beoordeling

60. Dit is correct, de toelichting van het bestemmingsplan wordt hierop aangepast.
61. Naar aanleiding van het MER is de regeling in het bestemmingsplan aangepast. Dit wordt beschreven in paragraaf 3.4.3 van de toelichting.
62. Dit is gedaan, zie het antwoord op 61.
63. Zie reactie op punt 5 onder f.
64. Onduidelijk is wat het bezwaar is tegen de gehanteerde getallen. Zie ook punt 2.
65. Uit een vergelijk van de best-case variant en de worst-case variant blijkt dat veel bedrijven nog geen gebruik maken van de best beschikbare technieken. Daarmee is nog niet gezegd dat álle bedrijven met toepassing van de best beschikbare technieken kunnen uitbreiden, zonder dat sprake is van significant negatieve effecten op Natura 2000 gebieden. Het toont echter ook aan dat er nog wel enige uitbreiding mogelijk is mits BBT wordt toegepast.
66. In de tekst wordt niet gesteld dat landschapselementen positieve invloed kunnen hebben op fijnstof. De vraag is dan ook niet duidelijk. Verder wordt verwezen naar het antwoord op vraag 55.
67. Zie punt 4.

Conclusie, onderdeel algemeen bestemmingsplan.

Dit onderdeel van de overlegreactie geeft **geen** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.

Conclusie onderdeel bestemmingsplan regels.
Dit onderdeel van de overlegreactie geeft **geen** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen.
Conclusie onderdeel toelichting bestemmingsplan.
Dit onderdeel van de overlegreactie geeft **wel** aanleiding om het bestemmingsplan te wijzigen. **De toelichting zal worden aangepast. In paragraaf 3.4.3 wordt vermeld dat de Provinciale Verordening stikstof door uitspraken van de Raad van State niet meer van toepassing is. In het bestemmingsplan zullen de regels, zoals opgenomen in de onlangs vastgestelde Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, worden vertaald.**
Conclusie, onderdeel PlanMER
Dit onderdeel van de overlegreactie geeft **wel** aanleiding om het planMER te wijzigen. **De tabel zal worden aangepast, de maximum toegestane KDW per habitattype wordt opgenomen.**
Conclusie, onderdeel Passende beoordeling.
Dit onderdeel van de overlegreactie geeft **geen** aanleiding om de Passende beoordeling te wijzigen.
Zie ook onder conclusie toelichting bestemmingsplan.

Bijlage 3 Memo aanvulling ontwikkelruimte veehouderij

Omgevingsdienst
Veluwe IJssel

Aan
Gemeente Epe, t.a.v. Mevrouw M. Volkers
Van
Bas Tuhuteru

Memo

Datum
20 mei 2015

Pagina
1 van 4

Ons kenmerk

Uw kenmerk

Behandeld door
S.D. Tuhuteru

Afschrift aan
marjo.volkers@epe.nl;
h.veldhuis@bugelhajema.nl;
hans.van.bolderen@epe.nl

Bijlage
- Excel dataoverzicht
- Tekstvoorstel feitelijke vs vergunde stalbezetting

Agrarische ontwikkelruimte Bestemmingsplan Buitengebied Epe

In haar toetsingsadvies adviseert de Commissie MER de gemeente Epe "*om voorafgaand aan de besluitvorming aan te geven en te motiveren in hoeverre de huidige bedrijven nog ontwikkelingsruimte hebben door het toepassen van emissiereducerende technieken.*" In deze memo is de gevraagde motivatie nader uitgewerkt.

Onderzoeksmethodiek
Om invulling te kunnen geven aan het advies van de Commissie MER heeft eerst een inventarisatie van de veebezetting en stalsystemen plaatsgevonden. Op basis van het programma Web BVB is van alle agrarische bedrijven gelegen in de gemeente Epe een uitdraai gemaakt van de vergunde en gemelde veebezetting en stalsystemen. Vervolgens zijn alle agrarische bedrijven welke niet gelegen zijn binnen het plangebied van bestemmingsplan Buitengebied Epe verwijderd uit deze gegevensuitdraai. Tevens zijn de gegevens gecontroleerd op basis van het administratieve milieubestand van de Omgevingsdienst Veluwe IJssel.

Door het aantal dieren per stalsysteem te vermenigvuldigen met de ammoniak emissiefactor zoals bepaald in de Regeling ammoniak en veehouderij is per stal(systeem)[1] het vergunde/gemelde en dus het maximale ammoniak(plafond) bepaald.

Daarnaast is per veesoort bepaald hoeveel vierkante meter staloppervlakte per dier nodig is. De berekening is gebaseerd op de landelijk niet zelden gehanteerde informatie uit het rapport van de Commissie Van Doorn '*Al het vlees duurzaam – De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020 (september 2011)'*. Voor een aantal diersoorten staan in dit rapport geen uitgangspunten voor de vierkante meters stalruimte per dier. Hiervoor zijn als worst casebenadering de waarden voor melkkoeien gebruikt. Voor vleesstieren zijn de waarden voor vleeskalveren gebruikt. Om de ontwikkelruimte inzichtelijk te kunnen maken in relatie tot het onderhavige bestemmingsplan is per veesoort gekeken welke

[1] *Per agrarische inrichting kunnen er meerdere of verschillende stalsystemen per inrichting aanwezig zijn, waardoor een berekening op inrichtingsniveau niet mogelijk is. Derhalve is per stalsysteem gerekend.*

Omgevingsdienst Veluwe IJssel
Marktplein 1
7311 LG Apeldoorn
Postbus 971
7301 BE Apeldoorn

T 055 580 1705
F 055 580 1740
E info@ovij.nl
www.odveluweijssel.nl

KvK 56677936

emissiereducerende technieken nog toe gepast konden worden. Om het (theoretische) reductiepotentieel van de bestemmingsplanregeling inzichtelijk te maken is vervolgens gerekend met het stalsysteem met de meeste emissiereductie per dier (lees: laagste ammoniakemissiefactor per dier, dus meeste ontwikkelruimte). Per stal is berekend hoeveel dieren er gehouden kunnen worden zonder het ammoniakplafond te overschrijden indien deze maximaal emissiereducerende techniek wordt toegepast. Het aantal dieren dat door de toepassing van de maximaal emissiereducerende staltechniek in de stal gehouden kan worden is vervolgens weer omgerekend naar vierkante meters staloppervlakte. Deze berekening is opgenomen in de bijgevoegde tabel.

Door vervolgens de uitkomsten van bovenstaande gegevensexercitie te vergelijken met het aantal vierkante meters planologisch toegestane agrarisch bouwvlak ten behoeve van veehouderij met het aantal vierkante meters met vee te vullen stalruimte op basis van de maximaal emissiereducerende stalsystemen kan inzichtelijk gemaakt dat de ontwikkelruimte, zoals beschreven in het MER haalbaar is en tevens dat de planologische regeling uitvoerbaar is. De planologische regeling mag geen milieuruimte 'claimen' welke in de praktijk niet benut kan worden. Bij de vergelijking is rekening gehouden het onderscheid niet grond gebonden veehouderij (voormalig intensieve veehouderij) en overige veehouderij (voormalige grondgebonden).

Onderzoeksresultaten
In onderstaande tabel is het te vullen staloppervlakte op basis van maximaal reducerende ammoniak stalsystemen vergeleken met het planologisch toegestane oppervlakte agrarisch bouwvlak voor niet grondgebonden en overige veehouderij.

Veehouderij	***Totaal te vullen staloppervlakte op basis van maximaal reducerende stalsystemen (=laagste ammoniakemissie per stalsysteem)***	***Planologisch toegestane oppervlakte agrarisch bouwvlak op basis van procedure zijnde bestemmingsplan***
Niet grondgebonden	349 hectaren	66,5 hectaren
Overig	111 hectaren	130 hectaren

Op basis van de data-analyse mag geconcludeerd worden dat de maatregelen zoals omschreven in het MER welke ontwikkelruimte voor niet grondgebonden veehouderijen mogelijk maken haalbaar zijn en dat de planologische regeling op dit punt uitvoerbaar is.

Voor de 'overige' veehouderijen kan 85,4% van het planologisch toegestane oppervlakte aan agrarische bouwvlakken gevuld worden met vee en dus stallen. Geadviseerd wordt om een beperking voor het te bebouwen

oppervlakte op te nemen in de planologische regeling. Tevens wordt geadviseerd de 10% uitbreidingsmogelijkheid welke middels een afwijkingsmogelijkheid geboden wordt op basis van artikel 3.4 onder a van de planologische regeling te heroverwegen voor 'overige' veehouderijen.

Met vriendelijke groet,

J.W.M. Bekkers
Teammanager Advies Omgevingsdienst Veluwe IJssel

Tekstvoorstel: feitelijke vs vergunde stalbezetting

De effecten van ammoniakemissie op natura2000 gebieden ten gevolgen van de toegestane agrarische planologische rechten zijn in de onderhavige planologische regeling gelimiteerd middels een zogenaamd ammoniakemissieplafond. Per agrarische bouwvlak is de ammoniakemissie per inrichting vastgelegd. Per agrarisch bouwvlak is gereguleerd hoeveel kilo ammoniak maximaal geëmitteerd mag worden. Dit emissieplafond is gebaseerd op de hoeveelheid ammoniak (kilo's) zoals opgenomen in de beschikking ingevolge de natuurbeschermingswet 1998. Voor die inrichtingen welke niet beschikken over een natuurbeschermingsvergunning is uitgegaan van de hoeveelheid ammoniak op basis van de vergunde/gemelde stalbezetting conform de omgevingsvergunning milieu of de milieumelding Activiteitenbesluit.
Gelet op het milieuvergunning-, -toezicht- en -handhavingsprogramma zoals uitgevoerd door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel (hierna: OVIJ) in opdracht van de gemeente Epe kan uitgesloten worden dat de feitelijke stalbezetting niet zelden afwijkt van de vergunde stalbezetting.
Het vergunningprogramma van de OVIJ voorziet middels het zogeheten Actualisatieprogramma in een terugkerende controle op een dekkende lading van vergunningvoorschriften en of de voorschriften uit het Activiteitenbesluit en daaruit voortvloeiende agrarische milieuwet- en regelgeving. Bij afwijkende situaties wordt in overleg met de inrichtingsdrijver of ambtshalve de vergunning en of de milieumelding aangepast aan de feitelijke situatie.

Tevens voert de OVIJ in opdracht van de gemeente Epe een toezicht- en handhavingsprogramma uit inzake de naleving van (agrarische) milieuwet- en regelgeving.
Indien geconstateerd wordt dat er meer vee of andere veesoorten dan vergund gehouden worden binnen een inrichting wordt er handhavend opgetreden, zodoende de veebezetting te herstellen conform de vergunde of gemelde situatie. Bij een constatering van structurele onderbezetting wordt het milieudossier overgedragen aan team Vergunningen en wordt in overleg met de inrichtingsdrijver of ambtshalve de vergunning en of de milieumelding aangepast aan de feitelijke situatie, dan wel de omgevingsvergunning (gedeeltelijk). Ingetrokken. Bijkomend is recent (2014) het project Besluit Huisvesting (ook wel: stoppersregeling) uitgevoerd, waardoor er een extra toezichtronde heeft plaatsgevonden bij een aanzienlijk deel van het agrarische bedrijvenbestand.
Programma’s en projecten worden jaarlijks geborgd middels de dienstverleningsovereenkomst tussen de gemeente Epe en de OVIJ.

Bijlage 4 Ecologische atlas bestemmingsplan Buitengebied Epe

Ecologische atlas bestemmingsplan buitengebied Epe

BügelHajema

Plek voor ideeën

Ecologische atlas bestemmingsplan buitengebied Epe

Inhoud

rapport

23 februari 2015
Projectnummer 092.00.03.00.00.04

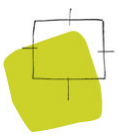

Ideeën voor een plek

BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP

O v e r z i c h t s k a a r t

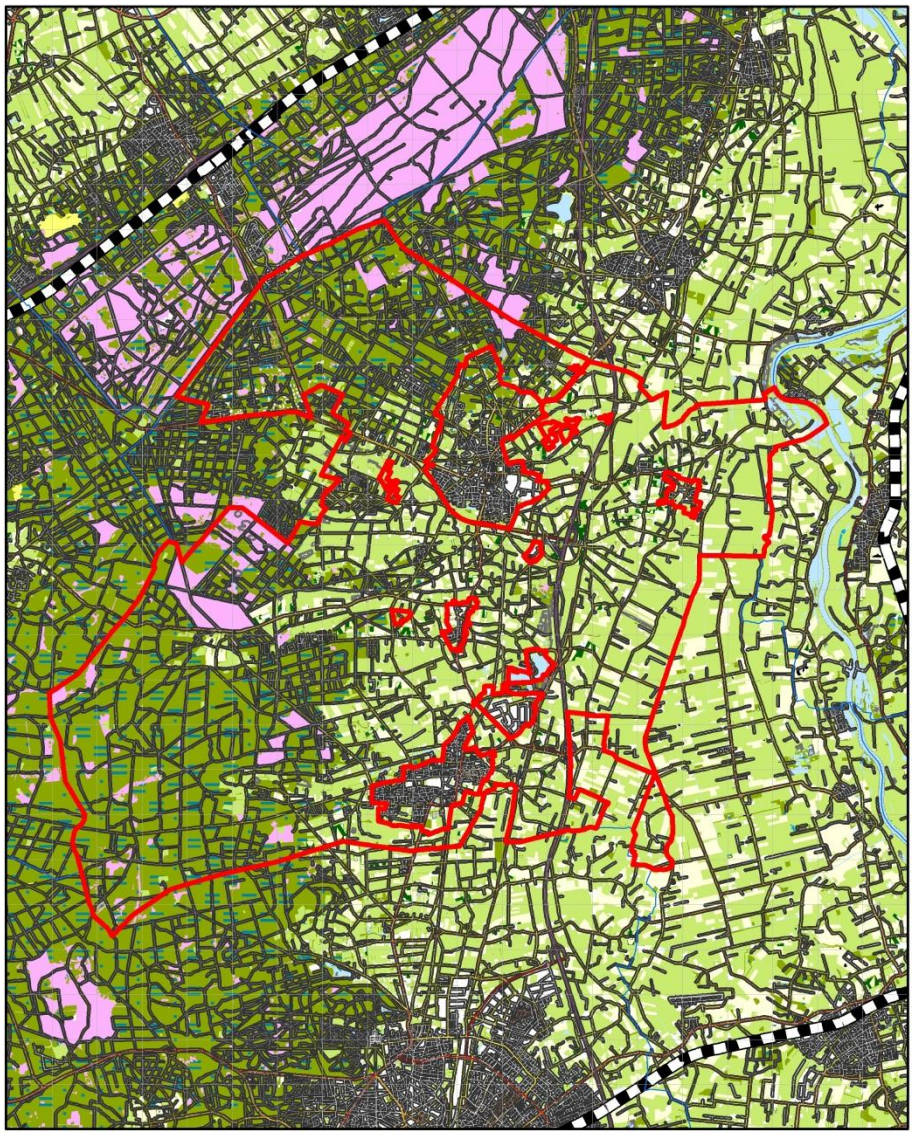

I n h o u d s o p g a v e

1 Inleiding 7

2 De Flora- en faunawet 9

3 Omgevingsanalyse 11

4 Beschermde soorten 13
4.1 Vaatplanten 13
4.2 Zoogdieren 14
4.2.1 Das 14
4.2.2 Gewone dwergvleermuis 15
4.2.3 Laatvlieger 17
4.2.4 Rosse vleermuis 18
4.2.5 Ruige dwergvleermuis 19
4.2.6 Steenmarter 20
4.3 Vogels 21
4.4 Amfibieën, reptielen en vissen 22
4.4.1 Ringslang 22
4.4.2 Bittervoorn 23
4.4.3 Grote modderkruiper 25
4.4.4 Kleine modderkruiper 26
4.5 Ongewervelden 27
4.5.1 Vliegend hert 27

5 Agrarisch cultuurlandschap 29
5.1 Besloten agrarisch cultuurlandschap 29
5.2 Open agrarisch cultuurlandschap 30

6 Bronnen 31

Bijlagen

1 Inleiding

AANLEIDING

De gemeente Epe wil een bestemmingsplan vaststellen voor een groot deel van haar buitengebied. In het kader van de besluitvorming is een milieueffectrapportage opgesteld (Arcades 2014). In aanvulling op de milieueffectrapportage wenst de gemeente dat het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet (Ffw) nader in beeld wordt gebracht.

PLANGEBIED

Het bestemmingsplangebied omvat nagenoeg het gehele gemeentelijke buitengebied. De kernen, bedrijventerreinen en het landbouwontwikkelingsgebied maken geen onderdeel uit van het plangebied. Uit de milieueffectrapportage (Arcades 2014) blijkt dat alleen aanzienlijke milieugevolgen als gevolg van uitbreiding van het bouwvlak van agrarische bedrijven en ruimere mogelijkheden binnen de bestemming verblijfsrecreatie worden verwacht. Deze ontwikkelingsruimte is gelegen op agrarische gronden. Wat betreft de uitwerking van voorliggende ecologische atlas wordt daardoor ingezoomd op het agrarische gebied.

BUREAU INVENTARISATIE

Het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten in het kader van de Ffw is doormiddel van een bureau-inventarisatie in beeld gebracht. De ecologische atlas is louter een inventariserend overzicht, waarin geen beschrijving van mogelijke gevolgen van het nieuwe bestemmingsplan op natuurwaarden is opgenomen.

FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 is de Ffw in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogel- en Habitatrichtlijn van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt. De Ffw beschermt dier- en plantensoorten die in het wild voorkomen. Alles wat schadelijk is voor beschermde soorten is verboden. Soms mag er van de verboden worden afgeweken met een vrijstelling of ontheffing. De Ffw geldt voor iedereen in Nederland.

De Flora- en faunawet 2

DE WET

De Ffw regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland. Het is een complexe kaderwet waarbinnen verschillende Besluiten of Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) en Ministeriële Regelingen van toepassing zijn. Deze wet is in april 2002 in werking getreden. Het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is in 2005 nog ingrijpend gewijzigd. Met de wet zijn onder meer ook internationale verplichtingen vanuit bijvoorbeeld de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn geïmplementeerd.

BESCHERMDE SOORTEN

De Ffw kent een aantal bij Algemene Maatregel van Bestuur en Ministeriële Regeling aangewezen beschermde soorten (Lijsten beschermde inheemse planten- en diersoorten). Niet alle in Nederland voorkomen soorten zijn beschermd. In grote lijnen kan worden gezegd dat alle inheemse amfibieën, reptielen en vogels zijn beschermd, evenals vrijwel alle zoogdieren (met uitzondering van de huismuis, bruine rat en uitheemse soorten als de zwarte rat, muskusrat en beverrat). Aanvullend is een aantal specifiek benoemde planten, vissen en ongewervelden (mieren, dagvlinders, libellen, slakken, weekdieren, kevers en kreeftachtigen) beschermd.
Bij de vaststelling van de lijst met beschermde soorten en de onderverdeling per beschermingsregime is rekening gehouden met de status van deze soorten in de Habitatrichtlijn en de Rode Lijst.

BESCHERMINGSNIVEAUS

De Algemene Maatregel van Bestuur ex artikel 75 van de Ffw van 23 februari 2005, kent een driedeling voor het beschermingsniveau van planten- en diersoorten, hierna te noemen: licht beschermd, middelzwaar beschermd en streng beschermd. De inheemse vogelsoorten hebben een eigen afwijkend beschermingsregime; ze vallen zowel onder het middelzware als strenge beschermingsregime.

DOELSTELLING WET

De doelstelling van de Ffw is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan onder voorwaarden worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling.

GUNSTIGE STAAT

De meer algemeen voorkomende beschermde soorten zijn soorten die beschermd zijn, maar waar momenteel de gunstige staat van instandhouding in Nederland niet in het geding is en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Deze soorten vallen onder het lichte beschermingsregime (tabel 1-soorten). Aangezien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is wordt deze categorie in voorliggende atlas verder niet specifiek behandeld. De atlas richt zich op de categorieën streng en middelzwaar beschermd (tabel 3 en 2-soorten) en vogels.

Omgevingsanalyse 3

Om een algemeen beeld te verkrijgen van de natuur is een omgevingsanalyse uitgevoerd. De omgevingsanalyse geeft een algemeen beeld van de natuur, de aanwezige soortgroepen en hun onderlinge relaties in het plangebied.

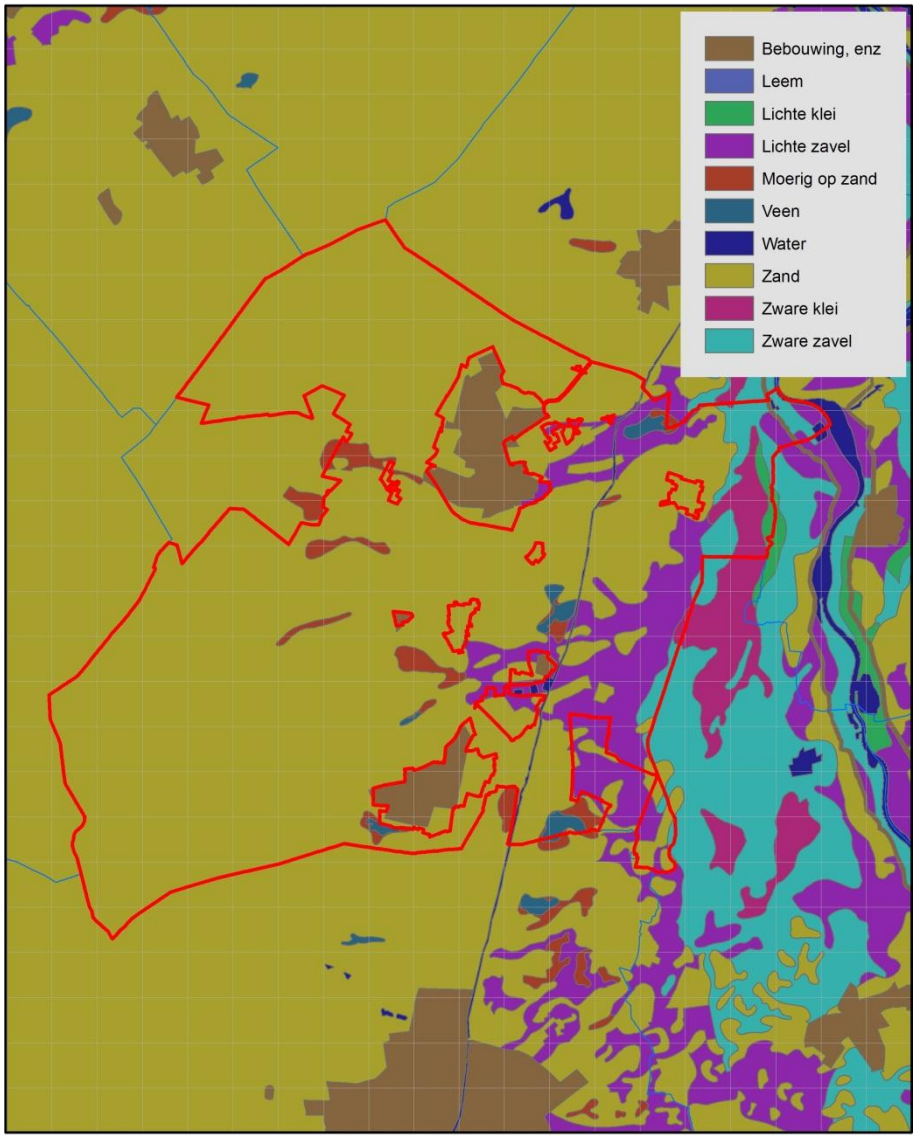

Figuur 1. Grondsoortenkaart

ZANDLANDSCHAP

Aan de westzijde van de gemeente Epe ligt het hoger gelegen zandlandschap. Hier zijn grote oppervlakten droog bos gelegen. Dit gebied maakt onderdeel uit van een stuwwal van de Veluwe en de bodem bestaat zoals de naam doet vermoeden uit zand.

De bossen betreffen overwegend productie bossen die bestaan uit verschillende, veelal van oorsprong aangeplante, bosopstanden van den, (winter)eik, beuk, douglas, lariks of fijnspar. De voedselarmere delen worden grotendeels gedomineerd door den, eik en beuk, op de wat rijkere bodems is er een hogere groei van beuk, douglas, lariks en spar aanwezig.
Verspreid in het gebied zijn droge heiden gelegen. Droge heide omvat zowel heiden, struwelen, kleine open zandige plekken en grazige vegetaties op basenarme zand- en leemgronden. De vegetatie wordt gekenmerkt door dwergstruiken. Struikheide is meestal de dominante soort. Op ongestoorde bodems kunnen bosbessoorten en kraaiheide een hoge presentie bereiken, open plekken bevatten veel korstmossen. Soms overheersen grassen als bochtige smele of struiken als jeneverbes, brem en braamsoorten.

RIVIERLANDSCHAP

Aan de oostzijde van de gemeente Epe ligt het lager gelegen rivierenlandschap dat voor een groot deel gevormd is door de rivier de IJssel. De rivier de IJssel ligt slechts voor een klein deel binnen de gemeentegrens. De bodem bestaat in dit deel uit zavel en klei.
Langs de oevers zijn uiterwaarden gelegen met kruiden- en faunarijk grasland. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweid of gehooid en niet of slechts licht bemest. Verder is hier veel agrarisch cultuurgrasland aanwezig.

AGRARISCHE CULTUURGRONDEN

Het agrarische gebied waarop in voorliggende ecologische atlas wordt ingezoomd ligt vooral op de overgang van het zandlandschap en het rivierenlandschap. Naast bebouwde kernen bestaat het gebied in hoofdzaak uit agrarische cultuurgronden. Het gebied ligt deels op de flank van de Veluwe, in de kwelzone. Daardoor zijn er in het gebied veel gradiënten aanwezig. Aan de westzijde, tegen het bossencomplex, betreft het een grotendeels kleinschalig landschap met veel opgaande landschapselementen. Het vormt een waardevol leefgebied voor soorten zoals das en steenuil. Richting het oosten wordt het landschap open. De landschappelijk open graslanden vormen een belangrijk weidevogel- en ganzengebied.

4 Beschermde soorten

Voor een actueel overzicht van, op basis van de Ffw, voorkomende beschermde planten- en diersoorten binnen het plangebied, is gebruik gemaakt van de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF)[1]. Uit het raadplegen van de NDFF via Quickscanhulp.nl[2] (© NDFF - quickscanhulp.nl 10-12-2014 16:53:23) blijkt dat in het plangebied de laatste vijf jaar een groot aantal beschermde soorten zijn waargenomen. De opgave van Quickscanhulp.nl is als bijlage opgenomen.
Verder zijn aanvullend verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten en internetsites geraadpleegd.

Hieronder worden de op basis van Quickscanhulp.nl naar voren gekomen planten- en diersoorten per soortgroep besproken. Zoals in de inleiding benoemd, worden de karakteristieke soorten van het agrarische gebied nadrukkelijker dan overige soorten behandeld.

4.1 Vaatplanten

Uit het bureauonderzoek komen in de soortengroep vaatplanten vijftien soorten naar voren. Het betreft hier beenbreek, daslook, gevlekte orchis, grote keverorchis, jeneverbes, kleine zonnedauw, klokjesgentiaan, parnassia, rapunzelklokje, rietorchis, ronde zonnedauw, tongvaren, veldsalie, waterdrieblad en wilde gagel. Allen zijn op basis van de Ffw middelzwaar beschermd.
Het gaat met name om soorten die binnen natuurterreinen op moerassige plaatsen (in heide-, laagveen- en hoogveengebieden), heiden, blauwgraslanden en in landgoed- en parkbossen voorkomen. Rietorchis en veldsalie kunnen in het agrarische gebied plaatselijk in (weg)bermen op zonnige plaatsen met een matig voedselrijke, liefst kalkhoudende grond worden aangetroffen.
Geen van de vijftien soorten is een (typische) soort van het huidige agrarische gebied. Plantensoorten moeten hier een hoge bemestingsgraad en een intensief maairegime en/of het periodiek schonen van sloten weerstaan.

---

[1] Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

2 Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het plangebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt.

4.2
Zoogdieren

Uit het bureauonderzoek komen in de soortengroep zoogdieren achttien soorten naar voren. Het betreft hier de streng beschermde soorten baardvleermuis, bever, boommarter, das, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, waterspitsmuis, watervleermuis en de middelzwaar beschermde soorten edelhert, eekhoorn, steenmarter en wild zwijn.
Van deze soorten zijn das, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en steenmarter soorten die met regelmaat in het agrarische gebied worden aangetroffen. Op deze laatste soorten wordt hieronder nader ingegaan.

4.2.1
Das

De das is een op basis van de Ffw streng beschermde soort maar staat niet vermeld op Rode Lijst Zoogdieren.
De das leeft in halfopen landschappen en heeft dekking en droge grond nodig voor de burchten en een gevarieerd grondgebruik voor zijn voedsel. De das bereikt de hoogste dichtheden in agrarisch landschap met kleine stukken bos, veel hagen en voldoende wormenrijk grasland. De das huist het hele jaar door bij daglicht ondergronds in zelf gegraven 'burchten', die in de loop van hun bestaan steeds groter worden. Naast de 'hoofdburchten' bevinden zich in een dassenterritorium altijd nog enkele kleinere bijburchten en eenvoudige vluchtpijpen.

In Gelderland is de soort met name aanwezig op de Veluwe en rondom Nijmegen. Binnen de gemeente Epe komt das met name voor binnen het westelijke deel van het agrarische gebied, alwaar de verkaveling kleinschaliger is ten opzichte van het oostelijke deel, en er verspreid veel bosjes, heggen en houtwallen aanwezig zijn. Das is een vrij schuwe soort. De kans dat das een burcht op een agrarisch erf graaft is zeer klein.

Figuur 2. Verspreidingskaart das (uurhokken)

4.2.2

Gewone dwergvleermuis

Gewone dwergvleermuis is een op basis van de Ffw streng beschermde soort. De soort staat niet vermeld op de Rode Lijst Zoogdieren.
Gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot half open landschappen, in kleinschalige landbouwgebieden, in dorpen, steden, parken en tuinen. Deze vleermuis jaagt relatief snel, is wendbaar in een grillige vlucht met veel bochten en lussen, en vliegt daarbij op enige afstand (1 tot 8 m) langs de vegetatie, op een hoogte van gemiddeld 2 tot 5 m, maar soms wat hoger. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Gedurende het hele jaar worden vooral gebouwen als verblijfplaats gebruikt.

De verblijfplaatsen worden in spouwmuren gevonden, maar ook achter betimmering en daklijsten of onder dakpannen. Ligboxenstallen en kapschuren, zoals die vanaf eind jaren ’60 in opkomst zijn, zijn over het algemeen niet voor gewone dwergvleermuizen geschikt als verblijfplaats. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen van het netwerk plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Ze overwinteren op gemiddeld 15 tot 25 km van het zomergebied.

In Gelderland is gewone dwergvleermuis een algemene soort en komt verspreid over de provincie voor. Het beeld voor de gemeente Epe is dat gewone dwergvleermuis verspreid in het plangebied op verschillende plaatsen aanwezig is.

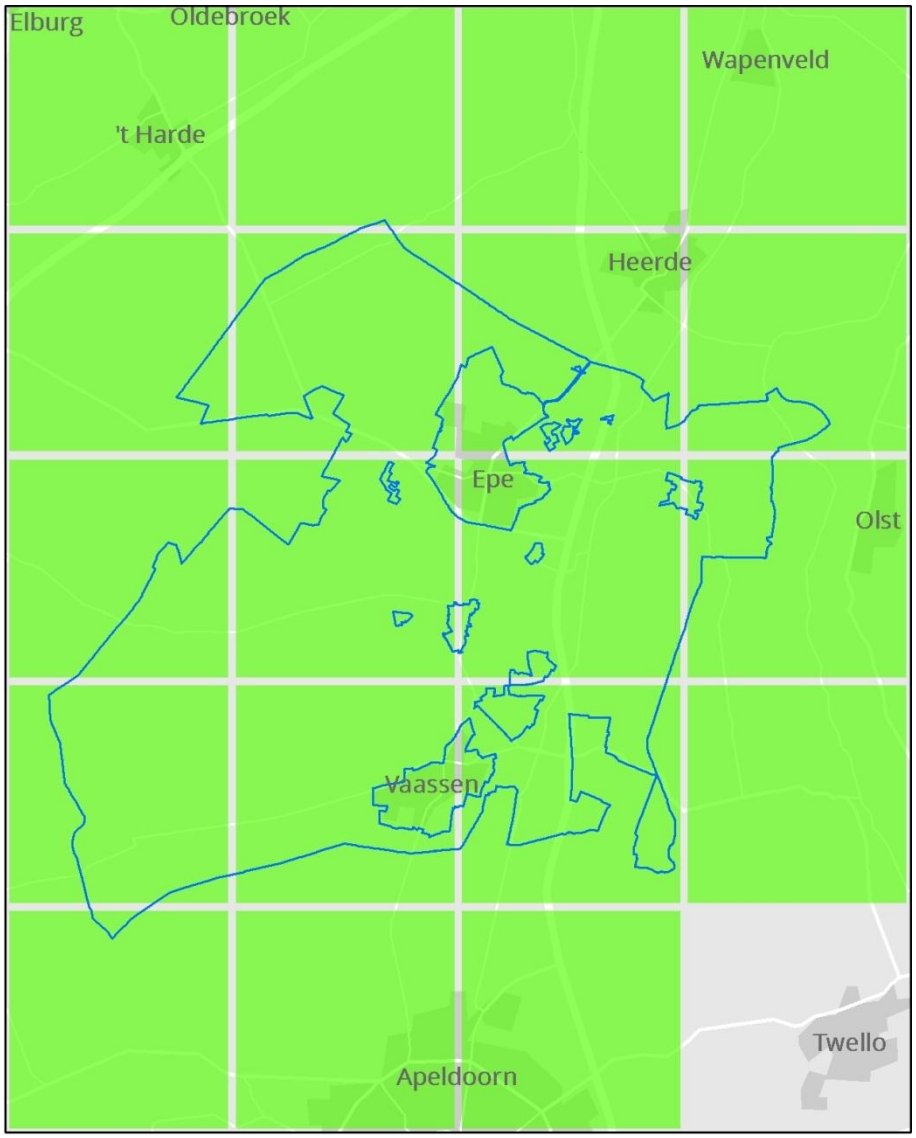

Figuur 3. Verspreidingskaart gewone dwergvleermuis (uurhokken)

4.2.3
Laatvlieger

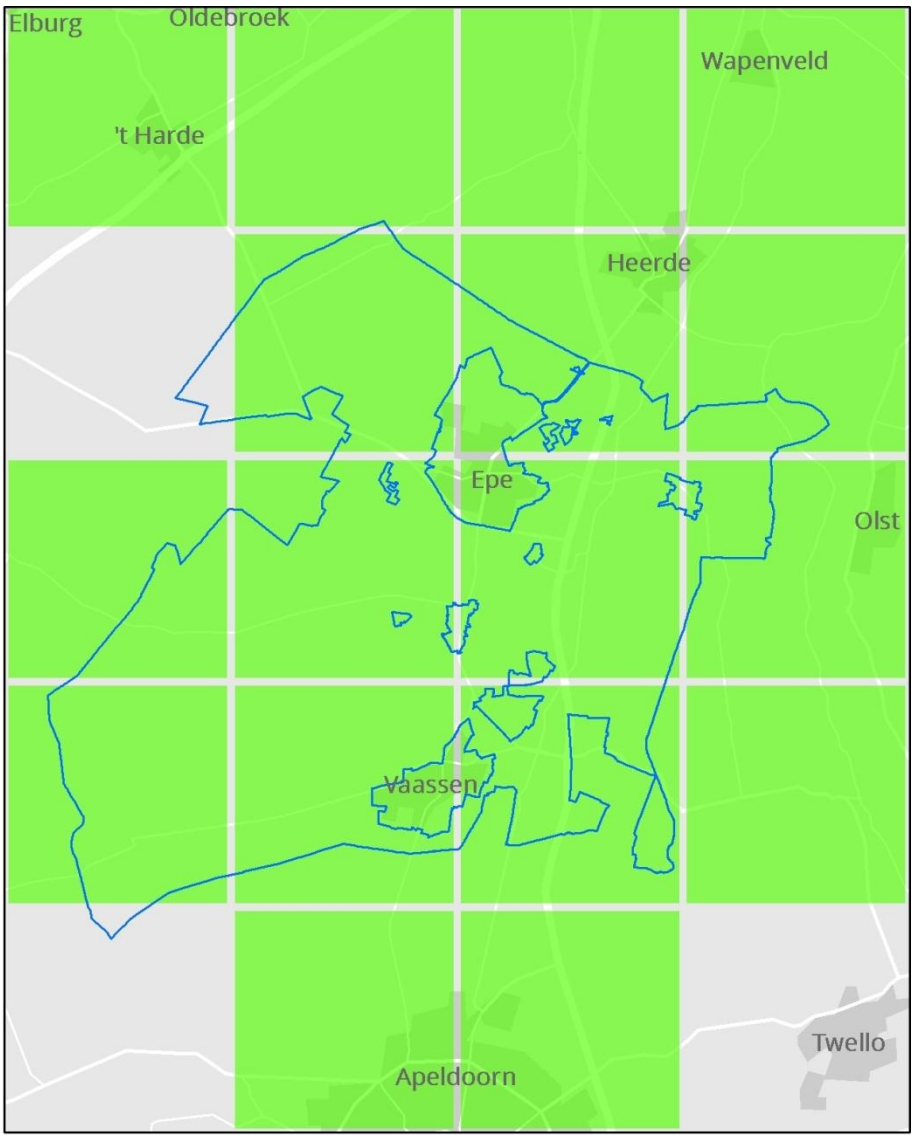

Figuur 4. Verspreidingskaart laatvlieger (uurhokken)

Laatvlieger is een op basis van de Ffw streng beschermde soort. De soort staat op de Rode Lijst Zoogdieren vermeld als kwetsbaar.
Laatvlieger wordt vooral in relatief open gebied aangetroffen. Het is een typische soort van het agrarische landschap en de rand van bebouwingskernen. Doorgaans vliegt laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen en boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder pannen, op zolders. Ligboxenstallen en kapschuren, zoals die vanaf eind jaren ’60 in opkomst zijn, zijn over het algemeen niet voor laatvlieger geschikt als verblijfplaats. Laatvliegers bewonen een netwerk van verschil-

lende huizen. De jachtgebieden liggen doorgaans in een straal van 1 tot 5 km rondom de kolonie. Hun vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren. Laatvlieger is een standvleermuis, waarvan verplaatsingen meestal over hooguit 40 tot 50 km plaatsvinden, maar maxima tot 330 km zijn bekend.

In Gelderland is laatvlieger een vrij algemene soort en komt verspreid over de provincie voor. Het beeld voor gemeente Epe is dat laatvlieger verspreid in het plangebied, maar vooral geconcentreerd op de overgang van de bossen naar het open gebied, wordt aangetroffen.

4.2.4

Rosse vleermuis

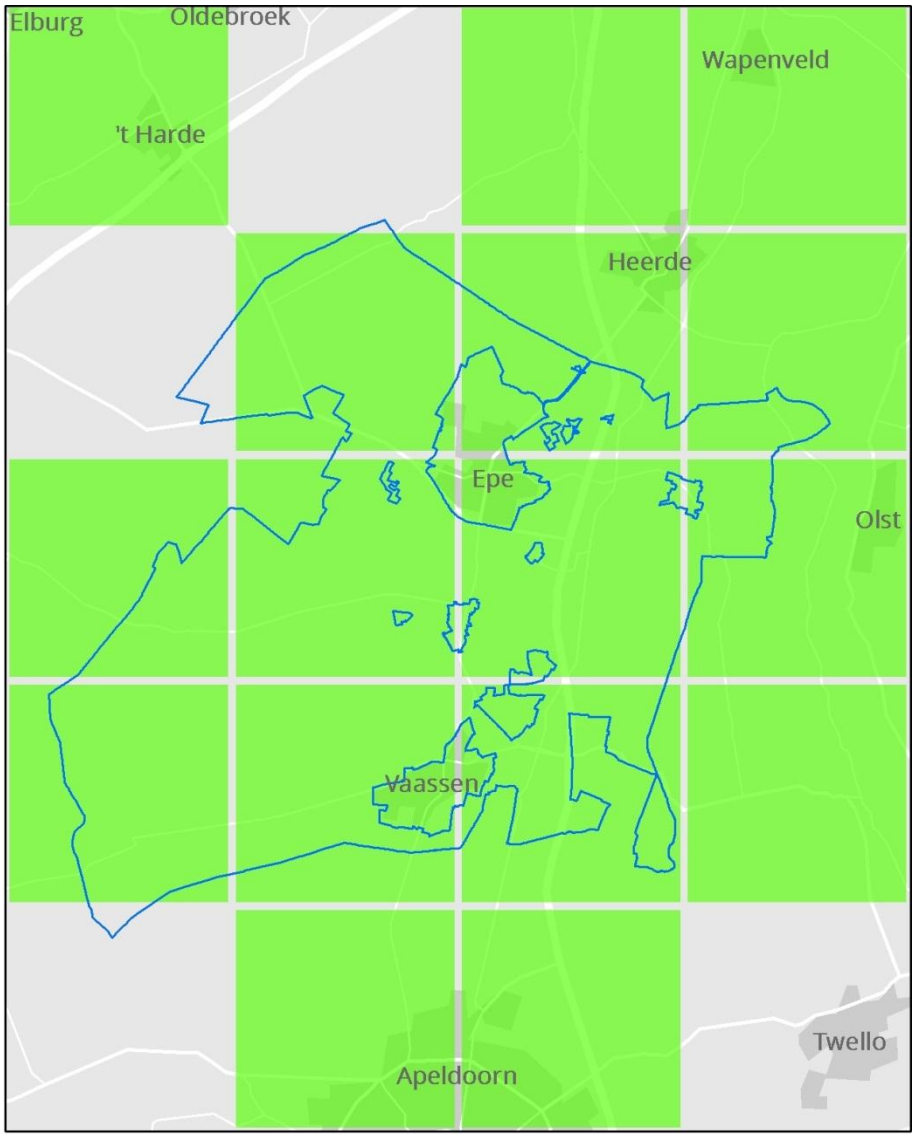

Figuur 5. Verspreidingskaart rosse vleermuis (uurhokken)

Rosse vleermuis is een op basis van de Ffw streng beschermde soort. De soort staat op de Rode Lijst Zoogdieren vermeld als kwetsbaar.

Rosse vleermuizen zijn typische bewoners van oude bomen, maar tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open, waterrijk landschap, zoals: uiterwaarden, moerassen, infiltratiegebieden, veengebieden en grote meren. Rosse vleermuizen jagen hoog in de lucht, op meer dan 100 m hoogte, veelal boven water of moeras. Rosse vleermuizen gebruiken vooral boomholten (onder andere spechtengaten) voor kraamkolonies, als winterverblijven en verblijfplaatsen van paartjes en individuele dieren. De populaties uit Noord- en Noordoost-Europa trekken over grote afstanden (1.000 tot 1.500 km). Daar geringde dieren worden ook in Nederland gevonden. Daarnaast zijn er in Nederland en Midden-Duitsland standpopulaties.
In Gelderland is rosse vleermuis een vrij algemene soort en komt verspreid over de provincie voor. Het beeld voor gemeente Epe is dat laatvlieger verspreid in het plangebied, maar vooral geconcentreerd op de overgang van de bossen naar het open gebied, wordt aangetroffen.

4.2.5

Ruige dwergvleermuis

Ruige dwergvleermuis is een op basis van de Ffw streng beschermde soort. De soort staat niet vermeld op de Rode Lijst Zoogdieren.
Ruige dwergvleermuis is een soort van half open, bosrijke landschappen. Vaak jagen ze langs bosranden, door lanen, boven open plekken in bos en langs houtwallen. Waterpartijen en beschutte oevers vormen een belangrijk onderdeel van het leefgebied. Kraamgroepen zijn in Nederland nauwelijks gevonden. Twee Nederlandse kraamgroepen bewoonden spouwmuren.
Solitaire mannetjes en kleine groepen zijn gevonden in spleten en gaten in bomen, achter loshangend schors en in kasten. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Ze jagen tot op 5 à 10 km van de verblijfplaats, waarbij de vliegroutes zoveel mogelijk lijnvormige structuren volgen. Ruige dwergvleermuizen gedragen zich als echte lange afstandstrekkers die vanuit Noordoost-Europa 1.500 tot 2.000 km afleggen om onder andere in Nederland te overwinteren.

In Gelderland is ruige dwergvleermuis een algemene soort en komt verspreid over de provincie voor. Het beeld voor de gemeente Epe is dat ruige dwergvleermuis verspreid in het plangebied op enkele plaatsen is aangetroffen.

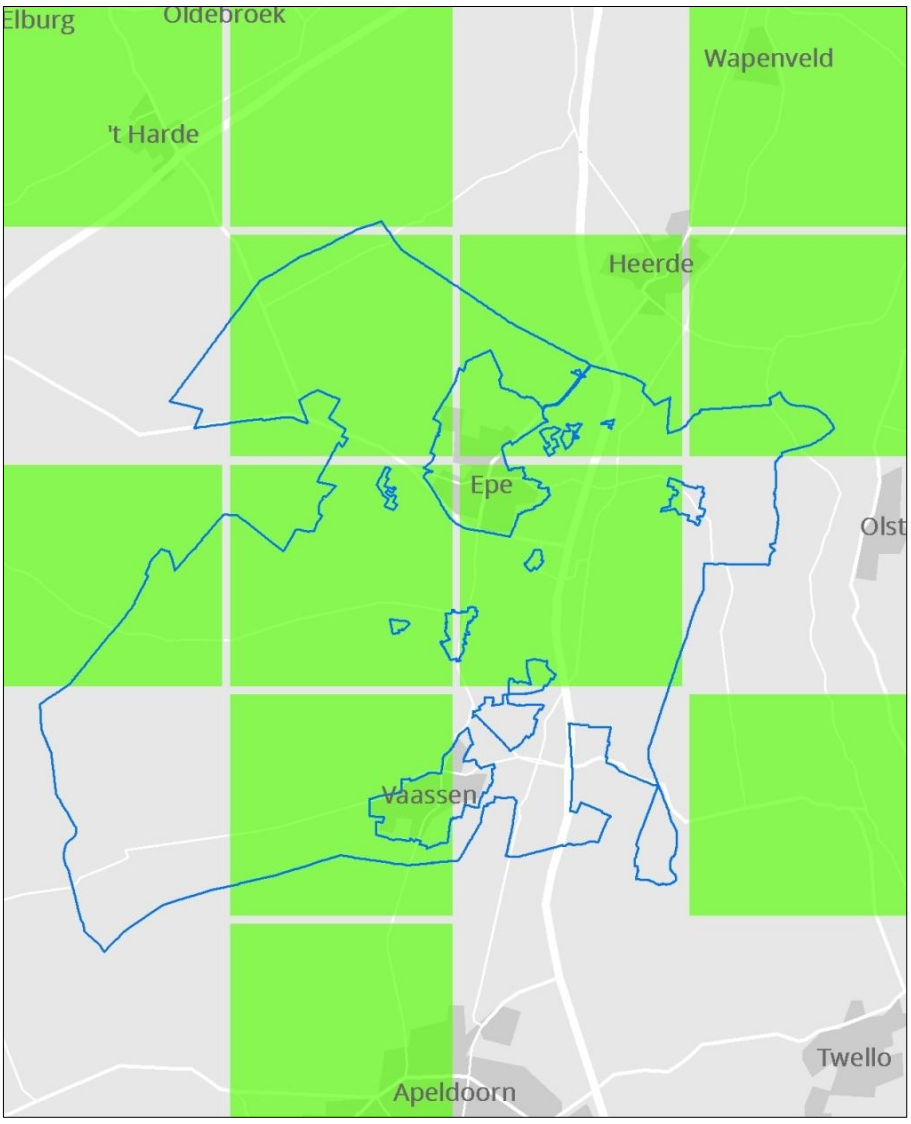

Figuur 6. Verspreidingskaart ruige dwergvleermuis (uurhokken)

4.2.6

Steenmarter

Steenmarter is een op basis van de Ffw middelzwaar beschermde soort, maar staat niet vermeld op Rode Lijst Zoogdieren.
Steenmarter komt veel voor rond bebouwing. Het jachtgebied bestaat veelal uit lijnvormige landschapselementen die voldoende dekking bieden, zoals groenstroken, heggen en bosjes. Binnen het leefgebied zijn meerdere verblijfplaatsen aanwezig. Deze zijn onder andere te vinden op zolders en in kruipruimten, boomholtes, takkenhopen en dicht struweel. Het voedsel bestaat onder andere uit kleine zoogdieren, vogels, amfibieën en vruchten.

In Gelderland komt de soort verspreid over de provincie voor. Op de Veluwe wordt voornamelijk zijn ‘neef’, de boommarter, aangetroffen. Het beeld voor

de gemeente Epe is dat steenmarter verspreid in het plangebied kan worden aangetroffen.

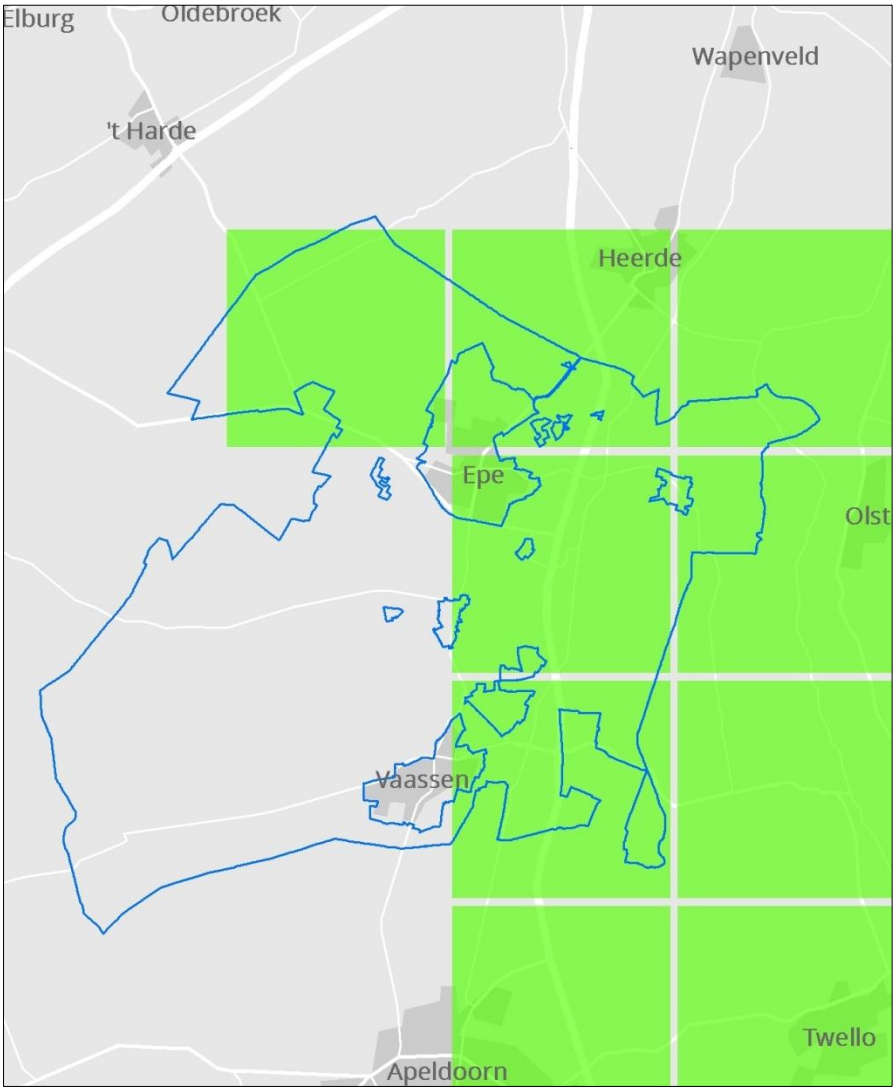

Figuur 7. Verspreidingskaart steenmarter (uurhokken)

4.3 Vogels

Alle inheemse vogelsoorten zijn op basis van de Ffw streng beschermd. Over het algemeen is het nest van vogels alleen beschermd wanneer dit in gebruik is om een broedsel groot te brengen (tijdens het broedseizoen). Bij een aantal vogelsoorten is het nest echter jaarrond beschermd (dus ook buiten het broedseizoen).
Quickscanhulp.nl geeft 15 vogelsoort weer. Het gaat daarbij uitsluitend om vogels waarvan het nest jaarrond is beschermd. Het betreft hier de soorten boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendief en zwarte wouw.

In de gemeente Epe komt een groot aantal vogelsoorten voor. Het betreft hier zowel soorten van open weidegebied, moerasgebied, struweel, opgaand bos als stedelijk gebied. Aangezien alle inheemse vogelsoorten beschermd zijn, worden deze hier niet allemaal opgenoemd.
Vogelsoorten van het meer besloten agrarische gebied zijn met name boerenzwaluw, boomvalk, braamsluiper, ekster, fitis, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, heggenmus, houtduif, huismus, kerkuil, kneu, ransuil, ringmus, roek, spotvogel, spreeuw, steenuil, torenvalk, tuinfluiter en witte kwikstaart. Voor het open agrarische gebied gaat het met name om gele kwikstaart, graspieper, grutto, kievit, krakeend, patrijs, scholekster, slobeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, wilde eend, wintertaling en zomertaling.

4.4
Amfibieën, reptielen en vissen

Uit het bureauonderzoek komen in de soortengroepen amfibieën, reptielen en vissen elf soorten naar voren. Het betreft hier rugstreeppad, heikikker, poelkikker, kamsalamander, gladde slang, adder, ringslang, hazelworm, zandhagedis, bittervoorn, elrits, beekprik, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en rivierdonderpad.
Van deze soorten zijn ringslang, bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper soorten die met regelmaat in het agrarische gebied worden aangetroffen. Op deze laatste soorten wordt hieronder nader ingegaan.

4.4.1
Ringslang

Ringslang is een op basis van de Flora- en faunawet streng beschermde soort. De soort staat op de Rode Lijst Reptielen vermeld als kwetsbaar.
Ringslang is in Nederland vooral gebonden aan het water in veen- en riviergebieden en houdt zich bij voorkeur op in overgangssituaties, waar naast de gelegenheid om te zonnen ook voldoende schuilplaatsen aanwezig zijn. Het voedsel van de ringslang bestaat voornamelijk uit amfibieën.
De jonge dieren foerageren voornamelijk op salamanderlarven en kikkervisjes. Naast amfibieën eten volwassen ringslangen ook vissen, regenwormen en muizen. Ringslang komt in de loop van maart bij de eerste warme dagen uit zijn winterslaap. De eieren worden afgezet op warme, niet te droge plaatsen, zoals onder mosplakkaten, in vermolmde boomstobben en in mest- of composthopen. Ringslangen overwinteren op droge vorstvrije plaatsen, zoals gaten tussen boomwortels en holen en gangenstelsels van konijnen en muizen.

Binnen Gelderland komt de soort verspreid voor, waarbij het zwaartepunt van de verspreiding centraal binnen de provincie ligt. Het beeld voor gemeente Epe is dat ringslang vooral op de overgang van de bossen naar het open gebied voorkomt.

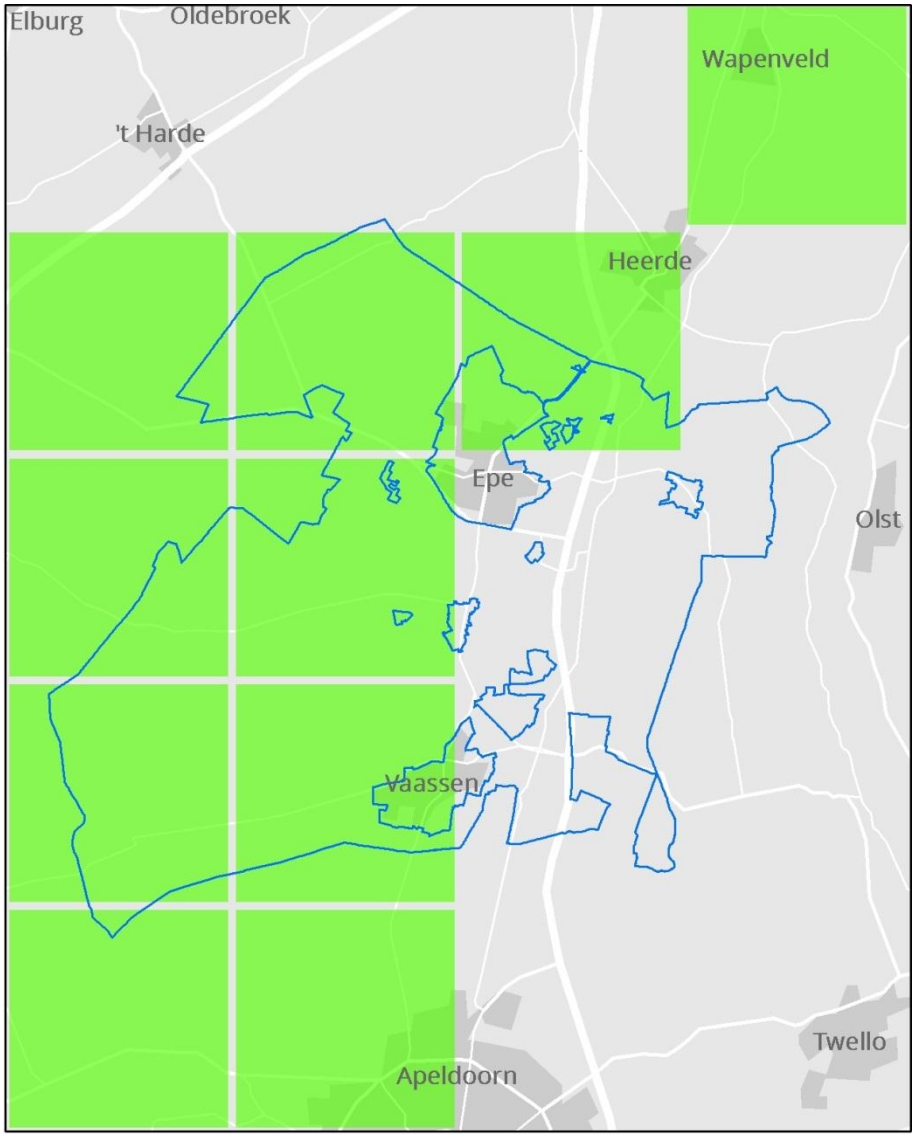

Figuur 8. Verspreidingskaart ringslang (uurhokken)

4.4.2

Bittervoorn

Bittervoorn is een op basis van de Flora- en faunawet streng beschermde soort. De soort staat op de Rode Lijst Vissen vermeld als kwetsbaar.

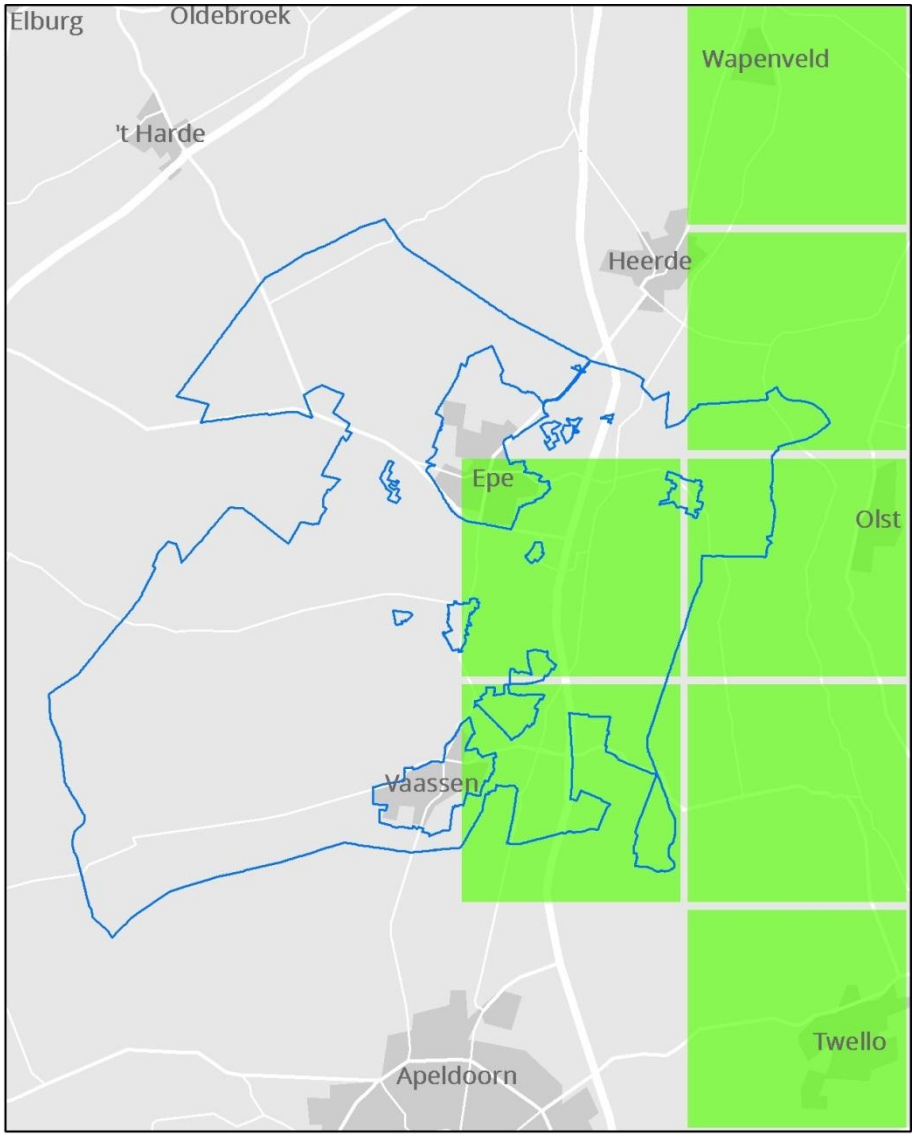

Figuur 9. Verspreidingskaart bittervoorn (uurhokken)

Bittervoorn wordt aangetroffen in stilstaand of langzaam stromend water boven een niet te weke bodem, zoals in sloten, plassen en vijvers. Verder is een goed ontwikkelde onderwatervegetatie vereist, die beschutting geeft aan de jonge vissen. In stromend water kan de vis in de oeverzone worden aangetroffen. In tegenstelling tot de meeste inheemse zoetwatervissen, voeden bittervoorntjes zich voornamelijk met plantaardig voedsel, zoals microscopische algen en wieren op stenen. De dieren zijn hiertoe voorzien van een relatief lange darm. Daarnaast wordt spaarzaam dierlijk voedsel genuttigd, zoals vlokreeften, insectenlarven, slakjes en wormen. Voor zijn voortplanting gaat de bittervoorn een symbiose aan met grote zwanen- of schildersmossels.

De soort komt in Gelderland op verschillende plaatsen verspreid over de provincie voor, met uitzondering van de Veluwe. Het zwaarte punt van de verspreiding ligt rond de grote rivieren. Het verspreidingsgebied van bittervoorn beperkt zich binnen het plangebied tot de oostelijke helft.

4.4.3

Grote modderkruiper

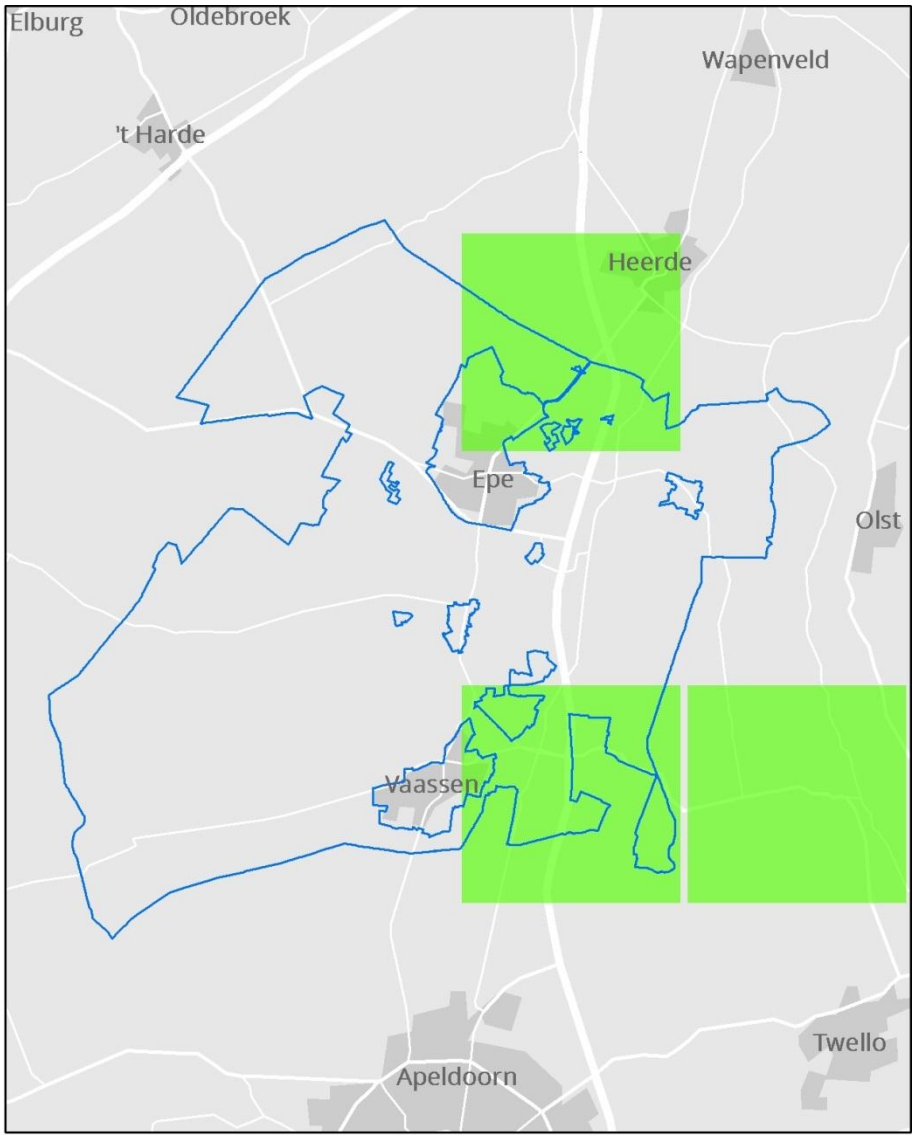

Figuur 10. Verspreidingskaart grote modderkruiper (uurhokken)

Grote modderkruiper is een op basis van de Flora- en faunawet streng beschermde soort. De soort staat op de Rode Lijst Vissen vermeld als kwetsbaar. Grote modderkruiper leeft in ondiep, stilstaand of zeer langzaam stromend water waarin veel planten aanwezig zijn en waar op de bodem een dikke modderlaag aanwezig is. De soort wordt het meest aangetroffen in kleine wateren, vooral in poldersloten met een goede waterkwaliteit. De soort vindt zijn voedsel in de bodem, waarbij ze allerlei kleine dieren eten, zoals muggenlarven en kreeftjes. De vis is 's nachts actief en verblijft overdag in de bovenste bodemlaag. Grote modderkruiper heeft verschillende aanpassingen om lange tijd in de modderlaag te overleven, ook als de waterlaag opdroogt.

De soort komt in Gelderland op verschillende plaatsen verspreid over de provincie voor, waarbij rond de grote rivieren het zwaartepunt is gelegen. Het verspreidingsgebied van grote modderkruiper beperkt zich binnen het plangebied tot de oostelijke helft. Hier een deel van het leefgebied in de sloten van ingepolderde voormalige overstromingsvlakten van de IJssel.

4.4.4

Kleine modderkruiper

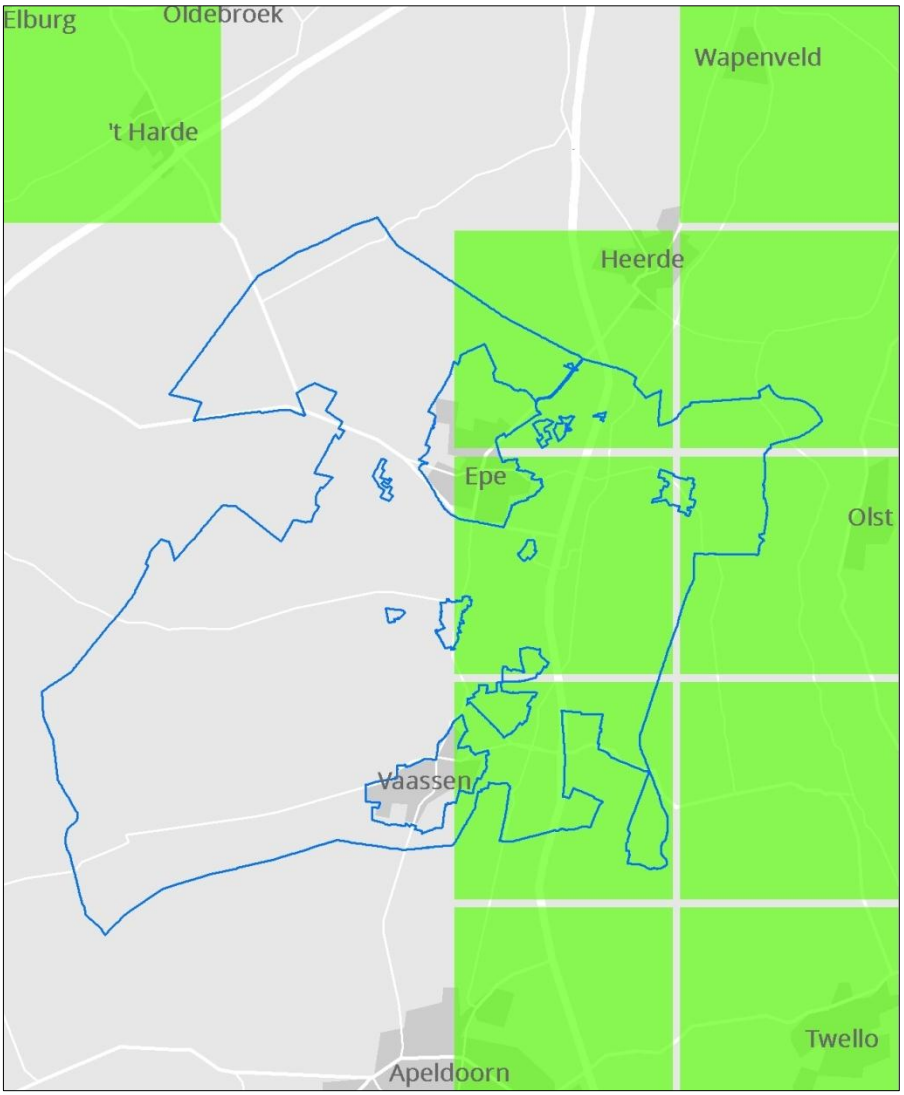

Figuur 11. Verspreidingskaart kleine modderkruiper (uurhokken)

Kleine modderkruiper is een op basis van de Flora- en faunawet middelzwaar beschermde soort. De soort staat niet vermeld op de Rode Lijst Vissen.
Kleine modderkruipers worden aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren. De ideale habitat ligt in stilstaande en langzaam stromende wateren. De soort is aangepast aan een leven op en in de bodem.

De vis is in staat om gebruik te maken van darmademhaling waardoor hij in zuurstofarme situaties kan overleven. In zandige tot modderige bodems zoekt de vis met zijn kleine bekopening naar kleine diertjes als kreeftjes en insectenlarven of naar organische resten. In het veenweidegebied kan men kleine modderkruipers ook aantreffen in bredere poldersloten. Dit zijn doorgaans oudere dieren; jonge dieren hebben een voorkeur voor smallere sloten met ondiepe oeverzones. Deze opgroeigebieden warmen namelijk sneller op, bieden voldoende voedsel en zijn moeilijker bereikbaar voor roofvissen.
De soort komt in Gelderland op verschillende plaatsen verspreid over de provincie voor, waarbij rond de grote rivieren het zwaartepunt is gelegen. Het verspreidingsgebied van kleine modderkruiper beperkt zich binnen het plangebied tot de oostelijke helft. Kleine modderkruiper komt hier voor in sloten, vaarten en plassen.

4.5
Ongewervelden

Uit het bureauonderzoek komen in de soortengroep ongewervelden vijf soorten naar voren. Het betreft hier de keversoort vliegend hert, de twee libelsoorten gevlekte witsnuitlibel en rivierrombout en de twee dagvlindersoorten heideblauwtje en keizermantel.
Van deze soorten wordt alleen vliegend hert met regelmaat in het agrarische gebied worden aangetroffen. Deze soort wordt navolgend nader besproken.

4.5.1
Vliegend hert

Vliegend hert leeft in onze contreien in open, oude eikenbossen, bij ons voornamelijk in hakhout, en in het cultuurland in houtwallen, lanen en parken met oude bomen. De kever legt zijn eitjes in oude stobben van voornamelijk eik, maar soms ook andere bomen. De larven voeden zich met vermolmd hout. Ze hebben een voorkeur voor de ondergrondse delen van de stronken. De broedbomen moeten aan specifieke eisen voldoen: ze moeten groot genoeg zijn (voldoende voedsel), goeddeels vermolmd zijn (juiste kwaliteit voedsel) en een juist microklimaat hebben (vochtgehalte, temperatuur).
De soort komt binnen Gelderland verspreid voor op en langs de randen van de Veluwe. Binnen het plangebied komt de soort dan ook met name aan de westzijde voor.

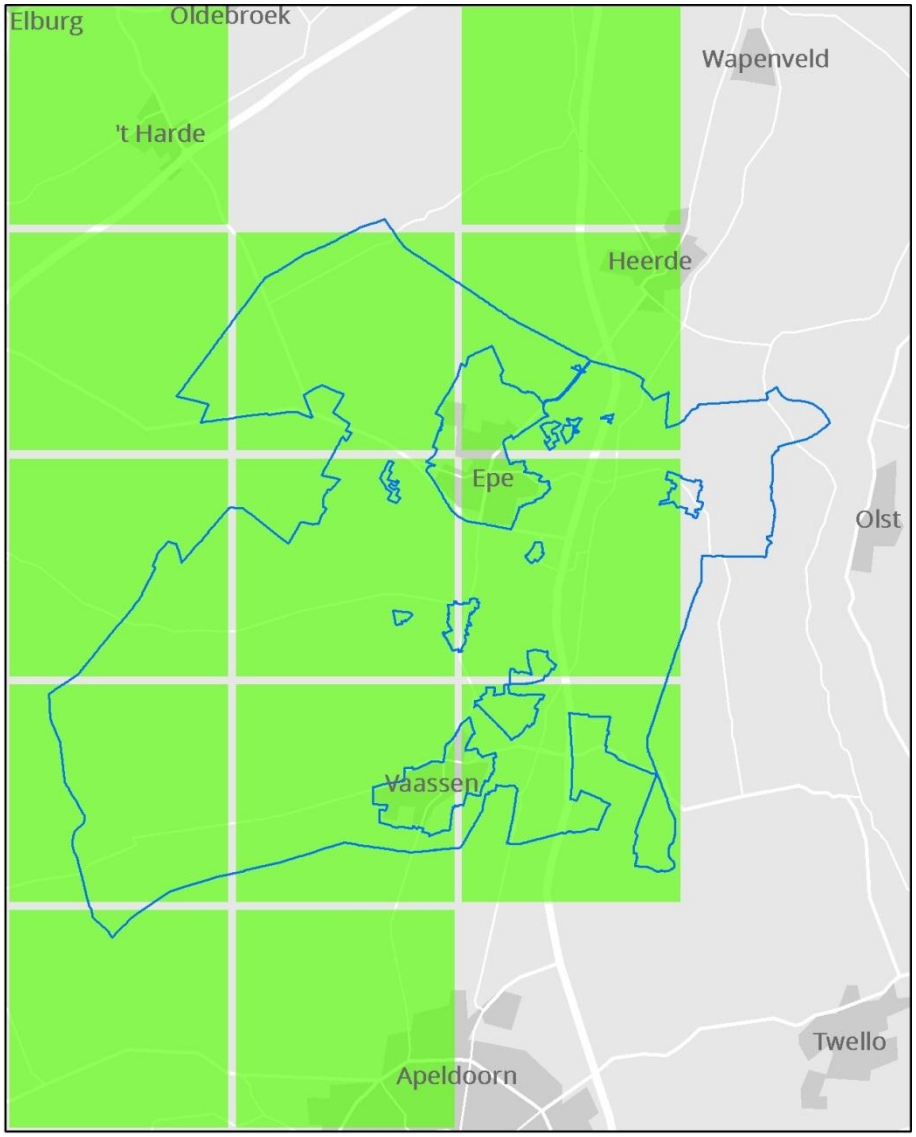

Figuur 12. Verspreidingskaart vliegend hert (uurhokken)

5 Agrarisch cultuurlandschap

Zoals eerder beschreven is het agrarische cultuurlandschap in Epe op te delen in twee typen, het besloten en open agrarische cultuurlandschap. Hieronder worden de soorten nog kort per landschapstype besproken.

5.1 Besloten agrarisch cultuurlandschap

Het besloten agrarische cultuurlandschap ligt aan de westzijde van de gemeente, tegen het bossencomplex van de Veluwe. Het betreft een deels kleinschalig landschap met veel opgaande landschapselementen.

Het kleinschalige weide- en akkerlandschap met bosranden en houtwallen vormt een geschikt leefgebied voor das. Burchten zijn veelal gelegen op enige afstand van menselijke bewoning. Het afwisselende gebied vormt tevens een geschikt jachtgebied voor boomvalk, buizerd, kerkuil, ransuil en steenuil. Boomvalk en ransuil broeden in bomen, in oude nesten van vooral zwarte kraai. Kerkuil en steenuil broeden veel in oude agrarische bebouwing. Steenuil broedt ook in oude fruitbomen en knotwilgen. Nesten van buizerd zijn aanwezig in bosranden en houtwallen/-singels.
Doordat de larven van vliegend hert rottend dood eikenhout nodig hebben is de soort gebonden aan bossen en houtwallen. Vliegend hert komt voor in houtwallen, eikenlanen, bosranden, holle wegen, tuinen en zelfs solitaire bomen.
Bebouwing met een pannendak vormt een geschikte nestgelegenheid voor gierzwaluw en huismus. Huismussen stellen een rommelige menselijke omgeving op prijs, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder. Steenmarter komt veel voor rond bebouwing. Verblijfplaatsen worden veel tussen het dakbeschot van woningen en schuren aangetroffen, maar zijn ook te vinden in boomholtes, takkenhopen en dicht struweel. Het jachtgebied bestaat veelal uit lijnvormige landschapselementen die voldoende dekking bieden, zoals groenstroken, heggen en bosjes.
Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn vooral soorten van de bebouwde kom. Het zijn gebouwbewoners waarvan elk dorp of nederzetting in de gemeente wel een kolonie zal huisvesten. Daarnaast kan een kleine groep of een solitair mannetje ook heel goed een verblijfplaats kiezen in bebouwing in het buitengebied. Beide soorten foerageren in het gehele buitengebied. De soort ruige dwergvleermuis bestaat tijdens de zomer in Nederland vooral uit mannetjes die alleen of met een kleine groep in boomholtes of bouwwerken verblijven. Het is een typische insectenjager van het buitengebied, die net zo

lief, rond bebouwing in kleinschalig landschap als in een moerasgebied foerageert.
Leefgebieden van ringslangen vertonen vaak veel ruimtelijke variatie en kleinschaligheid. Een ruim aanbod aan water is hierbij van belang. Ringslangen gebruiken warme, vochtige plekken om hun eieren af te zetten. In cultuurlandschappen wordt intensief gebruik gemaakt van door de mens aangelegde mest-, blad-, zaagsel-, houtsnipper- en composthopen.

5.2
Open agrarisch cultuurlandschap

Richting het oosten wordt het agrarische landschap steeds meer open. De landschappelijk open graslanden vormen een belangrijk weidevogel- en ganzengebied. Ze vormen samen met de loop van de IJssel en de hierbij horende moerassige gebieden ook het foerageergebied van rosse vleermuis. Deze vleermuissoort is wat de verblijfplaats betreft een uitgesproken boombewonner, van vooral oude bomen in lanen.
In het slotenstelsels in het agrarische gebied, en dan met name de wat bredere sloten, kunnen bittervoorn en kleine modderkruiper worden aangetroffen. Beide soorten hebben een brede range van wateren waarin zij voorkomen. De grote modderkruiper komt voor in ondiepe wateren, zoals sloten, vennen, plassen en meanders. Habitats van grote modderkruipers zijn gebieden met een vaak rijke oever- en onderwatervegetatie. Plaatselijk verkeren deze sloten zich in een sterk ontwikkelde verlandingsfase.

6 Bronnen

Literatuur

1. Arcades, MER Bestemmingsplan Buitengebied, gemeente Epe, Arnhem (concept) 11 maart 2014
2. Dijkstra, V., Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht 1997.
3. Huizenga, N. (coördinator), Werkatlas Zoogdieren van Gelderland, Zoogdieratlas.nl, november 2011
4. Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) (verspreidingsperiode <1980-1999) - Nederlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2004.
5. Smit, J.T. & R.F.M. Krekels, Vliegend hert op de Veluwe, Beschermingsplan 2009-2013, EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden – Nijmegen 2008.
6. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2013 (verspreidingsperiode 2004-2013), bijlage bij RAVON 55, jaargang 16 (4).
7. Waarnemingenverslag 2007 ‘Dagvlinders, libellen en sprinkhanen’ (verspreidingsperiode 1999-2006), EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
8. www.quickscanhulp.nl. Quickscanhulp.nl is een internetapplicatie die gegevens over beschermde soorten van de laatste vijf jaar in een aan te geven gebied toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Het is een initiatief van onder meer de Gegevensautoriteit Natuur en de organisaties binnen de VOFF (www.natuurloket.nl).
9. www.telmee.nl. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Op de site is tevens verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden.

B i j l a g e n

Bijlage 1. Opgave van Quickscanhulp.nl

Bekende verspreiding van soorten ten opzichte van het plangebied - levering uit de Nationale Database Flora en Fauna

Disclaimer - De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door de Gegevensautoriteit Natuur gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

© NDFF - quickscanhulp.nl 10-12-2014 16:53:23

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Vliegend hert	Kevers	tabel II	0 - 1 km
Levendbarende hagedis	Reptielen	tabel II	0 - 1 km
Beenbreek	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Daslook	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Gevlekte orchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Grote keverorchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Jeneverbes	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Klokjesgentiaan	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Parnassia	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Rapunzelklokje	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Rietorchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Ronde zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Tongvaren	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Veldsalie	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Waterdrieblad	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Wilde gagel	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine modderkruiper	Vissen	tabel II	0 - 1 km
Rivierdonderpad	Vissen	tabel II	0 - 1 km
Damhert	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Edelhert	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Eekhoorn	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Steenmarter	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Wild zwijn	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Heikikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
Kamsalamander	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
Poelkikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
Rugstreeppad	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
Heideblauwtje	Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
Keizersmantel	Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
Gevlekte witsnuitlibel	Libellen	tabel III	0 - 1 km
Rivierrombout	Libellen	tabel III	0 - 1 km
Adder	Reptielen	tabel III	0 - 1 km
Gladde slang	Reptielen	tabel III	0 - 1 km
Hazelworm	Reptielen	tabel III	0 - 1 km
Ringslang	Reptielen	tabel III	0 - 1 km
Zandhagedis	Reptielen	tabel III	0 - 1 km
Beekprik	Vissen	tabel III	0 - 1 km

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Bittervoorn	Vissen	tabel III	0 - 1 km
Elrits	Vissen	tabel III	0 - 1 km
Grote modderkruiper	Vissen	tabel III	0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Gierzwaluw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Grote gele kwikstaart	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Havik	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Huismus	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ransuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Roek	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Slechtvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Steenuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Zwarte Wouw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Baardvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Bever	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Boommarter	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Das	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Franjestaart	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Kleine dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Laatvlieger	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Meervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Waterspitsmuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Watervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Epe

Rapport
BügelHajema Adviseurs
de heer D.J. Venema

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
BügelHajema Adviseurs
de heer H. Veldhuis

Projectnummer
092.00.03.00.00.04

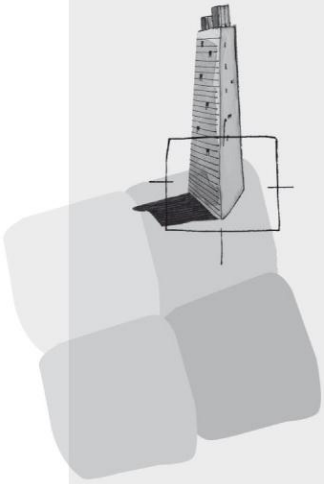

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

Colofon

AANVULLING MER EN PASSENDE BEOORDELING BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED EPE

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Epe

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

drs. C.M. van Steenwijk-Bolle
Jordy Houkes

GECONTROLEERD DOOR:

ing. P. Hartskeerl

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. B.P.W. Schlangen

3 juli 2015
078409897:B

ARCADIS NEDERLAND BV
Stationsplein 18d
Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Tel 043 3523 311
Fax 043 3639 961
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.